

วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

โทรศัพท์ : 097-0404357 โทรสาร : 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University,

319, Thai Pantha Road, Pho Sub-District, Mueang Sisaket District, Sisaket, 33000

Telephone number: 097-0404357 Fax number: 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม

วารสารวิชาการ

มนุษย์และสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

JOURNAL OF HUMAN AND SOCIETY,
SISAKET RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2

(กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

VOL. 6 NO.2

JULY-DECEMBER 2022

ISSN 2586-9086

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

ISSN 2586-9086

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานและทัศนะทางวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นแหล่งในการนำเสนอผลงานวิจัยบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

รศ.ดร. ประภาศิต อานภาพแสนยาก ร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน วรรณคดี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ศิลปกรรม เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา จิตวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

มกราคม – มิถุนายน

กรกฎาคม – ธันวาคม

ตีพิมพ์ทั้งรูปแบบรูปเล่มและระบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double Blinded Review)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

โทรศัพท์: 097-0404357

โทรสาร 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. เอ็มอร แสนภูวา

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ศักดิ์ พวงอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนา จันทร์เพาว์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. นัยนา อรรถนพทร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัย นิ่มน้อย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิดหทัย ปุยะติ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ชินนาค

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ดร. สุธีศักดิ์ ฝอดสูงเนิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร. สุรีย์ฉาย สุคันธรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร. อุษา กลมพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์สุชาลักษณ์ ธรรมดวงศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารวิชาการมนุษย์และสังคม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุจิต เพียรชอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์สุวิทย์ อีร์ศาสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดส่องกฤษ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ภาณุรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร. ธัญวรรณ กำคำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารวิชาการมนุษย์และสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ปัญญาพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร. อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุล	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ่นแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อานันท์ ทาปทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สกฤต วงษ์กาฬสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ อานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ เวชกามา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อาจารย์ ดร. จิตติรัตน์ เวทย์ศิริยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาแว มะแส	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนิรา คักดีเมียนแก้ว
อาจารย์กวินวัฒน์ หิรัญบุรณะ
อาจารย์วศณ มังชาดา
อาจารย์ธัญทิพ บุญเยี่ยม

ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาไทย

อาจารย์ณิณี อำพันธ์
อาจารย์ปิ่นอนงค์ จำปาเงิน
อาจารย์สิริธร สุขเจริญ
อาจารย์ชัชวาลย์ โคตรสงคราม

ฝ่ายประสานงานวารสาร

อาจารย์จันทกานต์ พันเลียว	นางนิลวรรณ จันทา
อาจารย์ชลิดา ภูรินินา	นางสาวนงนุช แสงพฤกษ์
อาจารย์พรชนก แสนทวีสุข สีดาบุตร	นางสาวปวีศา แดงงาม

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์รัตต์ณัญ ติลาบุตร	อาจารย์โพธิ์พงศ์ ฉัตรนนท์ภรณ์
--------------------------	-------------------------------

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษฉบับนี้ เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 2 ในช่วงเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2565 เพื่อเป็นพื้นที่ทางวิชาการสำหรับ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา รวมทั้งผู้ที่สนใจ ในการนำเสนอผลงาน การศึกษาค้นคว้าด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อนำมาสร้างสรรค์ชุมชน สังคม และพัฒนาประเทศชาติด้วยการใช้องค์ความรู้จากงานวิจัยและบทความวิชาการเป็นฐาน ในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความที่น่าสนใจทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา จำนวน 12 เรื่อง เป็นบทความวิชาการ 2 เรื่อง ได้แก่ วิฤตตะยะบรรจุกัณฑ์พลสดิก : ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และดิจิทัลเพื่อการบริหารรัฐกิจ บทความวิจัย 10 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ตำบลวังกัม อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลของการจัดกิจกรรม พัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตร ภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเวียงราย แนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์ กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการสปีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิเคราะห์ภาพสะท้อน ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ปิศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ การพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยว ท้องถิ่นชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษยุควิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยว ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การศึกษาผลกระทบของภาษาแม่และผลกระทบ ของหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นต่อการเลือกใช้สกรรรมกริยาและอกรรมกริยาภาษาญี่ปุ่น ของผู้เรียนชาวไทย และคุณลักษณะและคุณภาพในการรับรู้เพลงพื้นเมืองเสฉวน

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณา และตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ทาง

กองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างยิ่ง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจเพื่อใช้ในการศึกษา ค้นคว้า และอ้างอิง รวมถึงนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ต่อไป และได้เปิดช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ทุกท่านได้เข้าไปอ่านทุกบทความในวารสารบนฐานข้อมูล <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso> หากนักวิชาการประสงค์จะเผยแพร่ผลงานการศึกษาค้นคว้าสู่แวดวงวิชาการในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ยินดีเป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ และขอบคุณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของวารสารนี้ โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางวารสารมุ่งมั่นในการพัฒนามาตรฐานของวารสารให้มีคุณภาพ เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นพื้นที่นำเสนอผลงานศึกษาค้นคว้าที่จะเชื่อมโยงถึงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. เอมอร์ แสนภูวา
บรรณาธิการ

**Journal of Human and Society,
Sisaket Rajabhat University**

Vol. 6 No. 2, July – December 2022

ISSN 2586-9086

Objectives

1. To encourage and publicize the academic writings and to present the academic point of view on Humanities and Social Sciences
2. To be the source of presentation in research writings on Humanities and Social Sciences

Advisor

Assoc. Prof. Dr. Prakhasit Arnupharbsaenyakorn

President of Sisaket Rajabhat University

Scope and Content

Research articles and academic articles on Humanities and Social Sciences, including Languages and Linguistics, History, Community Development, Literature, Sociology, Anthropology, Mass Communications, Library and Information Sciences, Fine and Applied Arts, Religion and Philosophy, Psychology, Law, Political Science, Political and Administrative Science and other related fields.

Publication

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University publish in every 6 months (2 issues per year)

January – June

July – December

It is published in both hard copy and electronic journal system. Every published article has been reviewed by at least 3 experts using a double blinded review method.

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University, has been certified the TCI Tier 2 journal ranking in 2021-2024.

Faculty of Humanities and Social Sciences

Sisaket Rajabhat University, 319, Thai Pantha Road, Pho Sub-District,

Mueang Sisaket District, Sisaket, 33000

Telephone number: 097-0404357

Fax number: 0-4564-3607

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>

Editor

Assoc. Prof. Dr. Emon Saenphuwa

Sisaket Rajabhat University

Deputy Editor

Asst. Prof. Dr. Anansak Phuangok

Sisaket Rajabhat University

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Rattana Chanthao

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr. Naiyana Ajanatorn

Loei Rajabhat University

Asst. Prof. Dr. Ruethai Nimnoi

Maharakham University

Asst. Prof. Dr. Chidhathai Puyati

Ubon Ratchathani University

Asst. Prof. Dr. Jittima Damrongwattana

Nakhon Si Thammarat Rajabhat
University

Asst. Prof. Kanjana Chinnak

Ubon Ratchathani Rajabhat University

Asst. Prof. Dichitchai Mettarikanon

Walailak University

Lecturer Dr. Suteekit Fordsoongnuarn

Buriram Rajabhat University

Lecturer Dr. Sureechai Sukantararat

Surin Rajabhat University

Lecturer Dr. Usa Klompun

Surin Rajabhat University

Lecturer Suchalak Thamduengsri

Maharakham Rajabhat University

Peer Reviewers

Prof. (Emeritus) Dr. Sucharit Pienchob

Chulalongkorn University

Prof. Dr. Worawut Romrattanapan

Thammasat University

Prof. Dr. Kulthida Tuamsuk

Khon Kaen University

Prof. Suwit Theerasasawat

Khon Kaen University

Prof. Dr. Metcha Sodsonghrit

Ubon Ratchathani University

Assoc. Prof. Dr. Somsak Srisontisuk

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr. Achara Phanurat

Surin Rajabhat University

Assoc. Prof. Sommai Chinnak

Ubon Ratchathani University

Peer Reviewers

Assoc. Prof. Dr. Soonthorn Panyapong	Chaiyaphum Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Akkarapon Nuemaihom	Buriram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Paitoon Mikusol	Independent Scholar
Assoc. Prof. Jamroen Unkaew	Sisaket Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Anan Tabta	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sakul Wongkalasin	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Nonglak Arnee	Phetchabun Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sombat Wetchakama	Uttaradit Rajabhat University
Lecturer Dr. Thitirat Wetsiriyanan	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Awae Masae	National Institute of Development Administration

English Proofreading

Asst. Prof. Intira Sakmiankaew
Lecturer Kawinwat Hiranburana
Lecturer Vasana Mangchada
Lecturer Thanyathip Boonyiam

Thai Proofreading

Lecturer Nalinee Amphin
Lecturer Pinanong Champa-ngeon
Lecturer Sireethon Sukjaroen
Lecturer Chatchawan Khotsongkhram

Coordination Staff

Lecturer Juntakan Panleow
Lecturer Chalida Purinnat
Lecturer Ponchanok Saenthaweek
Seedabut

Mrs. Ninlawan Chantha
Miss Nongnut Sangpung
Miss Pawarisa Daengngam

Journal Design

Lecturer Rattanyoo Silabut Lecturer Popong Chatnuntaphorn

Editorial

The Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University, Volume 6, Issue 2 (July – December 2022) aims to serve as an academic platform for faculties, researchers, academics, students, and anyone interested in using it to present research studies in humanities and social sciences fields which will lead to social creation and national development based on research studies and academic articles. This issue consists of 12 interesting articles in society, economy, and education. The 2 academic articles are Plastic Packaging Waste Crisis: During The Epidemic Situation of Covid-19 and Digital for Public Administration. The 10 research articles are Development of Pineapple Products in Wang Pong Sub-district, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, Developing Quality of Life of the Elderly Using Buddhist Oriented Principles in Suphan Buri Municipality, Suphan Buri Province, The Development of a Training Program Based on Blended Learning for Enhancing OTOP Community Tourism Innovation Leader's Competency on Using Information and Communication Technology, The Result of Graduate Student Competency Development by Integrating the Instructing and the Work of Thai Language Curriculum, Chiang Rai Rajabhat University, The Guidelines for Cooperation Development among Faculties Librarians to Library Use Promotion of Sisaket Rajabhat University, Guidelines for Improving the Service Quality of Spa Laboratory in Vocational be a Member with Vocational Education Commission, Northeast Thailand, Analysis of the Reflections in the Novel "PI-SAT" Written by Seni Saowaphong, The Competency Development of Local Tour Guides in Sisaket Four Ethnic Tourism Communities in Next Normal Era Using Safe Tourism Areas Framework for Tourists, The Effects of

Mother-Language Interference and Commonly Used Textbooks on the Selection of Japanese Transitive and Intransitive Verbs in Thai Learners and Artistic Characters and Perceptual Quality of Sichuan Folk Songs.

The articles published in this journal have been reviewed and assessed by the specific field experts which are considered an academic standard that the editorial team emphasizes. Furthermore, it will be beneficial for those who are interested in using these articles for studies, research, and references, including a database for creating and developing academic works in various fields. Every article can be searched on the website <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>. We welcome you to publish your research article in the Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University.

Finally, the editorial team of the Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University would like to express our deep gratitude to all qualified persons for taking the valuable time to consider academic works. In addition, we would like to thank academics for their confidence in the quality of this journal and continual submission of articles for publication. We will commit to developing the quality of the journal as a part of social and national development in the future.

Assoc. Prof. Dr. Emon Saenphuwa

Editor

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 6 No. 2 (July – December 2022)

สารบัญ
Table of Contents

บทความวิชาการ (Academic Article)	
การจัดการวิกฤตขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 Management of Plastic Packaging Waste Crisis during the Covid-19 Epidemic Situation ภุรินทร์ ยมกนิษฐ์/ รุจิกาญจน์ สานนท์ Purinat Yamakanith/ Rujikarn Sanont	1-20
ดิจิทัลเพื่อการบริหารรัฐกิจ Digital for Public Administration อนันต์ มณีรัตน์/ อคิน ธารากร Anan Maneerat/ Akin Tharakorn	21-41
บทความวิจัย (Research Article)	
การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ตำบลวังพวง อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ Development of Pineapple Products in Wang Pong Sub-District, Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province วิภาวณี เผือกบัวขาว/ รุ่งกานต์ กล้าหาญ/ ฤกษ์ ไชยวงศ์/ วนิดา มากศิริ/ ช่วงชัย ชูปวา Wipavane Phueakbuakhao/ Rungkan Klahan/ Krit Chaiwong/ Wanida Maksiri/ Chuangchai Chupwa	42-62

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 6 No. 2 (July – December 2022)

-
<p>การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4)
ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี   The Development of the Elderly's Quality of Life by Using the Buddhist
Oriented Principles (Bhavana IV) in Suphan Buri Municipality, Suphan Buri
province</p> <p>พระมหาอุทัย กตคุโณ (ประดิษฐ์สร)/ สาโรช ผือกบัวขาว/ พนิต ศรีประดิษฐ์</p> <p>Phramaha Autai Katakuno (Praditson)/ Saroj Phueakbuakao/ Panit Seepradit</p>	63-83
<p>การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร   The Development of a Training Program Based on Blended Learning
for Enhancing OTOP Community Tourism Innovation Leader's Competency
on Using Information and Communication Technology</p> <p>นภวรรณ ชาติมนตรี/ ญาณิศา ศรีบุญเรือง/ พัชรา ปราชญ์เวทย์</p> <p>Noppawan Chatmontree/ Yanisa Sriboonruang/ Patchara Pratwet</p>	84-103
-

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 6 No. 2 (July – December 2022)

ผลของการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอน กับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ The Result of Activity Management for Graduate Student in Competency Development by Integrating the Instructing and the Work of Thai Language Curriculum, Chiang Rai Rajabhat University เบญจมาภรณ์ สุริyawong/ บุษราคัม ยอดชะลูด/ อรทัย ชันโท Benjamaporn Suriyawong/ Bussarakham Yodchalood/ Oratai Khanto	104-120
แนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ The Guidelines for Cooperation Development among Faculty Members and Librarians to Library Use Promotion of Sisaket Rajabhat University ลำพึง บัวจันอัฐ Lampeung Boujanaut	121-142
แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Guidelines for Improving the Service Quality of Spa Laboratory in Vocational be a Member with Vocational Education Commission, Northeast Thailand จุฬารัตน์ ปักดีศรีแพง/ กันติมาลย์ จินดาประเสริฐ Jularat Puksripang/ Kantimarn Chindaprasert	143-157
การวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ Analysis of the Reflections in the Novel “PI-SAT” Written by Seni Saowaphong หทัยวรรณ มณีวงศ์/ นกัศวรณ อาชุมไชย/ ธีรภัทร์ ขอเอือกกลาง Hathaiwan Maneewong/ Napassawan Achumchai/ Theerapat Koryurklang	158-176

วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565)

Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University

Vol. 6 No. 2 (July – December 2022)

-
<p>การพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ
ยุควิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว   The Competency Development of Local Tour Guides in Sisaket Four Ethnic
Tourism Communities in the Next Normal Era Using Safe Tourism Areas
Framework for Tourists</p> <p>พรหมลิขิต อุรา/ กันจิมลย์ จินดาประเสริฐ</p> <p>Promlikit Ura/ Kantimarn Chindaprasert</p>	177-195
<p>ผลกระทบของภาษาแม่และหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นต่อการเลือกใช้สกรมกริยา
และอกรรมกริยาภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย   The Effects of Mother-Language Interference and Commonly Used Textbooks
on the Selection of Japanese Transitive and Intransitive Verbs
in Thai Learners</p> <p>วารางคณา วิริยะพันธ์</p> <p>Warangkana Wiriyanpan</p>	196-216
คุณลักษณะและคุณภาพในการรับรู้เพลงพื้นเมืองเสฉวน Artistic Characters and Perceptual Quality of Sichuan Folk Songs หลิน เซียว จิ้ง/ ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ Lin Xiao Jing/ Sakchai Hirunruk	217-234
-

การจัดการวิกฤตขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 Management of Plastic Packaging Waste Crisis During the Covid-19 Epidemic Situation

ภุรินทร์ ยมกนิษฐ์¹/ รุจิกาญจน์ สานนท์²

Purinat Yamakanith/ Rujikarn Sanont

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Received: March 25, 2022

Revised: June 15, 2022

Accepted: June 29, 2022

บทคัดย่อ

การเขียนบทความครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านคำนึงถึงปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และทราบแนวทางในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกอย่างเป็นระบบ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่ในยุคโควิด-19 อย่างยั่งยืน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ในช่วงปี 2563 เป็นต้นมา ทำให้ปริมาณขยะพลาสติกที่เป็นผลพวงจากบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเมื่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสกลับมาระบาดซ้ำอีกครั้งในปี 2564 ยิ่งทำให้สถานการณ์ปัญหาขยะจากบรรจุภัณฑ์พลาสติกทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อสังคมและคุณภาพชีวิต ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ รวมถึงประชาชนจึงควรตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาขยะจากบรรจุภัณฑ์พลาสติก โดยร่วมมือกันหาหนทาง

ในการแก้ไขปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกอย่างเป็นระบบสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างยั่งยืน
หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สิ้นสุดลง

คำสำคัญ : โควิด-19, ขยะพลาสติก, บรรจุภัณฑ์, รีไซเคิล

Abstract

The purpose of this article writing is to make readers think about the problem of plastic packaging waste that is increasing during the Covid-19 epidemic situation and to know how to manage plastic packaging waste in a systematic way in order to find the way to develop sustainable packaging alternatives in the COVID-19 era. Due to the epidemic of the COVID-19 virus in 2020, the amount of plastic waste resulting from food and beverage packaging has increased dramatically. The epidemic of the virus reappears in 2021, the situation of plastic packaging waste continues to escalate and affect society and quality of life. For this reason, governments, businesses and people should be aware of the situation of plastic packaging waste by working together to find a way to systematically solve the plastic packaging waste problem towards a sustainable circular economy after the COVID-19 epidemic situation has ended.

Keywords: COVID-19, Plastic Waste, Packaging, Recycle

บทนำ

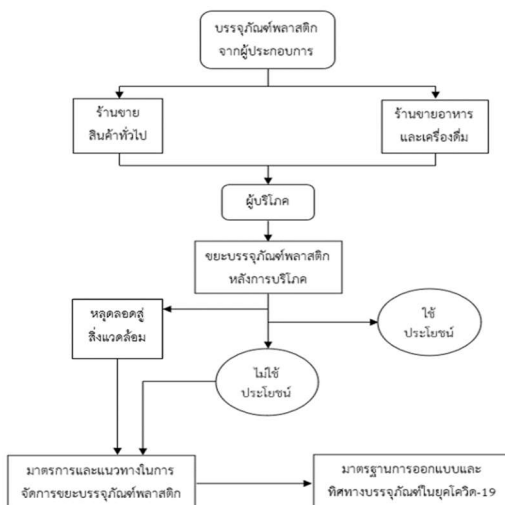
สถานการณ์อุตสาหกรรมพลาสติกในปี 2560 มีการผลิตเม็ดพลาสติกภายในประเทศ 8,518 ล้านตัน มีการส่งออกเม็ดพลาสติก 5,199 ล้านตัน และมีการนำเข้าเม็ดพลาสติก 1,962 ล้านตัน และมีการนำเข้าเศษพลาสติกรีไซเคิล 0.152 ล้านตัน จากการประเมิน พบว่า มีการบริโภคพลาสติกรวมภายในประเทศ 5,281 ล้านตัน โดยมีการใช้งานพลาสติกในเกือบทุกสาขาอุตสาหกรรม ทั้งในบรรจุภัณฑ์ (Packaging) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical & Electronics) การก่อสร้าง (Construction) ชิ้นส่วนรถยนต์ (Auto Part) เครื่องใช้ในครัวเรือน (House ware) และอื่น ๆ โดยพบว่า มีสัดส่วนการใช้พลาสติกเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์ (Packaging) มากที่สุด 2,331 ล้านตัน (41.4%) ซึ่งเป็นการใช้งานในระยะสั้นหรือใช้ครั้งเดียว (Single use plastics) ที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุด (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) ได้แก่ ถุงร้อน ถุงเย็น ถุงหูหิ้ว หลอดพลาสติก โดยมีขยะพลาสติกเกิดขึ้นภายหลังการบริโภคประมาณ 1.93 ล้านตัน มีการนำขยะพลาสติกกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณ 0.39 ล้านตัน (ร้อยละ 20.21) ส่วนที่เหลือตกค้างและก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม 1.51 ล้านตัน (ร้อยละ 78.24) และหลุดลอดสู่สิ่งแวดล้อม 0.03 ล้านตัน (ร้อยละ 1.55)

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้สรุปว่า ภาพรวมปี 2561 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศอันดับต้น ๆ ของโลกที่เป็นแหล่งกำเนิดของขยะพลาสติกในทะเลรวมไปถึงบนบก ซึ่งปัจจุบันขยะพลาสติกเหล่านี้นำไปสู่วิกฤตสิ่งแวดล้อมมากมาย โดยมีสาเหตุหลักสืบเนื่องจากการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use plastics) เช่น ถุงหูหิ้ว หลอด แก้วน้ำ และบรรจุภัณฑ์อาหารเป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีจุดอ่อนสำคัญคือ อายุการใช้งานสั้น แต่กลับต้องใช้เวลาในการย่อยสลายนานถึง 450 ปีขึ้นไป และยังไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562) ดังนั้น ขยะดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศธรรมชาติมากขึ้นเรื่อย ๆ และส่งผลให้ประชาชนเริ่มตื่นตัวตามกระแสรักษ์โลกและหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาขยะที่ปนเปื้อนสู่ธรรมชาติ ผู้เขียนจึงได้เขียนบทความนี้เพื่อนำเสนอให้เห็นภาพขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกในช่วงสถานการณ์

การแพร่ระบาดของโควิด-19 มาตรการในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แนวทางการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก จากฟู้ดเดลิเวอรี ผลกระทบต่อภาคบรรจุภัณฑ์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มาตรฐานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในยุคโควิด-19 และทิศทางบรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่ ในยุคโควิด-19 โดยมุ่งหวังว่าผู้อ่านจะตระหนักถึงการจัดการวิกฤตขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ที่ผู้เขียนจะได้นำเสนอต่อไป

ผลการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

จากวิกฤตดังกล่าววิกฤตขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ผู้เขียนจึงได้สร้างกรอบแนวคิด ในการศึกษาครั้งนี้ขึ้นเพื่อให้ทราบถึงต้นน้ำและปลายน้ำของการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์ พลาสติก เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการวิกฤตขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

หมายเหตุ. จาก กรอบแนวคิดในการศึกษา โดย ภูริณัฐ ยมกนิษฐ์ และรุจิภาญจน์ สานนท์

ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

หลังจากรัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วประเทศเพื่อควบคุมโรคระบาด ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 ซึ่งมีข้อกำหนดต่าง ๆ ออกตามมามากมาย โดยเฉพาะ มาตรการอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ทำให้มีการใช้บริการ "ดีลิเวอรี่" ส่งสินค้าและอาหาร มากขึ้น ด้วยการใช้ชีวิตแบบ “นิวนอร์มัล” หรือชีวิตวิถีใหม่ที่ช่วยควบคุมโรคระบาดได้จริง แต่ก็มีผลข้างเคียงเช่นกัน นั่นคือปริมาณขยะพลาสติกจากการส่งสินค้าดีลิเวอรี่เพิ่มขึ้นกว่า 15 % จากการประเมินของกรมควบคุมมลพิษ “ขยะดีลิเวอรี่” กลายเป็นนิวนอร์มัลของคน ไทย (บีบีซีนิวส์, 2020) ซึ่งขยะดีลิเวอรี่ดังกล่าวก็คือ “ขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก” ที่หมายถึง พลาสติกหรือชิ้นส่วนที่ถูกนำมาทำเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้งานแล้ว หรือเสื่อมสภาพไม่สามารถ ใช้งานได้หรือไม่เป็นที่ต้องการใช้อีกต่อไป ซึ่งถูกรวบรวมทิ้งจากบ้านเรือน โรงแรม โรงพยาบาล โรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า ภัตตาคาร สำนักงาน โดยไม่มีการแยกประเภท ของพลาสติก หรือปะปนกับวัสดุอื่น หรือมีสิ่งสกปรกปนเปื้อน เช่นเดียวกับศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่ามีการใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดดีลิเวอรี่ 66-68 ล้านครั้ง เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลา เดียวกันของปีก่อนราว 78-84% นับเป็นอัตราการให้บริการที่เติบโตอย่างก้าวกระโดด ส่วนแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ LINEMAN และ GrabFood สถิติการใช้งาน เพิ่มขึ้นราว 300-400% เทียบกับช่วงก่อนเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การส่งเสริม การขายเพื่อกระตุ้นการบริการยิ่งทำให้ปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (single use-plastics) เพิ่มขึ้นอย่างพุ่งพรวด

ขณะที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยรายงาน ว่า ช่วงโควิด-19 ระบาดต้นปีก่อน ทำให้ ปริมาณขยะพลาสติกพุ่งสูงขึ้น 15% จากเฉลี่ยวันละ 5,500 ตันต่อวัน เป็น 6,300 ตันต่อวัน ซึ่งไม่รวมถึงขยะอันตรายที่เกิดจากหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้ว ที่คาดว่าจะมีอัตราการทิ้งหน้ากาก อนามัยประมาณ 1.5-2 ล้านชิ้นต่อวัน ซึ่งส่วนใหญ่ทิ้งปะปนรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไป (ไทยโพสต์, 2564) โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครที่มีขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นกว่า 60% ของขยะทั้งหมด และขยะที่สามารถรีไซเคิลได้กลับลดลงจากเดิม 27% เหลือเพียง 19% ดังนั้น ขยะทั่ว ๆ ไปที่มีอยู่ประมาณ 27.8 ล้านตัน (สุสิทธิ์ อร่ามเนตร, 2564) สามารถ

บริหารจัดการขยะได้เพียงครั้งหนึ่งเท่านั้น ส่วนอีกครึ่งยังคงเป็นปัญหาอยู่ ปริมาณขยะพลาสติกที่เพิ่มมากขึ้นจากภาวะปกติเท่าตัวจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา หากจัดการไม่ถูกวิธี เนื่องจากการใช้เวลาในการย่อยสลายไม่ต่ำกว่า 400-500 ปี ต่อมาการระบาดระลอกใหม่ในเขตกรุงเทพมหานครมีขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นกว่า 7.61% ในช่วงเดือนเมษายน ปี 2564 หากดูปริมาณขยะต่อวันจะพบว่าปริมาณขยะพลาสติกเยอะขึ้นมากจากปกติ 15% เพิ่มขึ้นมา 25% ของขยะทั่วไปที่เก็บได้ต่อวัน (ขยะทั่วไปเก็บได้วันละประมาณ 9,000 ตันต่อวัน) ทั้งนี้ หากมองด้านเศรษฐกิจ การส่งอาหารดีลิเวอรี่ ในปี 2563 เติบโตขึ้นถึง 78-84% สิ่งที่สำคัญมากคือบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก เนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจด้านอีคอมเมิร์ซและดีลิเวอรี่ (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) ขณะที่ด้านสังคมและสาธารณสุข ผู้คนต้องการความปลอดภัย เช่น เจลล้างมือ ถุงมือ และอุปกรณ์การแพทย์ เช่น ชุด PPE หน้ากากอนามัย รองเท้าบูต หน้ากากออกซิเจนต่าง ๆ หลอดเข็มฉีดยา ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนผลิตมาจากพลาสติก ซึ่งปริมาณการใช้งานในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้น ส่งผลให้ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อภาพรวมของเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ถูกต้องอย่างทันทั่วทั้งที่ เนื่องจากขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกมีหลากหลายประเภท ทั้งที่ใช้ประโยชน์ได้และไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งมาตรการดังกล่าว ควรส่งผลในเชิงบวกต่อแนวทางในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกอย่างยั่งยืนต่อไป

มาตรการในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตของประชาชนแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะพลาสติกบางชนิดใช้เวลาในการย่อยสลายไม่ต่ำกว่า 400-500 ปี หรือบางชนิดอาจไม่มี

การย่อยสลายเลยก็เป็นได้ จึงก่อให้เกิดการปนเปื้อนในระบบนิเวศและทำให้ระบบนิเวศเสียความสมดุล ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะพลาสติก จึงมีการนำมาตรการ Roadmap พ.ศ. 2561-2573 มาใช้ในการแก้ปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก เป้าหมายที่ 1 คือ การลดและเลิกใช้พลาสติกแบบใช้แล้วทิ้งที่ไม่จำเป็น และสนับสนุนวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (เพชร มโนปวิตร, 2564) ส่วนเป้าหมายที่ 2 คือ การนำขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกกลับมาใช้ใหม่ได้ 100% และส่งเสริมให้ผู้บริโภคหันมาใช้รูปแบบภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ทดแทน ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2564)

นอกจาก Roadmap การจัดการขยะพลาสติกแล้ว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังมีการดำเนินการร่วมกับบริษัทฟู้ดติลิเวอรี เพื่อลดขยะพลาสติกที่ไม่จำเป็น เช่น ในแอปพลิเคชันสั่งอาหาร กำหนดให้มีตัวเลือกให้เลือกกดไม่รับช้อนส้อมพลาสติก แต่มีฟังก์ชันให้เลือกรับได้สำหรับผู้ที่เป็นจริง ๆ แนวทางนี้ยังไม่เพียงพอ เพราะยังมีถุงพลาสติก ห่อหุ้ม หรือตะเกียบ สิ่งที่เราต้องทำควบคู่ไปคือการพัฒนาบรรจุภัณฑ์อาหารทดแทนกล่องอาหารพลาสติก เพราะปัจจุบันพบว่าบางร้านแม้ใช้กล่องกระดาษ แต่กลับเป็นกล่องที่เคลือบพลาสติก กลายเป็นปัญหาในการนำรีไซเคิลอีกครั้ง (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2564)

แนวทางจัดการขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกจากฟู้ดติลิเวอรี

ตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประกอบการฟู้ดติลิเวอรีในประเทศไทย เช่น GrabFood, LINEMAN ได้ช่วยลดขยะพลาสติกโดยเพิ่มตัวเลือก (Feature) ในแอปพลิเคชันให้ลูกค้าสามารถกดเลือกรับหรือไม่รับช้อนส้อมและมีดพลาสติก รวมถึงส่งเสริมให้ร้านอาหารที่เป็นพันธมิตรทางธุรกิจเปลี่ยนมาใช้ถุงกระดาษเพื่อทดแทนถุงพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวสำหรับแนวทางของธุรกิจร้านอาหารในเครือฟู้ดแพชชั่น ซึ่งประกอบด้วยแบรนด์บาร์บีคิวพลาซ่า จุ่มแซ่บฮัท ภูมามา สเปซคิว และเรดชั้น ได้นำเอาแนวคิด Wasteless Delivery มาใช้ในการให้บริการจัดส่งอาหาร เป็นภาชนะแบบย่อยสลายได้ เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากขานอ้อยสามารถย่อยสลายได้ภายใน 45 วัน และถุงพลาสติกคุณภาพสูงพิเศษที่ผลิตจากพลาสติก

รีไซเคิลที่มีความหนาถึง 5 เท่า หมุนเวียนใช้ซ้ำได้มากกว่า 20 ครั้ง โดยการดำเนินการดังกล่าวคาดว่าจะช่วยลดปริมาณการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้ (กรีนเน็ตเวิร์ค, 2563) อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญคือการสร้างความตระหนักให้กับผู้บริโภคในการคัดแยกขยะ เพื่อช่วยลดปริมาณ เพราะเมื่อแยกขยะที่รีไซเคิลได้ จะเหลือขยะจริง ๆ เพื่อนำไปกำจัดน้อยลง

ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะจากฟู้ดเดลิเวอรีโดยใช้ 2 แนวทาง คือ ลดและคัดแยก สำหรับแนวทางที่หนึ่ง “ลด” คือการปฏิเสธที่จะรับช้อนส้อม หรือหลอดพลาสติก สำหรับแนวทางที่สอง ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงบรรจุภัณฑ์หรือภาชนะพลาสติกได้ สิ่งสำคัญที่ผู้บริโภคควรทำคือการ “คัดแยก” บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ใช้แล้ว โดยแยกขยะและทิ้งในจุดรับขยะรีไซเคิล (Drop-off point) ปัจจุบันโครงการส่งพลาสติกกลับบ้านรับขยะพลาสติก 2 ประเภท คือ พลาสติกยืดและพลาสติกแข็ง ที่ผ่านการทำความสะอาดแล้ว ตัวอย่างพลาสติกยืด ได้แก่ ถุงพลาสติกหูหิ้ว ถุงขนมปัง ถุงน้ำตาลทราย ฯลฯ และตัวอย่างของพลาสติกแข็ง ได้แก่ แก้วกาแฟ ถ้วยใส่อาหารเดลิเวอรี ฯลฯ โดยปัจจุบันมีจุด Drop-off point จำนวน 10 แห่งบนถนนสุขุมวิท จังหวัดกรุงเทพมหานคร เช่น Singha Complex ศูนย์การค้า The Emporium ร้านเทสโก้-โลตัส สาขาอ่อนนุช เป็นต้น โครงการนี้สามารถสะสมแต้มเพื่อนำไปแลกของสมนาคุณโดยใช้แอปพลิเคชัน ECOLIFE (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563) นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อความสำเร็จของโครงการควรส่งเสริม ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงวิธีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง โดยหน่วยงานภาครัฐที่ควรเข้ามารับผิดชอบเรื่องการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล และให้ความรู้แก่ประชาชน ได้แก่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรมีการเพิ่มจุด Drop-off point สำหรับขยะบรรจุภัณฑ์ที่รีไซเคิลได้ประเภทต่าง ๆ ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยทางกรุงเทพมหานครควรต่อยอดจากการดำเนินงานของภาคเอกชนที่ให้บริการจุด Drop-off point ให้ครอบคลุมพื้นที่ในกรุงเทพมหานครมากขึ้น สำหรับพื้นที่

ต่างจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีจุด Drop-off point เพื่อให้สามารถขยายผลโครงการส่งพลาสติกกลับบ้านให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย

ผลกระทบต่อภาคบรรจุภัณฑ์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ผลกระทบต่อบริษัทบรรจุภัณฑ์คาดว่าจะมีความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างมากในทางกลับกันความต้องการบรรจุภัณฑ์ที่หรูหราและอุตสาหกรรมอาจมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ แรงกดดันด้านต้นทุนในอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้น ทีมผู้นำในบริษัทบรรจุภัณฑ์ต้องสร้างกลยุทธ์การกู้คืนที่จะรวมถึงการผสมผสานของความยืดหยุ่นทางการเงิน แผนปฏิบัติการสำหรับการเริ่มดำเนินการใหม่อาจถูกปิดชั่วคราวและประเมินศักยภาพความต้องการของตลาดในอนาคต และการเคลื่อนไหวที่มุ่งเน้นลูกค้าเชิงกลยุทธ์ เช่น การทำความเข้าใจผลกระทบของ COVID-19 ต่อการเลือกบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภค และประเมินความสามารถในการเปลี่ยนการผลิตบรรจุภัณฑ์อย่างเหมาะสมเพื่อตอบสนองรูปแบบความต้องการใหม่ (Businesswire, 2020) อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ที่มีความสำคัญในการบรรจุสินค้าอุปโภคบริโภคจึงไม่ได้รับผลกระทบมากนักจากการระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ เช่น การเดินทาง การท่องเที่ยว (Narayan Chandra Saha, 2020: 217-218) ในทางกลับกันต้องมีกรอบแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์สำหรับอีคอมเมิร์ซ เช่น การป้องกันความเสียหายของผลิตภัณฑ์ (Packaging Europe, 2020) เพื่อให้วัตถุดิบประสงค์ดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล กิจกรรมบรรจุภัณฑ์ควรร่วมมือโดยตรงกับผู้ค้าปลีกออนไลน์เพื่อปรับปรุงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เข้ากับความต้องการของช่องทางออนไลน์ให้มากที่สุด จะต้องพิจารณาถึงการใช้วัสดุผลิตบรรจุภัณฑ์ที่ทนทานและประหยัดต้นทุน ไปจนถึงการออกแบบที่ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมล่าสุด สิ่งสำคัญคือต้องทำจากวัสดุทางเลือกที่สามารถรีไซเคิลได้

มาตรฐานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในยุคโควิด-19

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในยุคโควิด-19 นอกเหนือไปจากต้นทุนที่เหมาะสม ความสะดวก และประสิทธิภาพ บริษัทบรรจุภัณฑ์ต้องระบุข้อกำหนดหลักสามประการ: ประการแรก การสื่อถึงความยั่งยืนที่ดี ประการที่สอง การออกแบบโดยคำนึงถึงสุขอนามัย และประการที่สาม การออกแบบสำหรับอีคอมเมิร์ซ (Feber, Kobeli, Lingqvist, and Nordigården, 2020) สอดคล้องกับ Katie Lundin (2020) ได้อธิบายถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์จะเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1. บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์กำลังปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบการซื้อที่เปลี่ยนไป คือ การซื้อปิงออนไลน์ซึ่งเป็นตัวเลือกที่ปลอดภัยที่สุด นักออกแบบบรรจุภัณฑ์จะต้องคำนึงถึงความต้องการทางกายภาพ เช่น เลือกใช้วัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ มีความทนทาน ป้องกันความเสียหายของผลิตภัณฑ์ เพื่อรองรับความยากลำบากในการขนส่ง แต่ยังรักษาประสบการณ์การแกะกล่องที่สำคัญเมื่อถึงมือผู้รับ

2. บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานและความคาดหวังด้านสุขภาพและความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น นั่นคือการปกป้องผลิตภัณฑ์จากการสัมผัสกับไวรัส หลีกเลี่ยงบรรจุภัณฑ์ที่มีช่องเปิด และควรรีเสิร์ชข้อมูลเกี่ยวกับไวรัสที่อยู่นานพื้นผิวต่าง ๆ เช่น ไวรัสสามารถอยู่รอดได้สูงสุด 24 ชั่วโมงบนกระดาด 2-3 วันบนพลาสติก กระดาดแข็ง จึงเป็นวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ปลอดภัยกว่าเมื่อเทียบกับพลาสติก

3. บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์จะต้องได้รับการออกแบบเพื่อความยั่งยืน มีสองแนวทางหลักในการเลือกสรรวัสดุที่ใช้ผลิตบรรจุภัณฑ์ ตัวเลือกแรกคือ การใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ เช่น พลาสติกชีวภาพ โฟมข้าวโพด และบรรจุภัณฑ์จากเห็ด ตัวเลือกที่สองคือ คือ การเปิดรับตัวเลือกบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำ บรรจุภัณฑ์ที่น่ากลับมาใช้ใหม่ได้ทำให้มีขยะน้อยลง

ทิศทางบรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่ในยุคโควิด-19

การนำเสนอไอเดียสร้างสรรค์ตามความนิยมบรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่เป็นอีกหนึ่งทางออกจากวิกฤตขยะล้นโลกในยุคโควิดระบาด สามารถนำไปปรับใช้เพื่อช่วยลดขยะบรรจุภัณฑ์ได้ (פורפישญ คัจฉวัฒนา, 2021) ดังนี้

1. เปลี่ยนขวดพลาสติกใส ให้รีไซเคิลได้ทั้ง 100%

การคิดค้นขวดใสไร้ฉลากซึ่งเป็นแนวคิดของบริษัทน้ำดื่มหลายยี่ห้อ อย่างเช่น น้ำแร่เอเวียน (Evian) แบรินดน้ำแร่สุขภาพดีฝรั่งเศส เปลี่ยนจากการแปะฉลากพลาสติกเป็นการปั๊มโลโก้ลงไปในขวดแทน และไม่ตกแต่งสีฉันทึ่มเติมทำให้น้ำไปรีไซเคิลใหม่ได้ 100% ตัวอย่างต่อมาคือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มแบรนด์ “เซเวนอัพ” จากขวดพลาสติก PET สีเขียวเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์และภาพจำที่คุ้นเคยของผู้บริโภค มาเป็นขวดพลาสติก PET ใสเพื่อรีไซเคิลได้ 100 % และบรรจุภัณฑ์มีน้ำหนักเบา แข็งแรงทนทานต่อแรงกระแทก ง่ายต่อการจัดการ

2. ปรับโฉมสินค้าใหม่ ลดใช้บรรจุภัณฑ์ให้เล็กที่สุด

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ทางเลือกสร้างสรรค์ด้วยวิธีลดขนาดบรรจุภัณฑ์ให้เล็กลง เช่น บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์เส้นพาสตาเป็นถุงพลาสติกที่มีอากาศอยู่ข้างใน ทำให้ถุงพลาสติกมีขนาดใหญ่ เปลืองพื้นที่โดยไม่จำเป็น ด้วยเหตุนี้นักวิจัยจึงได้พยายามคิดค้นไอเดียใหม่ที่จะทำให้เส้นพาสตาแบน ๆ พองออกเป็นรูปร่างได้เมื่อต้ม อย่างไรก็ตาม สมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทยได้เคยแนะนำไว้ว่า ควรมีข้อความระบุไว้อย่างชัดเจนโดยพิมพ์ที่ด้านหน้าถุงว่า “ลดขนาดถุงเพื่อช่วยสิ่งแวดล้อม ปริมาณบรรจุเท่าเดิม” (สมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทย, 2559) โดยอาจใช้แผนกิจกรรมที่มีการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการขายได้ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ตราสินค้าและบริษัทผู้ผลิตได้

3. ซื้อออนไลน์แบบใหม่ ใช้แล้วไม่ทิ้ง คืนไปบรรจุใหม่ได้

เทรนด์บรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่ยุคโควิดครองเมืองนี้ สามารถปรับเอาแนวคิดนี้มาใช้กับผลิตภัณฑ์อย่าง แชมพู สบู่ น้ำยาซักผ้า ได้ อย่างเช่น Loop คือบริษัทในสหรัฐอเมริกาที่คิดระบบหมุนเวียนบรรจุภัณฑ์ขึ้นมา โดยการจับมือเป็นคู่ค้ากับแบรนด์สินค้าอุปโภคบริโภคยักษ์ใหญ่ชื่อดัง เพื่อร่วมกันออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำได้และยังคงเอกลักษณ์

ของแต่ละแบรนด์ มีทั้งแบบสเตนเลส อะลูมิเนียม หรือขวดแก้ว ลูกค้าน่าจะสั่งซื้อสินค้าทางเว็บไซต์หรือในร้านค้าที่ร่วมโครงการ ด้วยราคาคงที่ตามด้าบรรจุภัณฑ์ เมื่อใช้สินค้าหมดแล้วก็จกจกในระบอบออนไลน์ให้ Loop มารับบรรจุภัณฑ์ถึงหน้าบ้าน และได้ค่ามัดจำคืน 100% จากนั้น Loop จะนำบรรจุภัณฑ์ไปทำความสะอาด แล้วนำมาบรรจุค้าขายใหม่ต่อไป ในประเทศไทยก็มีการปรับเอาแนวคิดการคืนบรรจุภัณฑ์เช่นกัน ยกตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มตราช้าง โคลด์บริว (Recyclable Pack) ที่ลูกค้าสามารถนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว มาส่งคืนที่จุดส่งคืนผลิตภัณฑ์ (drop-off point) ในพิกัดที่มีมากถึง 439 จุด บรรจุภัณฑ์ที่ถูกส่งคืนอย่างถูกที่ ถูกวิธีนี้ จะถูกนำกลับเข้าสู่กระบวนการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อนำไปรีไซเคิลและผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์อีกครั้ง หรือเพิ่มมูลค่าด้วยการผลิตเป็นสินค้าชนิดอื่น ซึ่งเป็นการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และลดผลกระทบของบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภคต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอีกด้วย

4. บรรจุภัณฑ์ที่กินได้

เทรนด์บรรจุภัณฑ์ทางเลือกมาแรงที่ไม่ทิ้งขยะไว้ให้โลกเลย Holly Grounds นักออกแบบบรรจุภัณฑ์จากลอนดอน ได้คิดค้นนวัตกรรมของน้ำซุ้ปะหมี่ที่กินได้ทั้งเส้นและถุง โดยพัฒนาฟิล์มไบโอพลาสติกจากแป้ง นำมาทำเป็นแพ็คเก็จห่อเส้นที่ผสมเครื่องปรุงในตัว เมื่อนำปะหมี่ใส่น้ำร้อนสามารถใส่ได้ทั้งห่อ ฟิล์มจะละลายกลายเป็นน้ำซุ้ป จบปัญหาขยะจากซองบรรจุภัณฑ์ สำหรับประเทศไทยมีงานวิจัยบรรจุภัณฑ์ที่คล้ายกัน เช่น ฟิล์มแคร่รอต ผลงานการวิจัยจากกรมวิชาการเกษตร ที่สามารถนำมาทำเป็นบรรจุภัณฑ์ที่รับประทานได้ อุดมไปด้วยสารเบตาแคโรทีน และช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตผลทางการเกษตร ทำให้เกิดการใชัผลิตผลทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้นเป็นระลอก บ้นทอนจิตใจคนทั้งประเทศเป็นรายวัน เนื่องจากยอดติดเชื้อ ป่วย และเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่วิกฤตที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังคือปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

จากมาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ด้วยการทำงานที่บ้าน (Work from home) และไม่ออกไปนอกบ้าน เพราะคำนึงสุขภาพและความปลอดภัยของตนเองจากการเสี่ยงติดเชื้อ ทำให้ผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซื้อสินค้ามาสู่ระบบออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้ออาหารและเครื่องดื่มผ่านบริการรับส่งอาหาร (Food delivery) การสั่งซื้ออาหารและเครื่องดื่มออนไลน์มารับประทานที่บ้าน ส่วนใหญ่จะถูกห่อหุ้มด้วยบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง อาทิ ถุงพลาสติก กล่องพลาสติก แก้วพลาสติก ช้อน ส้อม หลอดพลาสติก ช้อนพลาสติกแยกชนิดอาหาร ของเครื่องปรุงรส ตะเกียบพลาสติก หลังจากการบริโภค บรรจุภัณฑ์ดังกล่าวจะกลายเป็นขยะบรรจุภัณฑ์ทั้งสิ้น และมีจำนวนมากมหาศาล จึงเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ขยะล้นเมือง ซึ่งกระจายไปทั่วประเทศ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและเขตเทศบาลเมืองต่าง ๆ จึงเป็นโจทย์ปัญหาที่สำคัญที่จะต้องควบคุมจำนวนขยะบรรจุภัณฑ์ซึ่งกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้อย่างไร

จากผลการศึกษาพบว่า ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากการปฏิบัติตามมาตรการของทางภาครัฐ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” เพื่อลดการแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงประชาชนส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลและความกลัวเกี่ยวกับโรคติดเชื้อโควิด-19 จึงหันมาใช้บริการสั่งอาหารแบบส่งถึงที่หรือฟู้ดดีลิเวอรี ส่งผลให้ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกยิ่งทวีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปในวงกว้าง ในการที่จัดการกับปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ รวมถึงประชาชน เนื่องจากต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและประชาชน เพื่อลด เลิกใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-use Plastics) ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มีการนำกลับมารีไซเคิล รวมทั้งการลด คัดแยกขยะเพื่อนำขยะพลาสติกกลับไปใช้ประโยชน์ด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน ดังนี้

1. **ภาครัฐ** มีการกำหนดมาตรการในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ให้ชัดเจน และเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ทราบบทบาทของตนเองในการลดปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์ อย่างถูกวิธี เพื่อให้เกิดการจัดการขยะพลาสติกอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2564) ที่ได้กล่าวถึงแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2565) ที่ยึดกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน 5 ประเด็น คือ 1) หลักการจัดการพลาสติก ตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle) ในขั้นตอนการออกแบบและการผลิตโดยการออกแบบ เชิงนิเวศเศรษฐกิจ การจัดการพลาสติกในขั้นตอนการบริโภค และการจัดการพาสติก หลังการบริโภค เช่น การคัดแยก การเก็บขน การนำกลับมาใช้ประโยชน์และการกำจัด 2) หลักการ 3 R ได้แก่ การลดการเกิดของเสีย (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำมา แปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) เป็นหลักการในการลดปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก 3) หลักการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและภาคเอกชน ต้องเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการ พลาสติกตั้งแต่การผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การบริโภค และการจัดการ ปลายทาง 4) หลักการว่าด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยเน้นการใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรและผลิตภัณฑ์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด และมีการสร้างของเสียที่ต่ำที่สุดหรือไม่มีเลย ด้วยการนำกลับมาใช้ประโยชน์หมุนเวียน เพื่อให้เกิดการจัดการขยะพลาสติกอย่างยั่งยืน และ 5) หลักการผู้ผลิตมีส่วนร่วม (Responsible Consumption and Production) ผู้ผลิต มีส่วนร่วมในการจัดการขยะพลาสติก เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาและการสร้าง หลักประกันให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน

2. **ภาคเอกชน** การส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการของภาครัฐด้วยการเป็นภาคี ภาคเอกชนในการลดและเลิกใช้พลาสติก ด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2564) ที่ระบุว่า การสร้างแรงจูงใจ ให้ภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการเลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบ ของเสียที่เกิดจากสินค้าของตนเอง ผลักดันให้มีการปรับปรุงพัฒนามาตรฐานการออกแบบ เชิงนิเวศเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบฉลากสิ่งแวดล้อม การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมพลาสติก และมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพลาสติกให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ที่สามารถเชื่อมโยงทั้งประเทศ จะส่งเสริมให้เกิดการบริโภคที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับ workpoint TODAY (2563) กล่าวว่า กรมควบคุมมลพิษตั้งภาคกลุ่มธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี่ โดยมีการจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ GrabFood, LINEMAN, GET FOOD, foodpanda, Lalamove, Pizza Hut เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะร่วมมือขับเคลื่อนการลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว สร้างความต่างด้วยบริการจัดส่งอาหารแบบไร้ขยะ แต่ยังคงรักษาความพอใจต่อลูกค้าด้วยการใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่เป็นมิตรกลับสิ่งแวดล้อม

3. ประชาชน การส่งเสริมการลดและเลิกใช้พลาสติกและการคัดแยกไม่สามารถกระทำได้เพียงภาคส่วนเดียว ดังนั้นจึงต้องอาศัยร่วมมือจากประชาชนซึ่งเป็นภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขยะพลาสติก และเป็นกลุ่มที่มีความเปลี่ยนแปลงในการบริโภคอยู่ตลอดเวลา รัฐบาลและภาคเอกชนจึงควรส่งเสริมให้ได้รับรู้และเข้าใจในเชิงลึกถึงผลกระทบของขยะพลาสติกที่ตนเองมีส่วนที่ทำให้ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกเพิ่มสูงขึ้นจากพฤติกรรมบริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สอดคล้องกับ พิชชา รักรอด (2020) ได้อธิบายว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนเพื่อลดมลพิษพลาสติกให้อยู่ภายใต้หลักการ 7R ประกอบด้วย Reduce ลดใช้, Reuse ใช้ซ้ำ, Refill การเติม, Return การคืน, Repair/Repurpose การซ่อมแซม/การเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้งาน, Replace การแทนที่ และ Recycle รีไซเคิล เป็นหลักการที่ทำหน้าที่ได้ดีเพื่อย้ำเตือนพฤติกรรมบริโภคของประชาชนให้ตระหนักรู้เท่าทันการจ่ายซื้อสินค้าของตนเองและมองหาสิ่งอื่นก่อนการตัดสินใจกดสั่งซื้อสินค้าทุกครั้ง และยังเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ก็คือการลดขยะให้มากที่สุดและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุดจนมีขยะไปสู่หลุมฝังกลบน้อยที่สุด ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของเศรษฐกิจแบบเส้นตรงในปัจจุบันที่นำทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่มักจะใช้เพียงครั้งเดียวทิ้งเลย

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันและแก้ปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติก โดยการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนสถานะของขยะไม่ให้เป็ขยะ เพื่อป้องกันการหลุดลอดสู่สิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นในการจัดการปัญหาขยะพลาสติก ณ ต้นทางจนถึงปลายทางอย่างถูกวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้ประชาชนแยกขยะก่อนทิ้งขยะพลาสติกลงถัง เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปรีไซเคิลต่อไป หากมีการแยกขยะอย่างเหมาะสมจะทำให้สามารถจัดการขยะพลาสติกได้ง่ายขึ้น ด้วยการพัฒนาความร่วมมือห่วงโซ่คุณค่าการจัดการขยะพลาสติก และประชาชนต้องให้ความร่วมมือเริ่มต้นที่ใช้ให้น้อยที่สุด ทิ้งให้ถูกที่ กำจัดอย่างถูกวิธี คัดแยก และนำไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการจัดการขยะพลาสติกอย่างยั่งยืน

2. ผู้ประกอบการการผลิตบรรจุภัณฑ์ควรจัดหาวัสดุอื่นที่สามารถใช้ทดแทนพลาสติกในที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งเพื่อลดปริมาณขยะพลาสติก โดยเลือกใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายในธรรมชาติมาผลิตบรรจุภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานที่นานขึ้น อีกทั้งต้องคำนึงถึงกลยุทธ์การออกแบบบรรจุภัณฑ์และการใช้เทคโนโลยีการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ได้บรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่ และสามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องของความสะดวกในการใช้บรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคได้ทุกเพศทุกวัยรวมถึงกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะทุพพลภาพเพื่อให้สินค้าใช้งานได้ง่ายและมีความเป็นสากลมากขึ้น และสามารถแข่งขันได้ ทั้งเพื่อการจำหน่ายในประเทศและการส่งออกต่างประเทศ

3. ผู้ประกอบการการผลิตบรรจุภัณฑ์ควรพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่สามารถลดปริมาณขยะพลาสติกได้อย่างยั่งยืน เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์แบบไร้บรรจุภัณฑ์ที่ตัวผลิตภัณฑ์เองเป็นทั้งผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ในเวลาเดียวกัน และสามารถใช้ประโยชน์หรือบริโภคโดยตรงได้ เช่น ผลิตภัณฑ์หยดน้ำกินได้ที่ใช้นวัตกรรมในการผลิตตัวบรรจุภัณฑ์ที่สกัดมาจากสาหร่ายแล้วนำมาห่อหุ้มน้ำดื่มในลักษณะของลูกบอล ซึ่งสามารถรับประทานได้โดยหยดน้ำได้โดยไม่ต้องทิ้งบรรจุภัณฑ์ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในต่างประเทศ

จากแนวคิดดังกล่าวเป็นเพียงแค่หลักการ แต่ในการปฏิบัติจริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนร่วมมือกันที่จะจัดการเรื่องนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประเทศไทยจะนำแนวคิดการผลิผลิภัณฑ์ที่ไร้บรรจุภัณฑ์มาแทนที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573. http://www2.pcd.go.th/Info_serv/File/17-09-62/40.pdf
- _____. (2564). แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2565). <https://www.pcd.go.th/publication/15038/>
- กรีนเน็ตเวิร์ค. (2563). ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่: อิมพอร์ตอย่างไร โดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงล็อกดาวน์ COVID-19. [https://www.greennetworkthailand.com/ขยะพลาสติก-food delivery-ล็อกดาวน์-covid-19/](https://www.greennetworkthailand.com/ขยะพลาสติก-food-delivery-ล็อกดาวน์-covid-19/)
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). 'ส่องสถานการณ์ 'ขยะพลาสติก' ช่วงการระบาด 'โควิด-19'. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/942224>
- ซูสีพร อร่ามเนตร. (2564). สุดเศร้า!! พืชโควิดทำ 'ขยะพลาสติก' ล้นเมือง. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/939188>
- ไทยโพสต์. (2564). เกษตติปัญหาขยะพลาสติก หลังโควิด-19 ระลอกใหม่. <https://www.thaipost.net/main/detail/89342>
- บีบีซีนิวส์. (2020). โควิด 19 : สถานการณ์ขยะในกรุงเทพฯ เป็นอย่างไรในช่วงล็อกดาวน์. <https://www.bbc.com/thai/thailand-52817608>.
- ปอรรพิษฐ์ คัจฉวัฒนา. (2021). เทรนด์บรรจุภัณฑ์ทางเลือกใหม่ ทางออกของมหันตภัยขยะล้นโลกในยุคโควิด. <https://www.salika.co/2021/06/02/packaging-trend-in-covid-era/>

พิชา รักรอด. (2020). จัดการปัญหาขยะก่อนลงถังด้วยหลัก 7R ทางเลือกเพื่อหลีกเลี่ยงมลพิษพลาสติกหลังวิกฤตโควิด-19.

<https://www.greenpeace.org/thailand/story/16588/plastic-7r-to-manage-single-use-plastic-problem/>

เพชร มโนปวิตร. (2564). โรดแมปการแก้ปัญหาขยะพลาสติกในประเทศไทยหลังวิกฤติโควิด (1): ความเข้าใจผิดในการใช้พลาสติกป้องกันเชื้อโควิด.

<https://thaipublica.org/2020/11/sustainability4all01/>

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2564). ขยะพลาสติกพุ่งกว่า 60% ในช่วงโควิด-19.

http://www.tei.or.th/th/blog_detail.php?blog_id=51

_____. (2564). เกาะติดปัญหาขยะพลาสติก หลังโควิด-19 ระลอกใหม่.

http://www.tei.or.th/th/highlight_detail.php?event_id=974

_____. (2564). "แผนไทยไร้ขยะพลาสติก" อีกหลายสิ่งที่ต้องเต็มเต็ม.

https://www.tei.or.th/th/highlight_detail.php?event_id=1057

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2562). มาตรการลดใช้พลาสติก.

<https://www.kasikornresearch.com/SiteCollectionDocuments/analysis/k-social-media/sme/PlasticSME/PlasticSME.pdf>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่: อิมต้องอย่างไร โดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงล็อกดาวน์โควิด-19.

<https://tdri.or.th/2020/05/plastic-waste-from-food-delivery-services-in-covid-19-lockdown/>

สมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทย. (2559). บรรจุภัณฑ์ขนาดเหมาะสม บันไดก้าวแรกสู่บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน. <https://www.thaipack.or.th/post/>

- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2564). *ภาครัฐและภาคเอกชน เห็นความจำเป็นการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเพื่อความปลอดภัยในประเทศมากขึ้น ควบคู่กับมาตรการจัดการหลังการบริโภค หลังช่วง covid-19 สร้างปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้น*.
<https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210612175229558>
- Businesswire. (2020). *Impact of COVID-19 on Packaging Industry Trends*.
<https://www.businesswire.com/news/home/20200520005488/en/Impact-of-COVID-19-on-Packaging-Industry-Trends>.
- Feber, D., Kobeli, L., Lingqvist, O., & Nordigården, D. (2020). *Beyond COVID-19: The next normal for packaging design*.
<https://www.mckinsey.com/industries/paper-forest-products-and-packaging/our-insights/beyond-covid-19-the-next-normal-for-packaging-design#>.
- Katie Lundin. (2020). *3 Ways COVID-19 Will Change Packaging Design*.
<https://www.packagingdigest.com/packaging-design/3-ways-covid-19-will-change-packaging-design>.
- Saha, N. C. (2020). COVID 19 – its Impact on Packaging Research. *Journal of Packaging Technology and Research*, 4(3), 217–218.
- WorkpointToday. (2563). *คพ. เล็งทำ MOU กลุ่มธุรกิจ Food Delivery ลดขยะพลาสติก หลังสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย*. <https://workpointtoday.com/023-4/>

Authors

Dr. Purinat Yamakanith

Faculty of Business Administration,

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

39 Moo 1, Klong 6, Khlong Luang, Pathum Thani Province 12110

Tel: 086-3747521 Email: purinat_y@mail.rmutt.ac.th

Dr. Rujikarn Sanont

Faculty of Business Administration,

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

39 Moo 1, Klong 6, Khlong Luang, Pathum Thani Province 12110

Tel: 096-8232366 Email: rujikarn_s@rmutt.ac.th

ดิจิทัลเพื่อการบริหารรัฐกิจ Digital for Public Administration

อนันต์ มณีรัตน์¹/ อคิน ธารากร²

Anan Maneerat/ Akin Tharakorn

^{1,2}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
Department of Public Administration, Faculty of Public Administration,
Siam Technology College

Received: April 1, 2022

Revised: June 10, 2022

Accepted: June 29, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องดิจิทัลเพื่อการบริหารรัฐกิจฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและดำเนินงานขององค์การภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความเป็นพลวัต ซึ่งครอบคลุมทั้งแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การดิจิทัล การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล คุณลักษณะของรัฐบาลดิจิทัล เทคโนโลยีที่ใช้ในรัฐบาลดิจิทัล แนวทางการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลด้านการรวมศูนย์ข้อมูลและด้านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศชั้นนำของโลก และกรณีศึกษาอื่น ๆ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัยโดยการตีความสร้างข้อสรุปของข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่มองเห็นหรือสิ่งที่ป็นรูปธรรมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ ทั้งเอกสาร ตำรา กฎหมาย บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการและพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐบาลดิจิทัล แนวทาง

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทั้งองค์การภาครัฐและเอกชนที่เท่าทันและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีความเป็นพลวัตแก่ผู้บริหาร บุคลากร นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นแนวทางการสร้างนักบริหารภาครัฐที่ดีและประชาชนในยุคสมัยใหม่ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ดิจิทัล, การบริหารรัฐกิจ, รัฐบาลดิจิทัล

Abstract

This article “Digital for Public Administration” aims to study and analyze the application of digital technology in the administration and operation of government organizations that comply with the rapidly changing and dynamic world situation. The essences consist of concepts and theories about Digital Organization, Digital Government development, Digital Government features, technology used in Digital Government, the Digital Government's approach to Data Centric and e-Participation among the world's leading countries, and other case studies. The analytical method is Analytic Induction by interpreting the conclusions of information, visual phenomena or tangible objects from various secondary data such as documents, textbooks, laws, academic articles, and related research. Moreover, this article aims to enhance knowledge and understanding of the principles and fundamentals of Digital Government and to create guidelines for applying digital technology to work in both public and private organizations that are up to date and consistent with the context of a dynamic society for executives, personnel, academics, teachers, students,

the public, and interested people. It is also guidelines for creating good government executives and people in the modern era, which is an important force in driving and developing the country sustainably.

Keywords: Digital, Public Administration, Digital Government

บทนำ

ปัจจุบันทิศทางการเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) ต่อการให้บริการและการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ส่งผลอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน การดำเนินธุรกิจ และการประกอบธุรกิจ ซึ่งได้เริ่มนำระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาเชื่อมต่อและใช้งานผ่านอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ทั้งการทำธุรกรรมออนไลน์ การชำระค่าสินค้าและบริการ การติดต่อประสานงาน ตลอดจนการรับบริการจากภาครัฐในสัดส่วนที่สูงขึ้น ประกอบกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ขับเคลื่อนสังคมไปสู่ยุคแห่งความปกติใหม่ (New Normal) ทั้งการเว้นระยะห่าง การลดการสัมผัส ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตแบบออนไลน์

ด้วยเหตุนี้ องค์กรทุกแห่งทั้งภาครัฐและเอกชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวตามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ด้วยการนำระบบดิจิทัลมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นไปตามหลักความง่ายในการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้น (Ease of Doing Business) 4 ด้าน คือ 1) การปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ง่ายขึ้น (Easier) 2) การลดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน (Cheaper) 3) การลดระยะเวลาและขั้นตอนการทำงานให้น้อยลง (Faster) เพื่อให้เกิดความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และ 4) การปรับปรุงกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและเท่าทันกับสถานการณ์ (Smart Regulation) เช่น

การพัฒนากระบวนการยืนยันตัวตนและลงนามในรูปแบบดิจิทัล การพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ การยื่นชำระ และขอคืนภาษีนิติบุคคล เป็นต้น (World Bank, 2020)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การภาครัฐซึ่งมีหน้าที่บริหารและพัฒนาประเทศ รวมทั้ง จัดบริการสาธารณะซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานและการให้บริการ เป็นรูปแบบดิจิทัล (Digital Transformation) เพื่อให้สอดคล้องเท่าทันกับสถานการณ์ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย มากยิ่งขึ้น เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วม โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นไปตามลักษณะขององค์การภาครัฐในอุดมคติตามหลักธรรมาภิบาล เช่น การตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 ที่มุ่ง นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้กับระบบงานภาครัฐและเป็นโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย ของประเทศในการลดความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงบริการและสวัสดิการของประชาชน การเพิ่ม ขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย การสร้างให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของประเทศ ตลอดจนเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการปรับเปลี่ยนสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล อย่างเต็มรูปแบบ เป็นต้น

รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)

รัฐบาลดิจิทัล หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร จัดการ (Digitalization) และบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน (Integration) อย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล เพื่อประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน (Openness) และสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2563)

ทั้งนี้ยังอาจหมายถึง การออกแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการของรัฐ โดยอาศัยข้อมูลทางดิจิทัลเพื่อสร้างการบริหารของรัฐในรูปแบบใหม่ โดยผ่านเทคโนโลยี โทรศัพท์มือถือและคลาวด์ (Mobile & Cloud Technologies) ในยุคอินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ภาครัฐมีกำลังคนที่มีทักษะความสามารถ ความรู้ด้านดิจิทัลที่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการในปัจจุบันที่จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันภาครัฐ ให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล รวมถึงเพื่อให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐสามารถปรับตัว ตื่นตัว ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงเป็นรัฐบาลดิจิทัล และสามารถ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ (ปुณณดา ทรงอิทธิสุข, 2562) ซึ่งถือเป็น แนวทางที่ดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐไทยที่สามารถขับเคลื่อน ประเทศชาติ ภาครัฐ สังคม และประชาชนไปพร้อมกัน

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

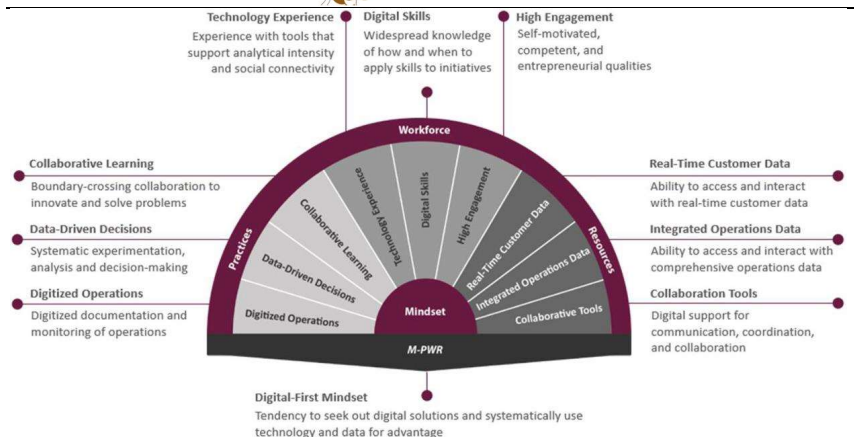
การพัฒนาเป็นรัฐบาลดิจิทัลจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งโครงสร้าง รูปแบบ การปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์การดิจิทัล (Digital Organization) ตามหลักสากล (Soule, 2016) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาใน 2 มิติ คือ 1) ความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Capability) และ 2) ความชำนาญด้านดิจิทัล (Digital Dexterity) โดยความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Capability) เป็นความสามารถ ในการเลือกหรือสรรหาเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media), การประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud Computing), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงาน เพิ่มระดับผลิตภาพ (Productivity) และสร้างความผูกพัน แก่บุคลากรและประชาชน ส่วนความชำนาญด้านดิจิทัล (Digital Dexterity) เป็นความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เลือกหรือสรรหามาให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแผนยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อเพิ่มคุณค่าต่อกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กรในบริบท

ที่เป็นพลวัต และเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น ความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาด้านดิจิทัล (Digital Learning and Development) ความสามารถในการสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและการใช้นวัตกรรมทางดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญขององค์การดิจิทัล สามารถแสดงได้ดังสมการ คือ $\text{Digital Organization} = \text{Digital Capability} + \text{Digital Dexterity}$ ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญ สำหรับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะยาว

คุณลักษณะของรัฐบาลดิจิทัล

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะต้องมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ตั้งแต่การพัฒนาระบบงาน การเก็บข้อมูลข้าราชการหรือบุคลากร คู่ค้า ประชาชนผู้มารับบริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เพิ่มความรวดเร็ว การสร้างความประทับใจและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง และจากเทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (Disruptive Technology) ที่ส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IOT) การแผ่ขยายของอินเทอร์เน็ตไปทั่วโลก (Global Internet Penetration) เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรใน 3 ด้าน คือ 1) เพิ่มระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการ (Customer Experience) จากการให้บริการแบบทันทีทันใด (Real-Time) 2) เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Operational Efficiency) จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาลดขั้นตอนการทำงานที่ล่าช้าและมากเกินความจำเป็น 3) เพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร (Workforce Efficiency) จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของบุคลากร (ชัยทวี เสนะวงศ์, 2563)

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะขององค์การภาครัฐในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะขององค์การดิจิทัล (M – PWR Characteristics of a Digital Organization) ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ 1) กรอบความคิด (Mindsets) 2) การปฏิบัติ (Practices) 3) บุคลากร (Workforce / People) และ 4) ทรัพยากร (Resources) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คุณลักษณะขององค์กรดิจิทัล

(M – PWR Characteristics of a Digital Organization)

หมายเหตุ. จาก ชัยทวี เสนณรงค์ (2563)

1) กรอบความคิด (Mindsets) คือคุณลักษณะแรกที่สำคัญมากขององค์กรดิจิทัล เป็นความมุ่งมั่นที่ชัดเจนของทุกภาคส่วนในองค์กรในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศมาใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา ขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กร คนและกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รังสรรค์นวัตกรรมเพื่อสร้างอรรถประโยชน์และการเชื่อมต่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา (Anyone Anywhere Anytime) ซึ่งสร้างได้จาก 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับดิจิทัล (Digital Awareness) ให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการนำดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร และ 2) กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ในการสร้างและพัฒนากรอบความคิดของผู้บริหารและบุคลากรที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้และเปิดรับองค์ความรู้ เทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่

และเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและองค์การไปพร้อมกัน สามารถแสดงได้ดังสมการ คือ Digital Mindset = Digital Awareness + Growth Mindset

2) การปฏิบัติ (Practices) หรือกระบวนการปฏิบัติงานขององค์การ ที่ต้องมุ่งเน้น 3 ด้าน ได้แก่

2.1) การดำเนินงานดิจิทัล (Digitized Operations) ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นฐานในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ การติดตามและประเมินผล การจัดการเอกสารอย่างเป็นเหตุเป็นผล เช่น การลดใช้กระดาษ (Paperless) ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) สำนักงานอัตโนมัติ (Automation Office) การใช้แอปพลิเคชัน (Application) เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารทางไกล และทันทีทันใด เช่น Line, Google Meet และ Zoom เป็นต้น

2.2) การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven Decisions) ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูลสารสนเทศ และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้เป็นฐานในการตัดสินใจระดับต่าง ๆ ทั้งการตัดสินใจในระดับการวางแผนและดำเนินนโยบาย การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ การดำเนินโครงการและการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์และประเมินผล ผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์และหลักความเป็นจริง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีในหลายด้าน เช่น มีฐานข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าและนำไปใช้ได้จริง (Valuable and Actionable Insights) สามารถนำไปใช้ตัดสินใจและพยากรณ์ทิศทางในอนาคตได้ (Prediction) เป็นต้น

2.3) การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) ด้วยการปรับรูปแบบการทำงานจากแนวตั้งเป็นแนวนราบ ลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นออกไป ลดกฎระเบียบที่ซ้ำซ้อน นำเทคโนโลยีดิจิทัล เทคนิคการทำงานสมัยใหม่ นวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมมาประยุกต์ใช้ ซึ่งสามารถดึงศักยภาพของบุคลากรทุกคนมาแก้ปัญหและทำงานได้อย่างสูงสุด

3) บุคลากร (Workforce/ People) ที่ต้องมุ่งเน้น 3 ด้าน ได้แก่

3.1) ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี (Technology Experience) ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือพนักงานเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และสร้างสมประสบการณ์การใช้เครื่องมือ

เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์และวางแผนเชิงลึก การเชื่อมต่อทางสังคม และการติดต่อสื่อสาร

3.2) ทักษะดิจิทัล (Digital Skill) ด้วยการพัฒนาให้บุคลากรหรือพนักงาน มีองค์ความรู้ที่เท่าทันและกว้างขวางในการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม กับลักษณะงาน การปฏิบัติงานและระยะเวลา รวมถึงการสร้างสรรคผลงานใหม่ ๆ โดยในปัจจุบันสำนักงาน ก.พ. (2565) ได้กำหนดทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล หรือการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ที่บุคลากรภาครัฐจำเป็นต้องรู้และพัฒนา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน 9 ด้าน คือ การใช้งานคอมพิวเตอร์ การใช้งานอินเทอร์เน็ต การใช้โปรแกรมนำเสนองาน การใช้โปรแกรมประมวลคำ การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ การทำงานร่วมกันผ่านออนไลน์ การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย และการรักษาความปลอดภัยในการใช้งาน

3.3) การมีส่วนร่วมสูง (High-Engagement) ด้วยการจูงใจบุคลากรหรือพนักงาน ให้เข้ามามีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในองค์การ และการปฏิบัติงาน ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ให้รับทราบถึงแนวทางหรือนโยบาย ในเบื้องต้น การให้องค์ความรู้ การสอบถามความคิดเห็น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะ การนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การติดตาม และประเมินผล จนถึงการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการและมีแรงผลักดันในตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของตนเองและขององค์การไปพร้อมกัน

4) ทรัพยากร (Resources) ที่ต้องมุ่งเน้น 3 ด้าน ได้แก่

4.1) ข้อมูลประชาชนแบบเรียลไทม์ (Real-Time Customer Data) ด้วยการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเข้าถึงประชาชนที่มารับบริการได้อย่างถูกต้อง ทันสถานการณ์ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจพฤติกรรม การพยากรณ์การตัดสินใจ การวางแผน ยุทธศาสตร์ และการออกแบบกลยุทธ์ที่เหมาะสม

4.2) ข้อมูลการดำเนินงานที่มีการบูรณาการ (Integrated Operation Data) ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้บูรณาการและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นฐานข้อมูล

หนึ่งเดียวที่สามารถเชื่อมโยงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ใช้งานได้ง่ายและเป็นมิตรต่อผู้ใช้ เพื่อจะนำข้อมูลที่ซับซ้อนนั้นมาใช้เป็นฐานในการตัดสินใจ ดำเนินการและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเท่าทัน เช่น ระบบโรงงานอัจฉริยะ (Smart Factory) หรือระบบบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management: SCM) ที่มีการนำระบบ IOC (Integrated Operation Center) มาใช้เชื่อมโยงและรวบรวมคำสั่งซื้อของประชาชน ในลักษณะฐานข้อมูล นำมาวิเคราะห์ผล สร้างเกณฑ์และตัวชี้วัด วิเคราะห์โอกาส ความเสี่ยง ผลกระทบ แล้วนำมาแปลผลเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ง่ายต่อการสร้างความเข้าใจและการนำไปใช้ จนถึงการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นฐานในการตัดสินใจที่เกิดผลสัมฤทธิ์ สร้างผลตอบแทนคุ้มค่า ลดความเสี่ยง ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4.3) เครื่องมือสำหรับความร่วมมือ (Collaborative Tools) ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารและการประสานงานที่รวดเร็วทั้งในและนอกองค์กร สามารถเชื่อมต่อได้ทุกอุปกรณ์ ทุกที่ ทุกเวลา (Any Device Anywhere Anytime) เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดและเป็นจุดเริ่มต้น คือ การสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดแก่ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรให้ตระหนักถึงความสำคัญ การเปิดกว้างต่อการเรียนรู้ และการบริหารจัดการองค์การภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จึงจะเกิดประสิทธิผลในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

เทคโนโลยีที่ใช้ในรัฐบาลดิจิทัล

เทคโนโลยีที่ใช้ในรัฐบาลดิจิทัล ประกอบด้วย 7 อย่าง (จันทร์จิรา เหลลราช, 2563) คือ

1) อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IoTs) เป็นเครือข่ายที่เปิดใช้งานอุปกรณ์ใด ๆ ก็ตามเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตามโปรโตคอลที่กำหนดผ่านอุปกรณ์ตรวจจับ พร้อมทั้งสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเกือบทุกขั้นตอนขององค์การภาครัฐเพื่อนำไปสู่รัฐบาลดิจิทัล เช่น ระบบ บริหารการเงิน

การคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS: Government Fiscal Management Information System) ของกระทรวงการคลัง ผ่านระบบเว็บไซต์ออนไลน์ www.gfms.go.th เพื่อออกแบบและจัดสร้างระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐของประเทศไทยอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งในด้านรายรับ-รายจ่าย เงินคงคลัง บัญชีการเงินตามเกณฑ์คงค้าง บัญชีทรัพย์สินถาวร บัญชีต้นทุน บัญชีบริหาร รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำ การอนุมัติ การเบิกจ่าย การปรับปรุง และการติดตามการใช้งบประมาณ ที่เน้นการวัด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกลางด้านการเงินการคลังภาครัฐ ตามโครงสร้างกระทรวง กรม และพื้นที่จังหวัด โดยให้ทุกส่วนราชการเริ่มใช้งานระบบ การเงินการคลังแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบ GFMS ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2547 (กระทรวงการคลัง, 2565) เป็นต้น

2) การประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud Computing) เป็นการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นฐานบริการหรือแพลตฟอร์ม (Platform) ในการจัดเก็บ จัดการ และประมวลผล ข้อมูล ทำหน้าที่เหมือนกระดุกสันหลังของรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้ภาครัฐสามารถเข้าใช้งาน เครือข่ายได้ตามความต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการติดตั้งหรือดูแลระบบ เช่น ระบบหมอชนะ (Morchana) และไทยชนะ (Thaichana) ที่มีการลงทะเบียนและติดตาม ประวัติการเดินทางประชาชนและร้านค้าในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึง การแจ้งเตือนเมื่อเข้าใกล้หรืออยู่ในพื้นที่เสี่ยง เพื่อเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ การแพร่ระบาดและกลุ่มผู้ติดเชื้อสำหรับศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.) ใช้กำหนดแนวทางและมาตรการรับมือ ที่เท่าทันกับสถานการณ์ต่อไป เป็นต้น

3) ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) หรือฐานข้อมูลทั้งหมดในทุกรูปแบบ เช่น ประวัติส่วนตัว ที่อยู่ การดำเนินการ การติดต่อ และข้อคิดเห็นของประชาชนผู้มารับ บริการ เป็นต้น เพื่อการวิเคราะห์และการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ให้ง่ายต่อการนำไปใช้ ซึ่งช่วยให้องค์การภาครัฐสามารถวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกำหนดนโยบายได้ อย่างเหมาะสมรวดเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

เช่น ระบบหมอพร้อม (MORH: Mohprompt) ที่รวบรวมประวัติการรับวัคซีนโควิด-19 ของประชาชน การออกใบรับรองการรับวัคซีน แบบประเมินอาการรับฉีดวัคซีน และจุดสำหรับฉีดวัคซีน เพื่อเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับรายงานการฉีดวัคซีน (IC: Immunization Center) สำหรับกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรวัคซีนให้แก่บุคลากรภาครัฐ หน่วยงาน และประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมต่อไป เป็นต้น

4) ปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร (AI: Artificial Intelligence and Machine Learning) เป็นความรู้ที่แสดงผลโดยเครื่องจักรในการจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงการถ่ายโอนข้อมูลจากบุคคลไปยังเครื่องจักรเพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกในชีวิต เช่น การนำระบบ AI-Based Sex-Sorting มาช่วยคัดแยกกุ้งตัวผู้ออกจากตัวเมียอย่างแม่นยำ แล้วปล่อยกุ้งตัวผู้ขึ้นไปผสมพันธุ์กับกุ้งลายในธรรมชาติ เพื่อให้ไข่ไม่ฟักตัว เป็นวิธีการช่วยลดประชากรกุ้งลายที่เป็นพาหะของโรคไข้เลือดออกได้ถึงร้อยละ 90 ในโครงการ Wolbachia ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ และการนำระบบผู้ช่วยเสมือน (Chatbot) โปรแกรมการถามตอบด้วยข้อความอัตโนมัติ มาให้บริการตอบคำถามเกี่ยวกับครอบครัว การหางาน ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและเรื่องอื่น ๆ แก่ประชาชน ของกรมสวัสดิการสังคม ประเทศออสเตรเลีย (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) เป็นต้น และการเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร เช่น การเรียนรู้และทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเครื่องจักร (Deep Learning) อัลกอริทึม (Algorithm) หรือกระบวนการทำงานโดยละเอียดที่สามารถนำไปปฏิบัติตามเพื่อแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ การจำแนกระดับและประเภทของข้อมูล (Classification) เป็นต้น

5) เทคโนโลยีความปลอดภัย (Security) ของข้อมูลและเครือข่าย การป้องกันการคุกคามทางไซเบอร์ และการตรวจจับพฤติกรรมที่น่าสงสัย เช่น การเข้ารหัสระบบประกันสังคมผ่านแอปพลิเคชัน SSO Connect ของสำนักงานประกันสังคม ผ่านการยืนยันตัวตนด้วยหมายเลขบัตรประชาชนและเลขโทรศัพท์มือถือ เพื่อรักษาความปลอดภัยและความถูกต้องในการเข้าถึงข้อมูล การประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 เพื่อป้องกันการเผยแพร่ข้อมูล

อันเป็นเท็จ ผิดกฎหมาย การดูหมิ่น คุกคาม และละเมิดผู้อื่น การประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นมาตรการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์อันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยในประเทศ เป็นต้น

6) บล็อกเชน (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีสำหรับจัดเก็บและส่งข้อมูลแบบใฝ่แบบมัม มักใช้ในการทำธุรกรรมออนไลน์ การเก็บสถิติการทำธุรกิจและทรัพย์สินเปรียบเทียบเสมือนโซ่ที่สร้างขึ้นเพื่อกระจายข้อมูลเก็บไว้ในชิ้นส่วนโซ่ที่ต่อกัน โดยข้อมูลเหล่านั้นไม่สามารถถูกเปลี่ยนแปลงได้ โดยเป็นฐานข้อมูลที่เป็นสาธารณะ ทุกคนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ ไม่มีหน่วยงานส่วนกลางเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและปกป้องส่งผลให้แฮกเกอร์ (Hacker) ไม่สามารถโจมตีข้อมูลเหล่านี้ได้ เช่น การนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาใช้ให้บริการจดทะเบียนและการยืนยันธุรกรรมต่าง ๆ ของบริษัทเอกชนในรัฐบาลรัฐเดลาแวร์ (Delaware) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุน เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น (ณัธน์ โพธิ์พัฒนชัย, 2561) เป็นต้น

7) เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media and Mobile Technologies) ใช้เป็นสื่อกลางเชื่อมต่อกับประชาชนผู้มารับบริการตามยุคสมัย เช่น Facebook แพนเพจ FDA Thai (Food and Drug Administration, Ministry of Public Health, Thailand) ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่คอยให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภคที่เป็นประโยชน์ บทความวิชาการ การเตือนภัย การแจ้งข้อร้องเรียนและเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารให้แก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2565) Application DLT Smart Queue ของกรมการขนส่งทางบก ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการจองคิวการทำให้ขับขี่ การต่ออายุใบอนุญาตขับขี่ การชำระภาษีและการซื้อประกันรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เพื่อช่วยลดความยุ่งยากของขั้นตอนการรับบริการ ลดการเสี่ยงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พร้อมทั้งสามารถเลือกวันและสถานที่เข้ารับบริการ เข้าถึงข้อมูลรายละเอียดของเอกสาร

หลักฐาน และบริการแจ้งเตือน เป็นต้น (กรมการขนส่งทางบก, 2565) ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวล้วนเป็นสิ่งที่นำมาใช้ในสังคมปัจจุบันอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องนำมากำหนดเป็นนโยบาย แผนการดำเนินงาน และโครงการอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

แนวทางการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลด้านการรวมศูนย์ข้อมูล (Data Centric) ของประเทศชั้นนำ

การบริหารประชาชนและการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่หลากหลาย เนื่องจากข้อมูลของหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลายได้ ภาระจึงตกไปอยู่ที่ผู้รับบริการหรือหน่วยงานที่ต้องการข้อมูล ซึ่งต้องดำเนินการค้นหาและรวบรวมข้อมูลที่ต้องการจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การรวมศูนย์ข้อมูล (Data Centric) จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระดับมหภาคที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่างข้างต้นได้ เนื่องจากการดำเนินการของรัฐที่จะเกิดขึ้นจากการรวมศูนย์ข้อมูลและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและการบริหารงานภาครัฐที่จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดเชิงนวัตกรรม จากการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน ภายใต้มาตรฐานกลางเดียวกัน (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2563)

ดังนั้น จากรายงานการศึกษาเรื่อง “E-Government Survey 2020” ขององค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว โดยประเทศที่มีการดำเนินการพัฒนาด้านการรวมศูนย์ข้อมูลที่น่าสนใจ ประกอบด้วย ประเทศจีน และสิงคโปร์ (United Nations, 2020) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเทศจีน เชียงไฮ้ คือ หนึ่งในเมืองใหญ่ด้านยุทธศาสตร์การค้าของประเทศจีน โดยมีประชากรมากถึง 24 ล้านคน การรวมศูนย์ข้อมูลเพื่อทำให้เกิดบริการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นความท้าทายหลักของเมืองมาโดยตลอด ภาครัฐจึงได้ดำเนินการกำหนดนโยบายด้านธรรมาภิบาลข้อมูลที่ครอบคลุมการดำเนินงานและการให้บริการทั้งแบบออนไลน์ออฟไลน์ สำหรับการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ในปี ค.ศ. 2018 ได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่แห่งเมืองเซี่ยงไฮ้ (The Shanghai Municipal Big Data Center)” ที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางบริการแบบเบ็ดเสร็จสามารถทำงานข้ามหน่วยงาน ข้ามระบบ และบริการกว่า 200 บริการของภาครัฐ โดยถูกออกแบบมาเพื่อยกระดับการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ มีการประยุกต์ใช้และผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในการบริหารจัดการ และการให้บริการในเมืองแบบทันทีทันใด โดยการให้บริการของศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่ มีทั้งรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าใช้บริการได้ทุกที่ทุกเวลา ปัจจุบันมีประชาชนลงทะเบียนแล้วกว่า 13 ล้านคน

ประเทศสิงคโปร์ ให้ความสำคัญกับข้อมูลซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามแนวคิดของสำนักงานนายกรัฐมนตรีที่มุ่งสนับสนุนการบริการโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อการส่งผ่านบริการที่มีประสิทธิภาพ โดยในปี ค.ศ. 2018 รัฐบาลได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ข้อมูลภาครัฐ (The Government Data Strategy) ซึ่งครอบคลุมการจัดทำสถาปัตยกรรมทางเทคโนโลยีหรือโครงสร้างของข้อมูลภาครัฐ

นอกจากนี้ ยังได้มีการวางกรอบการดำเนินงานของการจัดการข้อมูลภาครัฐ หรือ Smart Nation Framework (Civil Service College, 2019) เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน และบริหารจัดการได้อย่างเต็มศักยภาพแบบครบวงจร พร้อมกับจัดให้มีช่องทางการบริการแบบเบ็ดเสร็จสำหรับผู้ให้บริการที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐอย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยการวางยุทธศาสตร์สำคัญ 3 ส่วนที่มีความสัมพันธ์กัน คือ แม่แบบความพร้อมทางดิจิทัล (Digital Readiness Blueprint) แม่แบบรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Blueprint) และกรอบการดำเนินงานทางเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Framework for Action) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานข้อมูล (Data) ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) คนที่มีความสามารถโดดเด่นและกำลังคน (Talent and Manpower) ทำให้สามารถเข้ารับบริการจากหน่วยงาน ณ จุดเดียว ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐไทยเพื่อลดความซ้ำซ้อน

ความผิดพลาด และความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการทำงาน

แนวทางการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลด้านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Participation) ของประเทศชั้นนำ

การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นหนึ่งตัวชี้วัดความสำเร็จสำคัญของการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลในระดับสากล ที่เป็นกลไกในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินกิจกรรมของรัฐผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการชี้วัดการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามแนวทางขององค์การสหประชาชาตินี้ เริ่มตั้งแต่การมีนโยบายระดับชาติเป็นหลักการสนับสนุน การเปิดเผยข้อมูลรัฐออนไลน์ การมีช่องทางออนไลน์ กฎการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การเข้าถึงบริการออนไลน์ ของรัฐ หลักฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯลฯ

องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ไว้ทั้งหมด 3 ระดับ ได้แก่ 1) การให้ข้อมูลแก่ประชาชน (E-Information) 2) การรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน (E-Consultation) และ 3) การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามาร่วมกำหนดนโยบายผ่านช่องทางดิจิทัล (E-Decision Making)

จากรายงานการศึกษาเรื่อง “E-Government Survey 2020” ขององค์การ สหประชาชาติ ทำให้พบเห็นการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างเป็นรูปธรรมจากนานาประเทศ โดยประเทศที่น่าสนใจประกอบด้วย เกาหลีใต้ สเปน และสหราชอาณาจักร (United Nations, 2020) มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

ประเทศเกาหลีใต้ การมีส่วนร่วมด้านการจัดสรรงบประมาณของประเทศ เกาหลีใต้มีมาตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี มีการกระจายตัวในทุกระดับทั้งหน่วยงาน ภาครัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยสามารถสืบค้นกรอบการดำเนินงาน ระยะเวลา โครงการ และระบบกฎออกแบบมาเพื่อยกระดับความโปร่งใสของการบริหารจัดการ การเงินการคลัง และกระตุ้นความสนใจการสาธารณะของประชาชนในประเทศ

โดยการให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามายื่นข้อเสนอ และร่วมคัดกรองลำดับความสำคัญโครงการ และในบางกรณี มีการนำข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมมาปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านเว็บไซต์ <https://www.epeople.go.kr/index.jsp> เช่น การยื่นคำร้อง การขอคำปรึกษา รายงานผลการลงคะแนนเสียง รายงานผลการคอร์รัปชันและสาธารณประโยชน์ โดยศูนย์บริการข้อมูลการร้องเรียนของรัฐบาล เป็นต้น (คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองของศูนย์ราชการนครเซจง, 2565)

ประเทศสเปน ในปี ค.ศ. 2015 มาดริด เมืองหลวงของประเทศสเปน ได้มีการเปิดตัวเว็บไซต์ “The Decide Madrid” อย่างเป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้อยู่อาศัยในเมืองต่อกระบวนการทำงานของรัฐบาล โดยเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกด้านการมีส่วนร่วมในหลายมิติ เริ่มตั้งแต่การเปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยในเมืองยื่นข้อเสนอในการปรับปรุงเมือง หากข้อเสนอดังกล่าวได้รับความนิยมจะมีโอกาสได้รับการพิจารณาให้เกิดขึ้น หรือจะเป็นการเปิดช่องทางการปรึกษาหารือระหว่างกัน โดยก่อนที่จะมีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของรัฐ และการมีส่วนร่วมด้านการจัดสรรงบประมาณ โดยจัดให้มีการโหวตเพื่อค้นหาโครงการที่เหมาะสม ตรงต่อความต้องการพัฒนาต่อยอดมากที่สุด ผ่านเว็บไซต์ <https://decide.madrid.es> เช่น การให้ลงทะเบียนเพื่อร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการและเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาเมือง การเข้าร่วมชุมชนแห่งการมีส่วนร่วม ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับเมือง การอภิปราย การออกเสียงลงคะแนน เป็นต้น (สภาเมืองมาดริด, 2565)

สหราชอาณาจักร e-Petitions โครงการรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ของสหราชอาณาจักรที่ได้รับความนิยมมาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีของโครงการ โดยผู้มีส่วนร่วมสามารถส่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเข้าผ่านระบบ และระบบจะนำส่งข้อมูลตรงเข้าสู่หน่วยงานผู้รับผิดชอบได้ทันที ถือเป็นกลไกสำคัญระดับสูงในการยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อที่จะสร้างความเชื่อมั่น และผลกระทบเชิงบวกในการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐออกสู่สังคมสาธารณะ ผ่านเว็บไซต์ <https://petition.parliament.uk>

เช่น การร้องเรียนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินการร้องเรียน บทความวิชาการและการอภิปราย (Debated) เกี่ยวกับการร้องเรียนต่าง ๆ เป็นต้น (รัฐบาลและรัฐสภาของสหราชอาณาจักร, 2565) ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐไทยได้เพื่อกระตุ้นและสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน ตลอดจนการสร้างพลเมืองเข้มแข็งที่มีจิตวิญญาณนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

บทสรุป

องค์การภาครัฐทุกแห่งทั่วโลกต่างจำเป็นต้องปรับตัวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการ (Digitalization) และบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัย มีการพัฒนาใน 2 มิติ คือ ความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Capability) ในการสรรหาเทคโนโลยีดิจิทัล และความชำนาญด้านดิจิทัล (Digital Dexterity) ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งสร้างองค์การให้มีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) กรอบความคิด (Mindsets) หรือความมุ่งมั่นที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในองค์การ ซึ่งเป็นคุณลักษณะแรกที่สำคัญมากขององค์การดิจิทัล 2) การปฏิบัติ (Practices) หรือกระบวนการปฏิบัติงานขององค์การด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเรียนรู้ร่วมกัน 3) บุคลากร (Workforce/ People) ที่มีส่วนร่วมสูง ได้รับการพัฒนาทักษะดิจิทัลและประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี และ 4) ทรัพยากร (Resources) ในการปฏิบัติงานทั้งข้อมูลประชาชนแบบเรียลไทม์ ข้อมูลการดำเนินงานที่มีการบูรณาการ และเครื่องมือสำหรับความร่วมมือ สำหรับเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในรัฐบาลดิจิทัล ได้แก่ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IoTs) การประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud Computing) ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร (AI: Artificial Intelligence and

Machine Learning) เทคโนโลยีด้านความปลอดภัย (Security) เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media and Mobile Technologies) ดังตัวอย่างแนวทางการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลด้านการรวมศูนย์ข้อมูล (Data Centric) และด้านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Participation) ของประเทศชั้นนำของโลก เช่น ประเทศจีน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสเปน และสหราชอาณาจักร เป็นต้น ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ดีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐไทยเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรภาครัฐไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชน สอดคล้องเท่าทันกับพฤติกรรมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามลักษณะขององค์กรภาครัฐในอุดมคติตามหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

กรมการขนส่งทางบก. (2565, 11 เมษายน). *DLT Smart Queue*.

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.DLT.SmartQueue&hl=th&gl=US>

กระทรวงการคลัง. (2565). *ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS: Government Fiscal Management Information System)*.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง.

จันทร์จิรา เหลลราช. (2563). การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลและผลกระทบต่อองค์กร.

วารสารมนุษยศาสตร์สาร, 22(1), 227-240.

ชัยทวี เสนะวงศ์. (2563, 6 ตุลาคม). *คุณลักษณะของ “Digital Organization”*.

<https://www.khonatwork.com/post/คุณลักษณะของ-digital-organization>

-
- ณรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย. (2561, 25 พฤษภาคม). บล็อกเชน (Blockchain) การขับเคลื่อน
การทำงานภาครัฐ. <https://www.prachachat.net/columns/news-164619>
- ปุ่นณดา ทรงอิทธิสุข. (2562). การบริหารและการบริการในภาครัฐ : รัฐบาลดิจิทัล.
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 สถาบันวิจัยและพัฒนา (น.637-643).
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- รัฐบาลและรัฐสภาของสหราชอาณาจักร. (2565, 25 พฤษภาคม). *Petitions*.
<https://petition.parliament.uk>
- ศูนย์บริการข้อมูลการร้องเรียนของรัฐบาล คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิ
พลเมืองของศูนย์ราชการนครเซี่ยง. (2565, 18 พฤษภาคม). *epeople*.
<https://www.epeople.go.kr/index.jsp>
- สภาเมืองมาดริด. (2565, 22 พฤษภาคม). *Decide Madrid*.
<https://decide.madrid.es>
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2565, 25 พฤษภาคม). *FDA Thai*.
<https://www.facebook.com/FDAThai>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *ปัญญาประดิษฐ์
ในการให้บริการของภาครัฐ (AI in Government Services)*. สำนักงานพัฒนา
ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2563). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของ
ประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา*. สำนักงาน
พัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน).
- Civil Service College. (2019). *Digital Government, Smart Nation: Pursuing
Singapore's Tech Imperative*. Civil Service College.
-

- Deborah L. Soule. (2016). *Becoming a Digital Organization: The Journey to Digital Dexterity*. MIT Center for Digital Business and Capgemini Consulting.
- United Nations. (2020). *E-Government Survey 2020: Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development with addendum on COVID-19 Respond*. Department of Economic and Social Affairs, United Nations.
- World Bank Group. (2020). *Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies*. International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank.

Authors

Mr. Anan Maneerat
Department of Public Administration,
Faculty of Public Administration, Siam Technology College
46 Jarunsanitwong 10 Rd., Thaphra Branch, Bangkok-yai District,
Bangkok 10600
Tel: 08-05010117 Email: ananm@siamtechno.ac.th

Mr. Akin Tharakorn
400 Jarunsanitwong 4 rd., Thaphra Branch, Bangkok-yai District,
Bangkok 10600
Tel: 08-46177535 Email: akin.neosun@gmail.com

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ตำบลวังพง อำเภอบราวนบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Development of Pineapple Products in Wang Pong Sub-District,
Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

วิภาณี เพื่อกบัวขาว¹/ รุ่งกานต์ กล้าหาญ²/ กฤษณ์ ไชยวงศ์³/ วณิดา มากศิริ⁴/ ชวงชัย ชูปาว⁵
Wipavane Phueakbuakhao/ Rungkan Klahan/ Krit Chaiwong/ Wanida Maksiri/ Chuangchai Chupwa

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

^{2,4} คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Faculty of Agricultural Technology, Phetchaburi Rajabhat University

^{3,5} คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

Received: Jan 3, 2022

Revised: March 14, 2022

Accepted: March 29, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด ตำบลวังพง อำเภอบราวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังพง อำเภอบราวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดชุมชนตำบลวังพง อำเภอบราวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 388 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังพง และเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนข้อมูลเชิงพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีศักยภาพอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมาคือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการบริหารตลาด ตามลำดับ และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดเพิ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เหลือทิ้งจากสับปะรดมาสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้ คือ “พัฒนาผลิตภัณฑ์โบรมีเลนจากเปลือก จุก และเหง้าสับปะรดในการทำให้นุ่ม”

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การแปรรูปสับปะรด, ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน, เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

This research had objectives to: 1) to study the potential of community product from pineapple processing of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan Province, and 2) to develop prototype products from pineapple processing to enhance the community economy of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province. The researchers used the mixed method research methodology. By using quantitative study, the data were collected from 388 people in pineapple processing groups

in Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province, by using the questionnaire. By using the qualitative study, the data were collected by using in-depth interview from 9 key informants, selected by using purposive sampling method, consisting of president, committee, and members of community enterprise in Wang Pong Subdistrict, and the agricultural extension officer in Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province. The statistic used in this research are, frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive writing. The research results found out that:

- 1) The potential of community product from pineapple of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province, revealed that the potential was overall at a moderate level. When all aspects were individually considered, they could be ranked in descending order of their means as follows: community enterprise member administration, leaders and community enterprise administration, community enterprise management planning, information and knowledge management, good or service management, and market administration, and
- 2) The development of prototype products from pineapple processing for enhancing community economy of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province, revealed that the community could develop pineapple products to create value addition and could develop a new product from pineapple wastes, which could create jobs, careers, and enhance the income to the community, by “developing Bromelain product from pineapple peels, crowns, and roots for tenderizing meat”.

Keywords: Development of Products, Pineapple Processing, Community Product Potential, Community Economy

บทนำ

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน องค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยืนหยัดด้วยตนเองได้ ที่ผ่านมาทุกฝ่ายทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนว่ามีหลายมิติ เพื่อลดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนและให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ขึ้น เพื่อให้การสนับสนุนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้มีความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป (เจนิภา คงอิม, 2561: 157) โดยวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนและได้ยื่นเอกสารเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2564 มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการอนุมัติการจดทะเบียนแล้วทั่วประเทศ 121,903 แห่ง มีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการอนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำนวน 872 แห่ง โดยมีวิสาหกิจชุมชน ที่ประกอบกิจการประเภทการผลิตพืชมากที่สุด จำนวน 36,892 แห่ง รองลงมา คือ การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 27,674 แห่ง และการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 13,352 แห่ง ส่วนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีการประกอบกิจการบางประเภทการผลิตพืชมากที่สุด จำนวน 279 แห่ง รองลงมาคือ การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 173 แห่ง และการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 120 แห่ง ซึ่งปัจจัยการผลิตการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง ตลอดจนมีศักยภาพในการช่วยสร้างงานและรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนมุมมองของคนในชุมชนให้เข้าใจว่าทุนที่ชุมชนมีอยู่ อันได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต วัตถุดิบ ฯลฯ สามารถนำมาเพิ่มมูลค่าได้โดยต้องมี

ความรู้ ความเข้าใจในองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ ทั้งเทคนิคการผลิต การบริหารจัดการ การตลาดอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง และชุมชนพึ่งตนเองได้มากยิ่งขึ้น (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประชากรประกอบอาชีพชาวไร่ สับปะรดเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาสินค้าจากผลิตภัณฑ์สับปะรดเป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี พ.ศ. 2560-2564 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านการผลิตและแปรรูปสับปะรด มะพร้าว และสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่รวมกว่า 402,905 ไร่ และยังเป็นแหล่งแปรรูปสับปะรดเพื่อการบริโภคและส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของโลก สร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 ล้านบาท จนถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงสับปะรด “สับปะรด” มีแหล่งปลูกกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากสับปะรดเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตในสภาพแห้งแล้ง จึงทำให้มีการนำดินพันธุ์มาปลูกในพื้นที่ไม่มีน้ำเพียงพอต่อการทำการเพาะปลูกพืชอื่น ๆ โดยแหล่งปลูกที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ระยอง ชลบุรี อุตรดิตถ์ ลำปาง พิจิตร เป็นต้น ในขณะที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่รวมกว่า 570,648 ไร่ และยังเป็นแหล่งแปรรูปสับปะรดเพื่อการบริโภคและส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของโลก สร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 ล้านบาท จนถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงสับปะรด (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2563: 2)

ผลผลิตสับปะรด สามารถแบ่งตามความต้องการของตลาดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เพื่อการบริโภคผลสด ได้แก่ พันธุ์ปัตตาเวีย ภูเก็ต ศรีราชา นางแล MD2 เป็นต้น และผลิตเพื่ออุตสาหกรรมโรงงานแปรรูป ซึ่งจะใช้พันธุ์ปัตตาเวียอย่างเดียวเพื่อการแปรรูป ซึ่งสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย นั้นเป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่สันนิษฐานว่ามีการปลูกขึ้นเป็นต้นแรก ที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผลผลิตสับปะรดปัตตาเวียในพื้นที่ตำบลวังก้งนี้ เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สับปะรด

ในอุตสาหกรรมการแปรรูปต่าง ๆ เช่น น้ำสับปะรด สับปะรดกระป๋อง สับปะรดแช่แข็ง ฯลฯ รวมถึงการผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน เช่น สับปะรดกวน ขนมปังไส้สับปะรด ชีสเค้กสับปะรด เป็นต้น ที่ผลิตขึ้นโดยผู้ประกอบการสินค้าชุมชน ผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ก่อให้เกิดอาชีพและการจ้างแรงงานทั้งจากการปลูกสับปะรดและการแปรรูปสับปะรด และการกระจายของรายได้เศรษฐกิจทั้งในระดับฐานรากและระดับประเทศ จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปสับปะรดกระป๋อง เป็นอันดับ 1 ของโลก มีมูลค่าปีละไม่ต่ำกว่าสองหมื่นล้านบาท ซึ่งตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และตะวันออกกลาง (สันติ ช่างเจรจา และคณะ, ม.ป.ป.)

ตำบลวังก้งเป็นตำบลหนึ่งในหกตำบลของอำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และตำบลวังก้ง มีทั้งหมด 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเบญจพาส หมู่ที่ 2 บ้านวังก้ง หมู่ที่ 3 บ้านวังยาว หมู่ที่ 4 บ้านหนองหอย หมู่ที่ 5 บ้านฝั่งท่า หมู่ที่ 6 บ้านท่ามะนาว และหมู่ที่ 7 บ้านแก่งกระทิง และที่สำคัญตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี ยังเป็นจุดกำเนิดของสับปะรดต้นแรกพันธุ์ปัตตาเวียแห่งแรกอีกด้วย (องค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง, 2564) สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้ประเทศ โดยมีผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกสำคัญ ได้แก่ สับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรด โดยในพื้นที่อำเภอบราณบุรีเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกสับปะรด และเป็นแหล่งที่รวมเกษตรกรชาวไร่สับปะรดไว้ด้วยกันเพื่อส่งขายในโรงงาน ขณะเดียวกันยังมีการแปรรูปเนื้อสับปะรดเป็นสับปะรดกวน สับปะรดอบแห้ง แต่ยังไม่พบว่ามีใบสับปะรดที่ต้องตัดทิ้งอีกเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านหมู่ 3 จึงนำมาแปรรูปเป็นกระดาศจากใบสับปะรด และนำกระดาศที่ได้มาทำเป็นกระดาศห่อของขวัญ กล่องใส่ของชำร่วย เป็นต้น จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าสินค้าดังกล่าวไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค และตลาด ซึ่งจากการลงพื้นที่ในตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุมชนมีรายได้จากผลผลิตขึ้นอยู่กับการราคาท้องตลาด จึงทำให้ราคาสับปะรดตกต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนขาดความรู้ และทักษะในการแปรรูปสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตร การจัดทำบรรจุภัณฑ์ และช่องทางการตลาด

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนเป็นอย่างมากต้องมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้มีรายได้สูงขึ้น เกิดความความเข้มแข็งในชุมชน และนำไปประยุกต์ในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนเพื่อหนุนเสริมเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ ตลอดจนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทข้อมูลของพื้นที่และศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

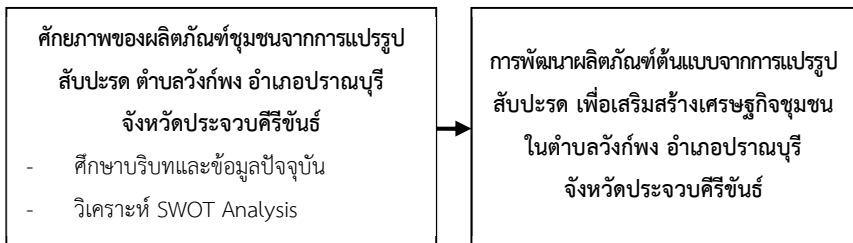
ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices) โดยมีคณะผู้วิจัยร่วมกับประธาน กรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรด เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกพ อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎี สังเคราะห์เอกสาร ค้นคว้าจากตำรา หนังสือ เอกสารรายงานการวิจัย สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ สิ่งพิมพ์ และสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาบริบท และศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรด เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกพ อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มแปรรูป สับปะรด ชุมชนตำบลวังกกพ อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 12,462 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลวังกกพ, 2564) ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 คน จากนั้น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธาน กรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 คน ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการบริหารตลาด ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับการจัดการความรู้และข้อมูล ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่ 6 เกี่ยวกับการจัดการสินค้าหรือบริการ และส่วนที่ 7 เกี่ยวกับผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ และแบบประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checking) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินศักยภาพเท่ากับ 0.973 และแบบสอบถามความพึงพอใจเท่ากับ 0.994 และค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือทั้ง 2 ชุด (IOC) เท่ากับ 1.00

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices) โดยมีคณะผู้วิจัยร่วมกับประธาน กรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis)

การรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชาชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ชุมชนตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 388 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการระดมสมอง เครื่องมือที่ใช้ คือ ประเด็นการประชุมและสัมภาษณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ได้แก่ ประธาน กรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบประเมินด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices) นำมาจัดทำเป็นรายงานการประชุมสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำมาเขียนเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการวิจัย

ภายหลังดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทข้อมูลของพื้นที่และศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. บริบทข้อมูลของพื้นที่พบว่า ตำบลวังก้งเป็นชุมชนที่มีการปลูกสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีรสหวานฉ่ำ มีน้ำมาก นิยมปลูกพันธุ์นี้เพื่อขายผลสด และเนื่องจากมีผลผลิตสับปะรดจำนวนมาก ทางชุมชนได้นำสับปะรดมาแปรรูป ได้แก่ สับปะรดกวน อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีการใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของสับปะรดยังไม่เต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ยังพบว่าสับปะรดบางลูกตกเกรดไม่สามารถนำส่งเข้าโรงงานได้ดังนั้นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสับปะรดและใช้ประโยชน์จากสับปะรดให้มากขึ้น ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงจัดระดมสมองเพื่อร่วมวางแผนในการนำสับปะรดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายให้เกิดการสร้างมูลค่าและมีการใช้ประโยชน์จากสับปะรดได้เต็มศักยภาพ ซึ่งองค์ความรู้และกระบวนการที่ได้จากการแปรรูปนี้จะนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนต่อไป เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนผู้ปลูกสับปะรดเกิดโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สามารถสร้างรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากสับปะรดได้ ซึ่งก่อให้เกิดชุมชนมีความความเข้มแข็งและมีความมั่นคงทางด้านอาหารต่อไปในอนาคต

2. ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดตำบลวังก้งพง อำเภอลำปางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 การประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด

ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	82.99	สูง
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	80.75	สูง
3. ด้านการบริหารตลาด	72.81	ปานกลาง
4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล	76.86	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	83.73	สูง
6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ	76.81	ปานกลาง
7. ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	77.95	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	78.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีศักยภาพอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมาคือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการบริหารตลาด ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices)

ชุมชนมีทุนทางสังคมที่ดีมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีการจัดเวทีประชาคมของสมาชิกในกลุ่มวันที่ 5 สิงหาคม 2564 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้งง สรุปได้ว่าการบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ดั้งเดิมเข้ากับนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ เพื่อช่วยเสริมทักษะอาชีพ และพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำชุมชนมีการประสานความร่วมมือกัน มีการแบ่งหน้าที่การดำเนินงาน และความรับผิดชอบที่ชัดเจน และมีการประชุมและปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ในกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมีรากฐานมาจากภูมิปัญญาในท้องถิ่นและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้งง อำเภอปารณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการลงพื้นที่วิจัยพบว่า สับปะรดที่มีศักยภาพสามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ตั้งแต่รากถึงยอด ชุมชนได้นำผลสับปะรดที่ตกเกรดที่ไม่สามารถนำส่งเข้าโรงงานได้ โดยการนำเนื้อสับปะรดมาแปรรูปทำสับปะรดกวนเท่านั้น ส่วนที่เหลือทิ้ง ได้แก่ เปลือก จุก และเหง้าของสับปะรด ชุมชนได้นำไปเป็นอาหารสัตว์ เมื่อคณะผู้วิจัยได้ลงไปในพื้นที่ได้มีการจัดทำเวทีประชาคมในวันที่ 5 สิงหาคม 2564 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้งง ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนดังนี้ ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดเพิ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เหลือทิ้งจากสับปะรดมาสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้ คือ “พัฒนาผลิตภัณฑ์โบรมีเลนจากเปลือกจุก และเหง้าสับปะรดในการทำให้นุ่ม”

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูป
สับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
จากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง
อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

ความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูป สับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการผลิต	3.67	0.47	มาก	1
2. ด้านการตลาด	3.28	0.36	ปานกลาง	4
3. ด้านการเงินและบัญชี	3.52	0.45	มาก	3
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.63	0.51	มาก	2
รวม	3.52	0.44	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูป
สับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการผลิต อยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการบริหาร
จัดการ ด้านการเงินและบัญชี และด้านการตลาด ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผล
ตามวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด ตำบลวังก้ง
อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ตำบลวังก้งเป็นชุมชนที่มีการปลูกสับปะรด
พันธุ์ปัตตาเวีย เพื่อขายผลสดเป็นจำนวนมาก แต่สับปะรดบางลูกตกเกรดไม่สามารถนำส่ง
เข้าโรงงานได้ทางชุมชนจึงได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรดขึ้น

โดยการนำสับปะรดที่ตกเกรดมาแปรรูปด้วยการทำเป็นสับปะรดกวน แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีการใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของสับปะรดยังไม่เต็มศักยภาพ อีกทั้งยังพบว่าศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านผลลัพท์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการบริหารตลาด ดังนั้นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสับปะรดและใช้ประโยชน์จากสับปะรดให้มากขึ้น ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำสับปะรดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายให้เกิดการสร้างมูลค่าและมีการใช้ประโยชน์จากสับปะรดได้เต็มศักยภาพ ซึ่งองค์ความรู้และกระบวนการที่ได้จากการแปรรูปนี้จะนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนต่อไป เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนผู้ปลูกสับปะรดเกิดโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สามารถสร้างรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากสับปะรดได้ ซึ่งก่อให้เกิดชุมชนมีความความเข้มแข็งและมีความมั่นคงทางด้านอาหารต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนควรมีบทบาทในการริเริ่มสร้างวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง ด้วยการระดมศักยภาพของชุมชน มีการวางแผนและการจัดการแหล่งวัตถุดิบ แหล่งเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการ และการพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ (2557: 20-21) กล่าวว่า รูปแบบวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจคือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคมคือ การยึดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการการประกอบการของชุมชนในทัศนะดังกล่าววิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคม วิสาหกิจชุมชนจะเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมพึ่งตนเองได้และเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2559: 11) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นหน่วยประกอบการของชุมชนที่มีองค์ประกอบของพื้นที่สมาชิกในชุมชน วิธีการยังชีพ

ของชุมชน ลักษณะการเป็นเจ้าของโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือกระทำการผลิตสินค้าโดยสมาชิกในชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยตั้งอยู่บนกระบวนการคิดและปฏิบัติคือ การแปรรูปหรือผลิตสินค้าของชุมชน สมาชิกในชุมชนผลิตอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อลดรายจ่ายของตนเองหรือเป็นหลักพึ่งพิงของตนเองได้ และวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมรายย่อย ที่ร่วมทุนของชุมชนมีทั้งที่ไม่ต้องใช้เครื่องจักร อุปกรณ์หาง่าย ตลอดจนจนถึงการใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก และขนาดกลาง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีย์ วิพัฒน์ครุฑ, อุษณีย์ จิตติมณี, เพ็ญญา จุมพลพงษ์ และเสาวพร สุขเกิด (2563: 137) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่บ้านเพนียด ตำบลเพนียด อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า บริบทเชิงพื้นที่ชุมชนเพนียดมีฐานทุนที่เหมาะสมในเชิงบูรณาการทั้งในด้านทรัพยากร และชุมชนเปิดรับต่อการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เพชรเก่า, กัญญา กำศิริพิมาน และกาญจนา เกียรติมนิรัตน์ (2561: 127-128) ได้ศึกษาการส่งเสริมศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบ้านห้วยหลวงพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบ้านห้วยหลวงพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยทั้ง 3 กลุ่มได้มีการนำเอาไปใช้ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การมีเงื่อนไขความรู้ และการมีเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ การผลิตและเทคโนโลยี การตลาด การเงิน การบริหารงานบุคคล

2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการลงพื้นที่วิจัยนั้นพบว่า สับปะรดที่มีศักยภาพสามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ตั้งแต่รากถึงยอด ชุมชนได้นำ

ผลสืบปรดที่ตกเกรดที่ไม่สามารถนำส่งเข้าโรงงานได้ โดยการนำเนื้อสับปรดมาแปรรูปทำสับปรดกวนเท่านั้น ส่วนที่เหลือทิ้ง ได้แก่ เปลือก จุก และเหง้าของสับปรดชุมชนได้นำไปเป็นอาหารสัตว์ เมื่อคณะผู้วิจัยได้ลงไปในพื้นที่ได้มีการจัดทำเวทีประชาคมทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนดังนี้ ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปรดเพิ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เหลือทิ้งจากสับปรดมาสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้ คือ “พัฒนาผลิตภัณฑ์โบรมีเลนจากเปลือก จุก และเหง้าสับปรดในการทำให้เนื้อนุ่ม” อีกทั้งยังทำให้ยังทำให้เกิดความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงินและบัญชี แสดงให้เห็นว่าการลงพื้นที่ของกลุ่มผู้วิจัยช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มีแหล่งวัตถุดิบหลักที่เพียงพอในการผลิต มีแรงงานในการผลิต และมีสมาชิกชุมชนที่มีความรู้และทักษะในการแปรรูปสับปรดที่ดีอยู่แล้ว แต่ยังขาดทักษะและความชำนาญในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ขาดการส่งเสริมการตลาด และช่องทางการประชาสัมพันธ์ในการจัดจำหน่ายสินค้า การวิเคราะห์แผนธุรกิจในการขยายการผลิตและการตลาด เพื่อแข่งขันกับวิสาหกิจชุมชนอื่น อีกทั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์บางอย่างที่ใช้ในการผลิตยังไม่ทันสมัย จึงอาจทำให้ขาดความพร้อมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ แต่เมื่อทีมผู้วิจัยลงพื้นที่ช่วยนำเสนอแนวทาง แนวความคิด และวิทยาการใหม่ ๆ จึงทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2558: 106-108) กล่าวว่า การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการกระตุ้นหรือมีการชักนำด้วยปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนา เช่น จะต้องมีการลงทุนที่ได้จากการสะสมมาก่อน โดยแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าความพร้อมสำหรับการพัฒนาเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาได้ การพัฒนาตามแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าหากต้องการพัฒนาจะต้องเป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด

เนื่องจากแนวคิดนี้เชื่อว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ไม่สามารถสร้างความพร้อมได้ตามความต้องการของนักพัฒนาที่เข้าไปส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของถาวร ชูพล และคณะ (2552: 11) เห็นว่าแนวทาง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีคิดของชุมชนแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีย์ วิพัฒน์ครุฑ, อุษณีย์ จิตติมณี, เพ็ญญา จุมพลพงษ์ และเสาวพร สุขเกิด (2563: 137) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่บ้านเพนียด ตำบลเพนียด อำเภอดงหลวง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนด้วยการสร้างอาชีพเสริมจากการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้งความรู้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิต การบรรจุภัณฑ์ และการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเองในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูรัตนกรวิสุทธิ, พระมหาบุญรอด อมรทตฺโต, พระครูปริยัติสุวัฒนาภรณ์, พระครูสังฆวิสุทธิคุณ และสุเทพ เชื้อสมุทร (2561: 113-118) ได้ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปโดยการร่วมมือของวิสาหกิจเอกชนในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น โดยตั้งเป็นกลุ่มเพื่อนชุมชน ประกอบด้วย โรงไฟฟ้า, SCG, บริษัทดาว และบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ช่วยกันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเขตนิคมอุตสาหกรรม โดยมีส่วนร่วมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการตลาด สร้างภาคเครือข่ายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปโดยการร่วมมือของวิสาหกิจเอกชนในจังหวัดระยอง ได้แก่ ชุมชน บริษัทเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานราชการ ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชน มีหน่วยงานหลักคือ ภาคการเกษตรและหน่วยงานพัฒนาชุมชนเป็นผู้กำกับดูแล มีการประเมินเพื่อออกใบรับรองผลิตภัณฑ์ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสาธารณะให้มากขึ้น โดยการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชนโดยรอบ ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ รวมทั้งใส่ใจดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติตามแผนและนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ปรับใช้กลยุทธ์ทางการตลาด สร้างเครือข่ายด้านการตลาดกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นการขยายฐานลูกค้าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การดำเนินงานศูนย์แสดงและจำหน่าย OTOP ตลาดประชารัฐ หรือรูปแบบการตลาด Online

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการศึกษาดูงาน จัดอบรม สัมมนาเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานท้องถิ่นหรือกลุ่มชุมชนโดยรอบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์โดยการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เชื่อมโยงเข้ากับอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่มีเรื่องราวและคุณค่า เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563 จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- เจณิภา คงอิม. (2561). การดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 4(1), 156-170.
- ถาวร ชูพล และคณะ. (2552). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร
บึงหลุมบัว ตำบลพระอาจารย์ อำเภอบางบาล จังหวัดนครนายก. สำนักงานเกษตร
อำเภอบางบาล สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก.
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูรัตนาวาสวิสุทธิ, พระมหาบุญรอด อมรทตฺโต, พระครูปริยัติสุวัฒนาภรณ์,
พระครูสังฆวิสุทธิคุณ และสุเทพ เชื้อสมุทร. (2561). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแปรรูปโดยการร่วมมือของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง. รายงานการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการ จังหวัดระยอง.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.
(2564, 1 มิถุนายน). รายงานสรุปประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย
วิสาหกิจชุมชน จำแนกตามพื้นที่.
http://smce.doae.go.th/snce1/report/select_report_smce.php?report_id=17.
- สมชาย เพชรเก่า, กัญญา กำศิริพิมาน และกาญจนา เกียรติมนิรัตน์. (2561).
การส่งเสริมศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด
บ้านห้วยหลวงพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการ
อุตสาหกรรมศึกษา, 12(2), 126-138.

สันติ ช่างเจรจา และคณะ. (ม.ป.ป.). *กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรด*.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

สุนทรีย์ วิพัฒน์ครุฑ, อุษณีย์ จิตติมณี, เพ็ญภา จุมพลพงษ์ และเสาวพร สุขเกิด. (2563).

การพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน

โดยการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่บ้านเพนียด ตำบลเพนียด อำเภอกอแก้ว

จังหวัดลพบุรี. *พัฒนาเศรษฐกิจ*, 16(1), 137-150.

เสรี พงศ์พิศ. (2557). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *แนวทางการดำเนินงาน*

การสร้างตำนานผลิตภัณฑ์ Story of Product. เอ ที เอ็ม โปรดักชั่น.

องค์การบริหารส่วนตำบลวังกก้ง. (2564, 3 มิถุนายน). *ข้อมูล อบต.*

<https://www.wangpong.go.th/general1.php>.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper

Collins.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3th ed.). Harper

and Row Publication.

Authors

Assistant Professor Wipavane Phueakbuakhao

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0810668475 Email: wipavane.phu@mail.pbru.ac.th

Assistant Professor Rungkan Klahan

Faculty of Agricultural Technology, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0814560966 Email: supremrukiirun@gmail.com

Assistant Professor Krit Chaiwong

Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0654646949 Email: k.chaiwongs@gmail.com

Dr. Wanida Maksiri

Faculty of Agricultural Technology,

Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo.8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0817806287 Email: wanidamaksiri@yahoo.com

Mr. Chuangchai Chupwa

Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo.8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0842863223 Email: pui2006me@gmail.com

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4) ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

The Development of the Elderly's Quality of Life by Using the Buddhist Oriented Principles (Bhavana IV) in Suphan Buri Municipality, Suphan Buri Province

พระมหาอุทัย กตคุโณ (ประดิษฐ์สร)¹/ สาโรช เผือกบัวขาว²/ พนิต ศรีประดิษฐ์³
Phramaha Autai Katakuno (Praditson)/ Saroj Phueakbuakao/ Panit Seepradit

^{1,2,3} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Program in Public Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Received: Jan 5, 2022

Revised: March 9, 2022

Accepted: April 25, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4) และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4) กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4) ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 60 ปีขึ้นไป ในพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 369 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

นายกเทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรี 1 คน รองนายกเทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรี 2 คน ปลัดเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 1 คน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคมเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 1 คน ตัวแทนผู้นำชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 2 คน และตัวแทนผู้สูงอายุ 2 คน จำนวน 9 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้วิถีพุทธ (ภาวนา 4) กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) คือ 3.1) ด้านกายภาวนา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกัน ในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3.2) ด้านสติภาวนา คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ และคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน 3.3) ด้านจิตภาวนา คือ เทศบาลควรกำหนด แผนงานและนโยบายต่าง ๆ ในดูแลผู้สูงอายุอย่างครบถ้วน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วม เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย และ 3.4) ด้านปัญญาภาวนา คือ จัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, หลักวิถีพุทธ, ภาวนา 4

Abstract

The research consisted of objectives as follows to: 1) study the level of development of the elderly's quality of life using Buddhist oriented principles (Bhavana IV) and the elderly's quality of life, 2) study the relationship

between development of the elderly's quality of life by using the principle (Bhavana IV) and the elderly's quality of life, and 3) propose the guidelines for developing the elderly's quality of life using Buddhist oriented principles in Suphan Buri Municipality, Suphan Buri Province. The mixed method research was applied in this research. For quantitative study, 369 people over 60 years old in Suphan Buri Municipality, Suphan Buri Province were the samples selected by using simple random sampling method. The questionnaire was used for data collection. The alpha coefficient is 0.958. The data were analyzed by using Statistical Package for Social Sciences, by calculating frequency, percentage, mean, and standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient was used for testing the hypotheses. For qualitative study, the data were collected by using interview form from 9 key informants, selected by using purposive sampling method, consisting of 1 Mayor, 2 Deputy Mayors, 1 Municipal Clerk, 1 Director of Social Welfare Division, 2 community leader representatives, and 2 elderly representatives. The interview data was analyzed by using the Content Analysis Technique. The results were as follows: 1) The development of the elderly's quality of life based on the Buddhist principles (Bhavana IV) was overall at the high level. And, the quality of life of the elderly was over at a high level, 2) The development of the elderly's quality of life based on the Buddhist principles (Bhavana IV) and the elderly's quality of life are shown to be positively correlated in the same direction at a high level, with a statistical significance of 0.01, and 3) The guidelines for developing the elderly's quality of life using Buddhist oriented principles (Bhavana IV) were as follows: 3.1) Kai Pawana aspect: organizations relevant to the promotion of the elderly's quality of life had to cooperate in organizing continuous projects

on promoting the health of people in community, 3.2) Sila Pawana aspect: there should be promotion and support for the elderly and people in community to join the religious activities together according to tradition, culture, and various important days, to create love and unity among people in community, 3.3) Chitta Pawana aspect: the municipality should set programs and policy in thoroughly taking care of the elderly, together with organizing activities for the elderly to join in order to create relationship, respect, and unity, between the elderly and others, and 3.4) Panya Pawana aspect: there should be social welfare for developing the elderly's quality of life, so that the elderly could live their lives happily.

Keywords: Developing Quality of Life, Elderly, Buddhist Oriented Principles, Bhavana IV

บทนำ

ปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากด้านการสาธารณสุขที่ได้รับการพัฒนามากขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ส่งผลให้ภาครัฐได้กำหนดเตรียมการรองรับในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ในการเตรียมความพร้อมให้สังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุถือเป็นหนึ่งในหลักแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นการทำให้มีความยุติธรรม ความเป็นธรรมในสังคม และการทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้ง 3 เรื่องนี้สอดคล้องกลมกลืนกันในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีช่องว่างของการกระจายรายได้ ความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงขึ้นทุกด้าน ระบบการศึกษาที่มุ่งการแข่งขันสูงขึ้น และสภาพแวดล้อมที่เป็นภัยต่อชีวิตและสุขภาพ และที่สำคัญคือชาวบ้านรู้สึกว้าเข้าไม่ถึงถึง

บริการด้านยุติธรรม ขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความยุติธรรม นำเข้ารู้สึกว่กฎหมายไม่ใช่เรื่องใกล้ตัว แต่เป็นเรื่องทางเทคนิคที่พึ่งตัวเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาจากคนที่รู้เท่านั้น การพัฒนาที่ขาดการเสริมสร้างฐานรากจากล่างสู่บนและวิธีการที่พึ่งพากระบวนการเกินส่วน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ส่งผลให้ชาวบ้านสัมผัสกับการพัฒนาความเจริญแต่เพียงด้านวัตถุและสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งเทคโนโลยีจากกระแสโลกาภิวัตน์ทุนนิยมที่ผูกพันกับผลประโยชน์ทางการค้า ทั้งภายในประเทศและบริษัทข้ามชาติและการสัมผัสแบบนี้ทำให้ประเด็นเรื่องความยุติธรรม สภาพสังคมที่เป็นธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดีถูกมองด้วยคุณค่าที่เคลือบแฝงไปด้วยภาพลวงตาตามไปด้วย ภาพลวงตาเหล่านี้จึงก่อให้เกิดปัญหาความคุณภาพชีวิต สภาพของการขาดโอกาสในการทำมาหากินที่เสมอภาคและเท่าเทียม ปัญหาคุณภาพของการศึกษา ปัญหาการกระจายความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ปัญหาความไม่แน่นอนและไม่เป็นธรรมของราคาผลผลิตทางการเกษตร รวมไปถึงการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดเป็นปัญหาการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเอง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563: 2)

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในปัจจุบัน เป็นหลักธรรมที่สอนให้รู้จักพึ่งพาตนเอง สร้างตนเองให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และเป็นคนดี เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดประโยชน์สุขกับตนเองในปัจจุบันด้วยการปฏิบัติเพื่อให้ได้มา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ สำหรับการดำรงชีพที่ดีประโยชน์ปัจจุบันเป็นจุดขั้นต้น หรือจุดหมายเฉพาะหน้า เป็นประโยชน์ที่มองเห็นกันอยู่ ที่เข้าใจง่าย ๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องธรรมดาสามัญที่พบเห็นโดยทั่วไป ได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ การงาน ทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติ ชีวิตครอบครัวมีความสุข เป็นต้น ในหลักพระพุทธศาสนาการได้มาซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ต้องได้มาโดยสุจริต ชอบธรรม ไม่ใช่ได้มาด้วยการเบียดเบียนผู้อื่น และการให้ได้มาก็ต้องใช้กับตนเองและบริวารให้ถูกต้องเหมาะสม มีความสุขร่วมกัน พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2556: 538)

เนื่องจากวัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อม การส่งเสริมสุขภาพ และการดูแลสุขภาพจึงควรเน้นในเรื่องของการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ซึ่งเป็นการให้บริการที่ครอบคลุมด้านสุขภาพ ด้านจิตวิทยาสังคม การดูแลช่วยเหลือในการดำรงชีวิต และกิจวัตรประจำวันซึ่งเป็นการดูแลอย่างต่อเนื่อง ตามศักยภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม การดูแลผู้สูงอายุตั้งแต่ยังมีสุขภาพดี ไม่ป่วย ให้ยืดระยะเวลาของการมีสุขภาพดีให้ยาวนานที่สุด เพื่อให้มีการพัฒนาสุขภาพ กาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง จนกลายเป็น ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดเตียง อันจะเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะมีการพัฒนาจากระดับพื้นฐานสู่ระดับสูงขึ้นได้โดยจะต้องมีเสาหลัก ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวในการพัฒนาชีวิตด้วยหลักวิถีพุทธ ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาวนา 4 คือ การพัฒนาหรือคุณค่าทางกายภาพหรือคุณภาพทางกาย ซึ่งก็คือ กายภาวนา คุณค่าชีวิตตน ที่มีต่อความสงบสันติต่อสังคม หรือมีความสามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อความสงบสันติต่อส่วนรวมในสังคมเรียกว่า สีลภาวนา การมีคุณภาพจิต คือ มีสมาธิ มีความปิติปราโมทย์ จิตมีพลัง คือ จิตภาวนา ตลอดจนพัฒนาขั้นสูง คือ ความเข้าใจโลก และชีวิตตามความเป็นจริง เข้าใจคุณ โทษ และทางออกที่เรียกว่า ปัญญาภาวนาหรือคุณค่าทางปัญญา (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จังหวัดสุพรรณบุรีมีแนวโน้มสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุสูงขึ้นปี พ.ศ. 2560-2563 ร้อยละ 20.5, 21.3, 22.1 และ 23.4 ตามลำดับ ปี 2563 มีการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีการคัดกรองผู้สูงอายุ จำนวน 119,704 คน หรือร้อยละ 79.3 มีกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้ ร้อยละ 96.64 ผู้สูงอายุกลุ่มพึ่งพิง ร้อยละ 3.1 สำหรับเทศบาล เมืองสุพรรณบุรี มีผู้สูงอายุที่มีช่วงอายุระหว่าง 60-70 คน จำนวน 4,654 คน จากประชากร ทั้งหมด 25,075 คน คิดเป็นร้อยละ 18.56 และจากการคัดกรองโรคในผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี พบผู้สูงอายุมีการเจ็บป่วยด้วยโรค 3 อันดับแรก คือ โรคหลอดเลือดสมอง ร้อยละ 25.4 โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 20.1 และโรคเกี่ยวกับฟัน ร้อยละ 3.6 ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ปัจจุบันคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขต

เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจ่ายเบี้ยยังชีพและจัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ แต่ตัวผู้สูงอายุเองมีปัญหาทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ความรู้ สังคม จิตใจ ครอบครัว และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง เมื่อผู้สูงอายุอยู่ในสภาพที่ต้องการผู้ดูแล สมาชิกของครอบครัวจึงต้องเข้ามา มีบทบาทให้มากขึ้น ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันโครงสร้างของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป จากอดีต โดยมีขนาดครัวเรือนลดลงทำให้ครอบครัวมีความอ่อนแอจนไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ จากปัญหาข้างต้นทำให้เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีได้ตระหนักถึงความเข้มแข็งของประชาชน ครอบครัว และชุมชนว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และความเข้มแข็งของประชาชนมากกว่าการให้บริการจากหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างระบบบริการที่จะให้ผู้สูงอายุได้อยู่ในครอบครัวและชุมชน โดยใช้หลักวิถีพุทธคือ หลักภavana 4 ได้แก่ 1) กายภavana หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย 2) สีลภavana หมายถึง การเจริญศีล 3) จิตภavana หมายถึง การเจริญจิต และ 4) ปัญญาภavana หมายถึง การเจริญปัญญา มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีความสุข ทั้งสุขกายและสุขใจ ตามอัตภาพ และลดการพึ่งพิงจากบริการภายนอกมา ร่วมกับการใช้ครอบครัวเป็นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการให้การดูแลในครอบครัว (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4) ซึ่งเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอดี ความมีเหตุผล และความไม่ประมาท เป็นวิถีและแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง รู้จักการประมาณตน และดำรงชีวิตอยู่อย่างรู้จักคิด รู้จักอยู่ รู้จักกินอย่างพอเพียง และผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ถ้าทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภavana 4) ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้หลักวิถีพุทธอย่างจริงจังจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนให้มีการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง รู้จักพึ่งตนเอง สร้างความยั่งยืนหมั่นเพียร

สร้างตนเองให้มีความมั่นคงและมั่นคง ก่อให้เกิดประโยชน์สุขในปัจจุบัน มีการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข และผลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการดำเนินวิจัย

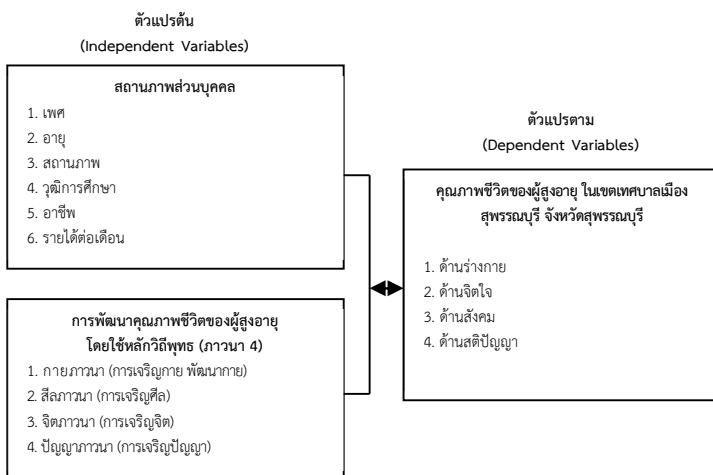
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนอายุ 60 ปีขึ้นไป ในพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4,654 คน (กองวิชาการ และแผนงาน เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี, 2564) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นายกเทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรี 1 คน รองนายกเทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรี 2 คน ปลัดเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 1 คน ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคมเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 1 คน ตัวแทนผู้นำชุมชนเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี 2 คน และตัวแทนผู้สูงอายุ 2 คน (โดยคัดเลือกตำบลที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด 2 ตำบล คือ ตำบลท่าพี่เลี้ยง และตำบลรั้วใหญ่) จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (การวิจัยเชิงคุณภาพ) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checking) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ถาวนา 4) ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ถาวนา 4) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน สีน พันธุ์พินิจ, 2554: 191) ได้ค่าของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.958 และค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำหนังสือดังกล่าวถึงประธานชมรมผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามพร้อมรับคืนด้วยตนเอง จำนวน 369 ชุด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	206	55.83
	หญิง	163	44.17
2. อายุ	60-65 ปี	180	48.83
	66-70 ปี	189	51.17
3. สถานภาพ	โสด	38	10.30
	สมรสอยู่ด้วยกัน	238	64.50
	สมรสแยกกันอยู่	10	2.71
	ม้าย/หย่าร้าง	83	22.49
4. วุฒิการศึกษา	ไม่ได้เรียน	8	2.17
	ประถมศึกษา	131	35.50
	มัธยมศึกษา	139	37.67
	ปวช./ปวส./อนุปริญญา	28	7.59
	ปริญญาตรี	44	11.92
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	5.15

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
5. อาชีพ	ข้าราชการบำนาญ	66	17.89
	เกษตรกร	142	38.48
	รับจ้าง	29	7.86
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	84	22.76
	ไม่ได้ทำงาน/อยู่บ้านเฉย ๆ	48	13.01
ภาพรวม		369	100.00

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

2.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ โดยภาพรวมและรายด้าน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักวิถีพุทธ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การพัฒนา
1. ด้านกายภาพ	4.06	0.80	มาก
2. ด้านสื่ภาพ	4.21	0.86	มากที่สุด
3. ด้านจิตภาพ	4.26	0.80	มากที่สุด
4. ด้านปัญญาภาพ	4.19	0.81	มาก
ภาพรวม	4.18	0.79	มาก

2.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านร่างกาย	3.65	0.81	มาก
2. ด้านจิตใจ	4.07	0.85	มาก
3. ด้านสังคม	3.46	0.76	มาก
4. ด้านสติปัญญา	4.05	0.84	มาก
ภาพรวม	3.81	0.77	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมและรายด้าน

การพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุโดยใช้ หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4)	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ				ภาพรวม
	ด้าน ร่างกาย	ด้าน จิตใจ	ด้าน สังคม	ด้าน สติปัญญา	
1. ด้านกายภาวนา	0.744**	0.840**	0.778**	0.839**	0.846**
2. ด้านศีลภาวนา	0.870**	0.943**	0.838**	0.934**	0.948**
3. ด้านจิตภาวนา	0.883**	0.947**	0.856**	0.942**	0.959**
4. ด้านปัญญาภาวนา	0.871**	0.932**	0.846**	0.927**	0.945**
ภาพรวม	0.872**	0.948**	0.859**	0.943**	0.957**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดังนี้

4.1 ด้านกายภาวนา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี ฉีดวัคซีนป้องกันโควิด กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง

4.2 ด้านศีลภาวนา คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพடுத்தอยู่ในศีลธรรมอันดี และปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม

4.3 ด้านจิตภาวนา คือ เทศบาลควรกำหนดแผนงานและนโยบายต่าง ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุอย่างครบถ้วน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย ความเคารพรัก และความสามัคคีซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุข

4.4 ด้านปัญญาภาวนา คือ จัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การจัดกิจกรรมทางศาสนาและสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

อภิปรายผล

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุสามารถนำหลักวิถีพุทธสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ หลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธรรมา พิมพ์ใจใส (2557: 86-90) ได้วิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ ตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งจากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุรับรู้และพึงพอใจในการดำรงชีวิตของตนเอง สามารถดำรงอยู่ชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราภรณ์ ดั่งเรือง และนันทินา หาสนหรี (2563: 122-134) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวะนา 4) กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงมาก 0.957 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก ได้แก่ ด้านจิตภาวะนา 0.959 รองลงมาคือ ด้านสื่ภาวะนา 0.948 และด้านปัญญาภาวะนา 0.945 ส่วนด้านกายภาวะนา 0.846 มีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราภรณ์ ดั่งเรือง และ นันทินา หาสนหรี (2563: 122-134) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวะนา 4) ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

4.1 ด้านกายภาพ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต้องร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี ฉีดวัคซีนป้องกันโควิด กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยภรณ์ เลาบุตร (2557: 80-82) ได้วิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรมีนโยบายส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยกระทรวงสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

4.2 ด้านสื่อกายภาพ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา ตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดี และปฏิบัติตามตามกฎระเบียบของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุกุล บุญรักษา (2554: 90) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักกาวนา 4 ของกองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ 31 ผลการวิจัยพบว่า การนำแนวทางการประยุกต์ใช้พัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับดี มีประสิทธิภาพด้านสื่อกายภาพ พบว่า บุคคลได้ปฏิบัติตามการฝึกฝนด้านพฤติกรรมหรือการฝึกอบรมด้านกาย วาจา ซึ่งเป็นคุณประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น และเป็นการไม่ทำร้ายเบียดเบียนคนอื่นให้บาดเจ็บ ไม่ลักทรัพย์ผู้อื่น ไม่ละเมิดทางเพศ ไม่คิดอยากได้ฝ่ายเดียว ต้องมีการให้หรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลอื่นและสังคมด้วย

4.3 ด้านจิตกาวนา คือ เทศบาลควรกำหนดแผนงานและนโยบายต่าง ๆ ในดูแลผู้สูงอายุอย่างครบถ้วน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย ความเคารพ และความสามัคคี ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยภรณ์ เลาบุตร (2557: 80-82) ได้วิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมระดับ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ควรกำหนดนโยบายและงบประมาณในการส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน

4.4 ด้านปัญญาวาณา คือ จัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การจัดกิจกรรมทางศาสนาและสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา จิรภักพงศ์ และคณะ (2561: 82-88) ได้วิจัยเรื่องสุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธ โดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธในการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ บทบาทของวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับหลักวาณา 4 และการดูแลสุขภาพตามระบบการสาธารณสุข ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านกายาวาณาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์ โซเชียลมีเดียเป็นไปเพื่อการศึกษาเรียนรู้มีค่าน้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี โซเชียลมีเดีย เพื่อการศึกษาเรียนรู้หลักวิถีพุทธโดยเฉพาะวาณา 4 ให้เป็นความรู้ที่เข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านศีลาวาณาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ เมตตา กรุณาต่อผู้ที่อ่อนแอกว่ามีค่าน้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนาได้มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้เชื่อ

ในกฎแห่งกรรม พัฒนาความประพฤติที่แสดงออก เพื่อให้เป็นผู้นั่นคงในศีลธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องดีงาม ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

3. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านจิตภาวนาเกี่ยวกับการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เมื่อผู้อื่นมีความทุกข์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกัน เสริมสร้างองค์ความรู้ในการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อปลูกฝังเข้าสู่จิตใจของผู้สูงอายุ ในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะทำให้มีทักษะที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนอันส่งผลให้มีสุขภาพดี มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ

4. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านปัญญาภาวนาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในการศึกษา เรียนรู้สร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัด กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุได้คิด วิเคราะห์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ เช่น การประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม การจัดการสิ่งแวดล้อม การศึกษาธรรมะ เป็นต้น เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้หลักวิถีพุทธ (ภาวนา 4) ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

1. ควรศึกษาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ หลังวัยเกษียณที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญต่อสังคมผู้สูงอายุ

2. ควรศึกษาการนำหลักวิถีพุทธด้านอื่น ๆ เช่น พหุกรรมธรรม 4 จักร 4 ไตรสิกขา เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลและหน่วยงานอื่น ๆ

3. ควรนำหลักวิถีพุทธในการวิจัยครั้งนี้คือ หลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ หรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น เยาวชน บุคคลวัยทำงาน ข้าราชการ เป็นต้น เพื่อจะได้นำไป พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา 4 ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี. (2564, 18 กันยายน).
ข่าวประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี.
<http://www.suphancity.go.th/news1487.html>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563, 24 เมษายน). รายงานการตรวจราชการกระทรวง
สาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2020/08-5014-20200804233_904/65f65e687a364d6fdd5bca2a68210b93.pdf
- กุลวรา พิมใจใส. (2557). การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุตามหลักภวามานา 4
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง [วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชลธิชา จิรภักคพงศ์ และคณะ. (2561). สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบ
การเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุข
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.
- ปิยภรณ์ เลาบุตร. (2557). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี [งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2556). การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable
development) (พิมพ์ครั้งที่ 13). มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ภัทรภรณ์ ดั่งเรือง และนันทินา หาสนทรี. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 6(1), 122-134.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2562.
มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

สิน พันธุ์พินิจ. (2554). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงใหม่).

บริษัท จูนพับลิชซิ่ง จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนา*

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.

อนุกุล บุญรักษา. (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวะนา 4*

ของกองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ 31 [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต].

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3th ed.). Harper and Row Publication.

Authors

Phramaha Autai Katakuno (Praditson)

Student of Program in Public Administration

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Wat Mai Rattana Chedi, Don Pho Sub-district, Mueang District,

Suphan Buri Province 72000

Tel: 061-4849380 Email: phramahaautai@gmail.com

Assistant Professor Dr. Saroj Phueakbuakao

Program in Public Administration

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Ruoyai Sub-district, Mueang District, Suphan Buri Province 72000

Tel: 083-6651964 Email: sarojjim@gmail.com

Assistant Professor Dr Panit Seepradit

Program in Public Administration

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Ruoyai Sub-district, Mueang District, Suphan Buri Province 72000

Tel: 083-7922555 Email: panitsri@gmail.com

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
The Development of a Training Program Based on Blended Learning
for Enhancing OTOP Community Tourism Innovation Leader's
Competency on Using Information and Communication Technology

นภวรรณ ขาติมนตรี¹/ ญาณิศา ศรีบุญเรือง²/ พัชรา ปราชญ์เวย์³

Noppawan Chatmontree/ Yanisa Sriboonruang/ Patchara Pratwet

¹ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Computer Education Program, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

² สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Accounting Program, Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University

³ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Thai Language Program, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

Received: May 3, 2022

Revised: August 3, 2022

Accepted: August 19, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT 2) ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น 3) เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT ระหว่างก่อนฝึกอบรม

และหลังการฝึกอบรม 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 22 ชุมชน จาก 22 อำเภอ ชุมชนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 220 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสมรรถนะที่จำเป็นและความต้องการฝึกอบรมด้านการใช้ ICT ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 2) แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม 3) หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำชุมชน OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีประสิทธิผล และสถิติการวิเคราะห์ค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนามีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.46) 2) หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนามีดัชนีประสิทธิผลที่ 0.6948 3) สมรรถนะด้านการใช้ ICT ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.80)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, การเรียนรู้แบบผสมผสาน, สมรรถนะผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Abstract

The objectives of the research were 1) to develop training program based on blended learning for enhancing OTOP community tourism innovation leader's competency on using ICT, 2) to study the efficiency of the developed training program, 3) to compare the potential of the community leaders under study by using ICT

during and after the training, and 4) to investigate satisfaction of those participating in the training course. The samples used in the research were a total of 220 persons, that is, 10 leaders and members from 22 OTOP tourism communities. They were specifically randomized by purposive sampling.

The research instruments used in the research were 1) a questionnaire on necessary potential and required training on ICT of the OTOP tourism community leaders, 2) an evaluation form on the training program, 3) a training program based on blended learning for enhancing OTOP community tourism innovation leader's competency on using ICT, and 4) a questionnaire on the satisfaction of the participants in the program. Statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, efficiency index and T-test.

The research findings were as follows. 1) The quality of the developed training program was overall at a high level ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.46). 2) The effectiveness index of the developed training program was at 0.6948. 3) The potential of OTOP community tourism innovation leaders after the training were higher than before with a statistical significance at .05. 4) The participants in the training program had a satisfaction in the training course at a high level ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.80).

Keywords: Training Program, Blended Learning, Potential of OTOP Community Tourism Innovation Leaders, Information and Communication Technology: ICT

บทนำ

ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากคนทั่วโลกว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวที่อยากมาสัมผัส ส่งผลให้ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากรายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ณ เดือนเมษายน 2561 ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 16.07 โดยรายได้ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศขยายตัวร้อยละ 17.55 และรายได้ของนักท่องเที่ยวไทยขยายตัว ร้อยละ 12.21 (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, 2561) สิ่งนี้บ่งชี้ว่าการท่องเที่ยวเป็น “สินค้า” ที่สร้างรายได้ให้ประเทศไทยมากที่สุด กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดทำโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อรองรับนโยบายรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ด้วยกระบวนการเตรียมความพร้อมชุมชนสร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและท่องเที่ยวในชุมชนและการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้กระจายอยู่กับประชาชนในชุมชนบนพื้นฐานเสน่ห์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ที่ดัดแปลงให้เกิดมูลค่าเพิ่ม หากแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นปลายปี 2562 ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันร้อยละ 38.01 จากรายงานข้อมูลเบื้องต้นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) พบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในไตรมาส 1/2563 จำนวน 6.69 ล้านคน ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ที่มีจำนวน 10.79 ล้านคน ลดลงร้อยละ 38.01 และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงไตรมาส 1/2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศลดลงร้อยละ 30.77 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศมีรายได้การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในไตรมาส 1/2563 ลดลง 8,999.71 ล้านบาท (รายได้การท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ไตรมาส 4/2562 จำนวน 26,600.58 ล้านบาท ไตรมาส 1/2563 จำนวน 17,600.87 ล้านบาท)

จากข้อมูลการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคทั่วโลกในปี 2559 โดยการสำรวจพฤติกรรมในการซื้อของออนไลน์ของผู้บริโภคมากกว่า 2.8 หมื่นคน ใน 32 ประเทศ รวมถึงกลุ่มผู้บริโภคในประเทศไทยจำนวน 800 คน พบว่า ยอดการใช้จ่ายออนไลน์ของคนไทยในปี 2559 อยู่ที่ 3.25 แสนล้านบาท เติบโตขึ้นร้อยละ 19 จากปี 2558 โดยคนไทยที่ซื้อ

สินค้าผ่านระบบออนไลน์มีสูงถึงเกือบ 8 ล้านคน (ครองขวัญ รอดหมวน, 2561) พฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันปรับเปลี่ยนวิธีการซื้อสินค้าเป็นแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น และนิยมใช้โซเชียลมีเดียค้นหาสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ (The Bangkok Insight Editorial Team, 2563) โดยจะพิจารณาคุณสมบัติและตกลงใจเพื่อซื้อสินค้าจากการดูข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียหรือจากข้อมูลออนไลน์ ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ จึงต้องวางแผนการตลาดโดยนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารเข้ามาช่วยเสริมการดำเนินงานของธุรกิจ โดยไม่เว้นธุรกิจประเภทใด ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญคือประชาชนในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องนำประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผลผลิต และสร้างรายได้ให้กับชุมชน เพื่อขยายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจระดับชุมชนให้มากขึ้น

ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนที่ร่วมกันคิดและร่วมกันพัฒนา และยังต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งมีความรู้ความสามารถในการนำพาชุมชนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งผู้นำในศตวรรษที่ 21 นี้ ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมองเห็นโอกาสในการแข่งขันโดยใช้ประโยชน์จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ หากผู้นำมีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ICT แล้ว ผู้นำจะมีแนวทางในการส่งเสริมหรือสร้างโอกาสในการแข่งขันให้กับชุมชนของตนเองได้อย่างมาก ดังนั้นผู้นำต้องพัฒนาทักษะในการใช้ ICT ของตนเองให้สูงขึ้น แต่ทักษะการใช้งาน ICT นั้นจะต้องสอดคล้องกับงานหรือเป้าหมายที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง เช่น การใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ การสร้างช่องทางการขายสินค้า การสร้างสื่อออนไลน์สำหรับการประชาสัมพันธ์สินค้าและสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของตน

วิธีการเรียนรู้ที่จะได้มาซึ่งความรู้ที่ต้องการมีหลากหลายวิธี ซึ่งวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) เป็นอีกหนึ่งวิธีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นการผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online learning) กับการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (face-to face) เป็นการบูรณาการความรู้ เทคนิควิธีการและเทคโนโลยี

ที่ทันสมัยเข้าด้วยกัน สามารถนำเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะเป็นผู้ใฝ่รู้ ตลอดชีวิต เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน ซึ่งองค์ความรู้ ที่หลากหลายจะถูกรวบรวมไว้ในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ผู้สนใจสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ จากสื่อต่าง ๆ ด้วยความสะดวกสบายและคล่องตัว ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำชุมชนและสมาชิก ในชุมชนสามารถศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองได้อีกทางหนึ่ง

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ในด้านการใช้ ICT เพื่อที่จะเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรมิ โดยใช้นวัตกรรมิการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อผู้นำชุมชนจะได้เป็นผู้นำพาทักษะเหล่านี้ ไปใช้พัฒนาชุมชนของตนเองให้มีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ในการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรมิ ด้านการใช้ ICT
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรมิ ด้านการใช้ ICT ระหว่างก่อนฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรมิ ด้านการใช้ ICT โดยใช้รูปแบบ การเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการบริหารจัดการชุมชน กำหนด

การประเมินสมรรถนะหรือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้คือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 85 ชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 22 ชุมชน จาก 22 อำเภอ ชุมชนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 220 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการคัดเลือกของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีอย่างต่อเนื่อง และมีผู้นำและสมาชิกของชุมชนที่สามารถใช้งานสมาร์ทโฟนในการสื่อสารได้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สรุจสมรรถนะที่จำเป็น ความสามารถที่มี และความต้องการฝึกอบรมของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนนี้ออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1) ขั้นศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นสรุจสมรรถนะที่จำเป็น ความสามารถที่มี และความต้องการฝึกอบรมของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT และ 3) ขั้นออกแบบและประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งแต่ละขั้นตอนย่อยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขั้นศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยทำการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดแบบผสมผสาน และสมรรถนะที่จำเป็นของผู้นำชุมชนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน เพื่อช่วยพัฒนาการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

1.2 ขั้นสำรวจสมรรถนะที่จำเป็น ความสามารถที่มี และความต้องการ ฝึกอบรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบ สมรรถนะที่จำเป็นและความสามารถของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในการใช้ ICT และผู้นำชุมชนมีความต้องการฝึกอบรม การใช้ ICT ในหัวข้อใด โดยกำหนดประเด็นการศึกษาสมรรถนะในการใช้ ICT เป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในขั้นตอนนี้ คือ ผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 22 ชุมชน จาก 22 อำเภอ ชุมชนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 220 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการคัดเลือกของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ, 2563) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะที่จำเป็นและความต้องการฝึกอบรมด้านการใช้ ICT ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1.3 ขั้นตอนออกแบบและประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิด รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อผสมผสานวิธีการเรียนทั้งแบบในชั้นเรียนและการศึกษาแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้อบรมสามารถศึกษาเพิ่มเติมในหัวข้อที่ตนยังไม่เข้าใจได้ซ้ำหลายรอบจนกว่าจะเข้าใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ในขั้นสำรวจมาใช้เพื่อออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม และเมื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามที่ได้ออกแบบแล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำชุมชน OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT เป็นเครื่องมือ

2. ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบแผน

การวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design นำผลจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผล (Efficiency Index: E.I.) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และนำผลจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีด้านการใช้ ICT ระหว่างก่อนฝึกและหลังฝึกอบรม โดยใช้การคำนวณค่าที (t-test)

3. ขั้นตอนการประเมินติดตามและศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยจัดเวทีการสะท้อนผลการฝึกอบรมตามหลักสูตร หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้สะท้อนผลการฝึกอบรมและศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีด้านการใช้ ICT เป็นเครื่องมือ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT

จากขั้นการสำรวจสมรรถนะที่จำเป็น และความสามารถในการใช้ ICT ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อนำข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพบว่าสมรรถนะทั้ง 3 ด้านที่จำเป็นในการใช้ ICT ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมากที่สุด $\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ และผลการสำรวจความสามารถในปัจจุบันด้านการใช้ ICT ของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

ปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$, S.D. = 0.68) ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.13$, S.D. = 0.68) และด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับน้อย ($\bar{X} = 1.98$, S.D. = 0.50) เช่นกัน

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้ทราบสมรรถนะที่จำเป็นและความสามารถของตนเองแล้ว ผู้วิจัยได้สำรวจความต้องการฝึกอบรมด้าน ICT ได้ผลการสำรวจดังนี้ ผู้นำชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการฝึกอบรมในหัวข้อช่องทางการประชาสัมพันธ์ และการจำหน่ายสินค้าออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ หัวข้อการใช้โปรแกรมเพื่อการสื่อสารแบบออนไลน์ ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.75) และการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.64) อยู่ในระดับปานกลาง ต้องการฝึกอบรมในหัวข้อจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ICT ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.95) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ ICT ($\bar{X} = 1.77$, S.D. = 0.77) การใช้โปรแกรมสำนักงานเบื้องต้น ($\bar{X} = 1.70$, S.D. = 0.70) อยู่ในระดับน้อย และต้องการฝึกอบรมในหัวข้อการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ($\bar{X} = 1.41$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้เลือกหัวข้อการฝึกอบรมจากการเรียงลำดับความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดประเมินผล ซึ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ได้ออกแบบเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติ รวม 30 ชั่วโมง คือ

- หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้โปรแกรมเพื่อการสื่อสารแบบออนไลน์ จำนวน 6 ชั่วโมง
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการประชาสัมพันธ์ จำนวน 12 ชั่วโมง
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ช่องทางการประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ จำนวน 6 ชั่วโมง

- การฝึกปฏิบัติและนำเสนอผลงาน จำนวน 6 ชั่วโมง

เมื่อพัฒนาร่างหลักสูตรฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาประเมินคุณภาพของหลักสูตร ได้ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรใน 4 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมฯ

รายการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.40	0.44	มาก
2. ด้านเนื้อหาสาระและประสบการณ์	4.70	0.41	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.35	0.54	มาก
4. ด้านการวัดประเมินผล	3.93	0.45	มาก
ภาพรวม	4.35	0.46	มาก

จากผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมฯ ในตารางที่ 1 พบว่า หลักสูตรที่พัฒนามีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาสาระและประสบการณ์ มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีด้านการใช้ ICT

หลังจากประเมินคุณภาพหลักสูตรและผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรที่พัฒนาไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างตามแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design และจัดฝึกอบรมผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 30 ชั่วโมง ตามหลักสูตรที่ได้พัฒนา โดยใช้การฝึกอบรมแบบ face-to-face และศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้

ออนไลน์ที่จัดทำไว้ประกอบการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้นำผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม

จำนวนผู้เข้ารับ การฝึกอบรม	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนนผู้เข้ารับ การฝึกอบรมทั้งหมด		ดัชนี ประสิทธิผล
		ทดสอบ ก่อนเรียน	ทดสอบ หลังเรียน	
220	20	737	3282	0.6948

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีค่า 0.6948 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถนะด้านการใช้ ICT เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.48

3. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีด้านการใช้ ICT ระหว่างก่อนฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนฝึกอบรมและคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม โดยใช้การคำนวณค่าที (t-test) แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการใช้ ICT ระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนฝึกอบรมและคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนฝึกอบรม	220	3.28	2.10	54.87 *	0.0000
หลังฝึกอบรม	220	14.86	2.12		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีด้านการใช้ ICT โดยการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนฝึกอบรมและคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม พบว่า คะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการฝึกอบรม โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรมด้านการใช้ ICT

หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้จัดเวทีการสะท้อนผลการฝึกอบรมตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้สะท้อนผลการฝึกอบรมและศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	4.02	0.81	มาก
2. เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม	4.05	0.81	มาก
3. กิจกรรมของหลักสูตรฝึกอบรม	4.09	0.77	มาก
4. สื่อการสอนและเอกสารประกอบหลักสูตร	4.06	0.84	มาก
5. ความรู้ความสามารถของวิทยากร	4.21	0.68	มาก
6. สถานที่จัดอบรม	4.05	0.82	มาก
7. ระยะเวลาในการจัดอบรม	3.95	0.80	มาก
ภาพรวมทั้งหมด	4.06	0.80	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าอบรมทำการประเมินสมรรถนะด้าน ICT ของตนเอง และการนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
1. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.28	0.59	มาก
1.1 การฝึกอบรมนี้ทำให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงขึ้น	4.39	0.49	มาก
1.2 การฝึกอบรมนี้ทำให้ท่านมีทักษะการปฏิบัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงขึ้น	4.00	0.79	มาก
1.3 การฝึกอบรมนี้ทำให้ท่านมีเจตคติที่ดีต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงขึ้น	4.46	0.50	มาก
2. การนำไปใช้ประโยชน์	3.58	0.44	มาก
2.1 สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานของตนเองได้	4.12	0.38	มาก
2.2 สามารถถ่ายทอดความรู้จากการฝึกอบรมให้กับสมาชิกชุมชนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้	3.46	0.57	ปานกลาง
2.3 สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิบัติงานได้	3.15	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้าน ICT ของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรมที่เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาพบว่า ในภาพรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถนะด้าน ICT อยู่ในระดับมาก และมีความสามารถในการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น OTOP นวัตกรรม ด้านการใช้ ICT ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนการพัฒนา คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตร ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร ส่งผลให้หลักสูตรมีผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.35 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้เริ่มขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และได้ทำการสำรวจสมรรถนะที่จำเป็น ความสามารถที่มี และสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ตั้งไว้ และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร หลังจากหลักสูตรผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปใช้ฝึกอบรมผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนการดำเนินงานของหลักสูตร และทำการประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นขั้นสุดท้าย สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1981) และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ขวลิขิต ชูกำแพง (2559) ที่มี 4 ขั้นตอนคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ เฉลิม จักรชุม (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ ได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เริ่มโดยการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็น พัฒนาหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินหลักสูตร ส่งผลให้หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วิไลพร ไชยสิทธิ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี : แบบชุมชนมีส่วนร่วม ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยการศึกษา

สมรรถนะที่จำเป็น พัฒนาหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินหลักสูตร ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.78

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ มีดัชนีประสิทธิผลที่ 0.6948 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผลของการฝึกอบรมเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อาจเป็นผลอันสืบเนื่องจากการเลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมาพัฒนาหลักสูตร ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่าย และหลักสูตรยังมีกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการเรียนแบบปกติในชั้นเรียน (Face to face) ผสมผสานกับแบบออนไลน์ (Online) มีข้อดี คือ ผู้เรียนสามารถเลือกสถานที่เรียนได้อย่างมีอิสระ เรียนรู้ด้วยตนเองตามระดับและอัตราการเรียนรู้ สามารถทบทวนความรู้เดิมและสืบค้นความรู้ใหม่ได้ตลอดเวลา (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2560) จึงส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ได้ตามความถนัดของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่นำแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในการฝึกอบรมของ อรุณรุ่ง โยธสิงห์ (2559) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังการฝึกอบรมครูมีสมรรถนะด้านการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความรู้และเจตคติสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมครูอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในความรู้ความสามารถของวิทยากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความพึงพอใจในกิจกรรมของหลักสูตรฝึกอบรม เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาเป็นหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ไม่ได้มีกิจกรรมเพียงพัฒนา

ความรู้ด้านเดียว แต่จะพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย และได้ลงมือปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะ ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถนะตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิวา เทียนเบ็ญจะ (2561) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการยกระดับผลิตภัณฑ์กลุ่มชุมชนในเขตหนองจอก ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการยกระดับผลิตภัณฑ์กลุ่มชุมชนในเขตหนองจอก โดยการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะเดียวกันผลการติดตามผลยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนำสมรรถนะที่ได้จากการพัฒนาไปต่อยอดองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

หลักสูตรฝึกอบรมนี้ สามารถนำไปใช้ได้กับทั้งผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชน เพื่อเพิ่มสมรรถนะด้าน ICT ผู้ใช้ควรศึกษาบริบทและสภาพพื้นที่ของชุมชนก่อนนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ เนื่องจากจะต้องปรับหัวข้อหรือกิจกรรมให้เหมาะสมตามความต้องการในแต่ละชุมชน และผู้ใช้ควรศึกษาส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรให้เข้าใจ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สามารถพัฒนาได้หลากหลายด้าน ตามกรอบบริบทการดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้ชุมชนมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น การเสริมสร้างสมรรถนะด้านการใช้ ICT ในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกัน

ควรเสริมสร้างสมรรถนะโดยการเลือกใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยในแต่ละยุคและ
ความสามารถในการ ICT ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน
ตามสภาพพื้นที่ จึงควรสำรวจและเสนอแนวทางการพัฒนา ICT สำหรับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ครองขวัญ รอดหวาน. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่.

<https://www.thaipost.net/main/detail/15886>

เฉลิม จักรชุม. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบ
ผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 11(2),
129-143.

ขวลิต ชูกำแพง. (2559). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร: แนวคิดและกระบวนการ.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิวา เทียนเบญจะ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะใน
การยกระดับผลิตภัณฑ์กลุ่มชุมชนในเขตหนองจอก [ดุชนิพนธ์ปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิไลพร ไชยสิทธิ์, ดาราวรรณ ญาณะนันท์, สถาพร จะนุ, อติศักดิ์ โชนอก, และอาณัติ
หน่อทองคำ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี : แบบชุมชนมีส่วนร่วม.
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (2561, 23
กุมภาพันธ์). การท่องเที่ยวชุมชน.

http://www.elfhs.ssru.ac.th/kankanith_ku/pluginfile.php/390/mod_resource/content/1/GR_report_travel_internet_detail.pdf

- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ. (2563, 21 กุมภาพันธ์). *ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. <https://sites.google.com/view/otopsisaket>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย: สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยไตรมาส 1/2563. *วารสารรายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว Tourism Economic Review*, 1(4).
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2560). *กระบวนการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล*. แพร์: แพร์ไทย อุตสาหกรรมการพิมพ์.
- อรุณรุ่ง โยธสิงห์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Saylor, J.G., Alexander, W.M. & Lewis, A.J. (1981). *Curriculum Planning for better Teaching and Learning*. (4th ed). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- The Bangkok Insight Editorial Team. (2563, 23 สิงหาคม). *เจาะลึก 10 เทรนด์พฤติกรรมผู้บริโภคยุคดิจิทัลในอนาคต เกิดขึ้นไวกว่าคาดถึง 5 ปี*. <https://www.thebangkokinsight.com/416756/>

Authors

Assistant Professor Dr. Noppawan Chatmontree
Computer Education Program, Sisaket Rajabhat University.
319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-district, Mueang Sisaket District,
Sisaket Province 33000
Tel: 081-6607197 Email: noppawan.c@sskru.ac.th

Assistant Professor Dr. Yanisa Sriboonruang
Accounting Program, Sisaket Rajabhat University.
319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-district, Mueang Sisaket District,
Sisaket Province 33000
Tel: 081-5932266 Email: yanisa8448@hotmail.com

Assistant Professor Dr. Patchara Pratwet
Thai Language Program, Sisaket Rajabhat University.
Sisaket Rajabhat University 319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-district,
Mueang Sisaket District, Sisaket Province 33000
Tel: 087-1752288 Email: patwet2504@yahoo.co.th

ผลของการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียน
การสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
The Result of Activity Management for Graduate Student
in Competency Development by Integrating the Instructing
and the Work of Thai Language Curriculum, Chiang Rai Rajabhat University

เบญจมาภรณ์ สุริยาวงค์^{1/} บุษราคัม ยอดชะลูด^{2/} อรทัย ชันโท³

Benjamaporn Suriyawong/ Bussarakham Yodchalood/ Oratai Khanto

^{1,2,3} โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Thai language and culture program, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

Received: May 10, 2022

Revised: August 2, 2022

Accepted: August 19, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทย 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาเอกวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในระดับดีมาก สามารถผลิตสื่อส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาจากเรื่องเล่า ตำนาน นิทานของท้องถิ่นจำนวน 20 เรื่อง และตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ 2) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรม, พัฒนาสมรรถนะบัณฑิต, การบูรณาการการเรียนการสอน
กับการทำงาน

Abstract

This research had objectives: 1) to study the result of activity management for graduate student in competency development by integrating the instructing and the work of Thai Language Curriculum, 2) to study the satisfaction of the activity participants who participated in the development of graduate student competency by using Work Integrated Learning. The sample group is 10 first year Thai Language major students.

The result of this study found out that 1) The students who participated in activity management were at a high level. They were able to create 20 of local myths and folktales medias to enhance elementary student reading skills, to serve the need and solve community problems. 2) The participants' satisfaction was at a high level.

Keywords: Activity Arrangement, Graduate Student Competency Development, Integrating the Instructing and the Work

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2558 รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านกระบวนการจัดการเรียนตามหลักสูตรกับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งการจัดเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงาน (Work-integrated learning: WIL) เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากชั้นเรียนมาประยุกต์ใช้

ในการปฏิบัติงาน และสามารถนำความรู้จากการทำงานจริงก่อนสำเร็จการศึกษาจากสถานประกอบการ กลับสู่ชั้นเรียนอย่างเป็นระบบตลอดเวลาและต่อเนื่องทั้งหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พฤติกรรมของผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา (Cognitive) ทักษะ (Skill) และจิตใจ (Affective) สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง (ฉวีวรรณ สุวรรณภา, 2558) การจัดเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work-integrated learning: WIL) จึงถือเป็นรูปแบบการจัดการหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันการศึกษาทั่วโลกและเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างบัณฑิตและพัฒนาทักษะสำคัญและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตระหนักถึงการพัฒนาความเป็นเลิศของบัณฑิตให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ฉบับทบทวนและปรับปรุง พ.ศ. 2561 (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561: 113-117) ในเรื่องของการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work-integrated learning: WIL) ไว้ดังนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ผลิtbัณฑิตในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย มาตรการที่ 2.2 พัฒนาหลักสูตรใหม่ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยภายใต้ศักยภาพของมหาวิทยาลัย โดยเน้นหลักสูตรสหวิทยาการ หลักสูตรพหุวิทยาการ และการบูรณาการหลักสูตร และการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน (WIL) และกลยุทธ์ที่ 4. พัฒนาความเป็นเลิศของบัณฑิตให้มีทักษะของศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะสากล มาตรการที่ 4.1 พัฒนาทักษะการเป็นบัณฑิตนักปฏิบัติโดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการกับการทำงานโดยทบทวนและปรับปรุงระบบกลไกการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการกับการทำงาน และส่งเสริม สนับสนุนจัดการเรียนการสอนบูรณาการกับการทำงาน (CRRU – WIL)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จึงได้จัดโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านกิจกรรมการสำรวจความต้องการสถานประกอบการและชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานและกิจกรรมการบูรณาการเรียนการสอนกับการทำงาน (WIL) เพื่อนำข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการและชุมชนมาบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนการสอนกับการทำงานระหว่างหลักสูตรในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์กับสถานประกอบการหรือชุมชนเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและทักษะสำคัญและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมอบหมายให้แต่ละหลักสูตรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวขึ้น

จากความสำคัญของหลักสูตรในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเรียนกับการทำงาน และนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะกรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรภาษาไทย สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ ได้ตระหนักถึงนโยบายการจัดการศึกษาดังกล่าวที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศของบัณฑิตให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความรู้ และทักษะ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพได้

จึงได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาไทยโดยใช้การสอนแบบบูรณาการเรียนกับการทำงาน โดยได้บูรณาการกับรายวิชาการสอนในแต่ละชั้นปี เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด ทักษะต่าง ๆ และลงมือทำงานด้วยวิธีที่หลากหลาย

นอกจากจะใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการเรียนกับการทำงาน ยังมีการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning : CBL) เข้ามาจัดกิจกรรม ซึ่งจะมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิมกล่าวคือ การเรียนรู้แบบเดิมผู้เรียนรับการถ่ายทอดจากผู้สอนโดยตรง (Reception Learning) ในขณะที่การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ (Discovery Learning) มีการวิเคราะห์ การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ (มณฑล จันท์แจ่มใส, 2558: 148)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในการเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีกับความเป็นจริงในชุมชน รวมทั้งเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้จากทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติงานในชุมชน ในการเข้าถึงปัญหาและการแก้ไขปัญหา (เจียมจิต แสงสุวรรณ, 2558; Mthembu, Mtshali, and Frantz, 2014) และยังช่วยในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับมณฑล จันท์แจ่มใส (2558) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้วิชาออกแบบสถาปัตยกรรม กับการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่าภายหลังการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ 3 ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน เช่นเดียวกับ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้ เป็นต้น

ดังนั้นคณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชา TH 3443 คำและสำนวนไทย ของนักศึกษาเอกวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และมีทักษะในการทำงานกับชุมชนในท้องถิ่น และทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทย

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิต
โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เข้าร่วมกิจกรรม
พัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของคณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 80 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาเอกวิชาภาษาไทย โปรแกรมวิชา
ภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1
จำนวน 10 คน ในปีการศึกษา 2563 โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้เครื่องมือแบบบันทึก
ผลการดำเนินงานและแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิต
โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานร่วมกับการจัดการเรียนการสอน
แบบใช้ชุมชนเป็นฐานโดยบูรณาการกับรายวิชา TH 3443 (คำและสำนวนไทย)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรม

3. ขอบเขตเนื้อหา

กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับ
การทำงาน โดยบูรณาการกับรายวิชา TH 3443 คำและสำนวนไทย ในภาคเรียนที่ 2/2563

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มคอ. 3 รายวิชา TH 3443 คำและสำนวนไทย โดยบูรณาการร่วมกับกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานเข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ชุมชนเป็นฐานข้อมูลในการเรียนรู้สามารถวิเคราะห์ความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการนำความรู้และทักษะที่ได้สร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรม

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

4.2.1 แบบบันทึกผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กิจกรรมสำรวจความต้องการของสถานประกอบการชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานหลักสูตรภาษาไทย โพรแกรมนิเทศภาษาและวัฒนธรรมไทย

4.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน จำนวน 8 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่นักศึกษาเลือกระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก ระดับ 4 หมายถึง ดี ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย และระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด การสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50-1.0

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้แบ่งลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่กำหนดไว้ คือ ผู้ศึกษาดำเนินการค้นคว้าและศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน ในรายวิชา TH 3443 คำและสำนวนไทย โดยประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานจัดกิจกรรม

5.2 การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีการบันทึก การสังเกตและวิธีการสัมภาษณ์ โดยการบันทึก การสังเกตพฤติกรรมตั้งแต่กระบวนการระหว่างที่นักศึกษามีการออกไปพูดคุยกับชุมชน/หน่วยงานเพื่อรับโจทย์การทำกิจกรรม ในระหว่างการระดมความคิดร่วมกันในแต่ละกลุ่มภายในชั้นเรียน ขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ และส่งมอบสื่อนวัตกรรมที่ได้ให้แก่ชุมชน รวมทั้งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นรายบุคคล ทั้งจากผู้เรียนและตัวแทนจากชุมชน/หน่วยงาน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผลการวิจัย

1. ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการ การเรียนการสอน กับการทำงาน ของหลักสูตรภาษาไทย แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 ขั้นสำรวจ คณะผู้ศึกษาได้ทราบความต้องการของสถานประกอบการ หรือชุมชนซึ่งในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้เลือกชุมชน 2 แห่ง ได้แก่ บ้านแม่ฮั่นนอก ตำบลแม่ฮั่นนอก อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และบ้านเมืองชุม ตำบลเมืองชุม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ขั้นตอนแรกคณะผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจ ความต้องการของชุมชน ในกรอบของการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการ การเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย พบว่า ชุมชนมีความต้องการสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ทักษะการอ่าน ที่สามารถนำมาใช้ในโรงเรียนของชุมชน โดยสื่อการเรียนรู้นั้นต้องเป็นเรื่อง ใกล้ตัวหรือเรื่องที่ผู้เรียนรู้จักและสามารถใช้บูรณาการกับการเรียนการสอนของโรงเรียน ในชุมชนได้

1.2 ขั้นวางแผน เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว คณะผู้ศึกษาจึงได้วางแผน โดยเลือกรายวิชา TH 3443 คำและสำนวนไทย ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาไทย เป็นรายวิชาที่มีความเหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ สามารถบูรณาการเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับ

คำและสำนวนไทยจากข้อมูลเรื่องเล่า นิทาน ตำนานในชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เพื่อแก้ไขและตอบสนองความต้องการของชุมชน

1.3 ขั้นดำเนินการ คณะผู้ศึกษาได้จัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิต โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทย เดิมผู้เรียนจะต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องเล่า นิทาน ตำนานจากชุมชน แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมเป็นช่วงที่มีสถานการณ์โควิดระบอบ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชนได้ ดังนั้นจึงได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเล่า นิทาน ตำนานของชุมชน มาอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน ผลการดำเนินงานพบว่า นักศึกษาได้รับความรู้ สามารถซักถาม และสามารถตอบข้อคำถามของวิทยากรได้ในระดับดีมาก

ภาพที่ 1 จัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงาน ของหลักสูตรภาษาไทย (ภาพถ่าย)

1.4 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างสื่อนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และได้สื่อส่งเสริมการอ่านที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาจากนิทานเรื่องเล่า ตำนานของท้องถิ่น จำนวน 20 เรื่อง ได้แก่ 1) จ๊ะต่าบ่อกแห่ง 2) เจ้าพ่อฮักคำเขียว 3) ตำนานสี่หูห้าตา 4) พระเจ้ายั่งหย่อง 5) ผีเจ้าที่ 6) ทางฝายน้ำ 7) ดาวลูกไก่ 8) แม่กำเผือก

กับไข่ 5 ฟอง 9) ปะแลแปดขึ้น 10) พระเจ้าบุ 11) หนอนหลวงเกาะแม่ม่าย 12) สองตายายผู้ใจบุญ 13) ตำนานกู่ผาแดง 14) ผัวแก้วเมียเทพ 15) ผีโจย่าโม 16) ฟ้าไม่ผ่าคนกินเหล้า 17) สองตายาย 18) ผีปกกะโหลงจำแลง 19) แม้วฟังธรรม และ 20) ผีกะลูนบุญเป้ง โดยหลังจากการอบรมของวิทยากรจากชุมชน คณะผู้จัดทำได้บูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมกับรายวิชา TH 3443 คำและสำนวนไทย โดยให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้รับมาออกแบบเพื่อสร้างสื่อวัฒนธรรมมอบให้กับชุมชน ซึ่งนักศึกษาได้เลือกนิทาน เรื่องเล่า ตำนานในท้องถิ่นที่สนใจ มาสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ภายในสื่อการเรียนรู้ นอกจากจะมีเนื้อหาของเรื่องซึ่งได้จากการเรียบเรียงเรื่องเล่าโดยใช้ภาษาของนักศึกษาแล้ว ยังมีแบบฝึกหัดและกิจกรรมที่นักศึกษาเป็นผู้คิดขึ้น ให้ผู้ใช้แบบฝึกได้เรียนรู้และฝึกใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้แนะนำ และมีผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของสื่อการสอน ซึ่งการผลิตสื่อดังกล่าวเป็นการตอบสนองให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม มีทักษะตามอัตลักษณ์ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ มีเชี่ยวชาญทางภาษา มีทักษะชีวิตและสังคม และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่เรื่องเล่า นิทาน ตำนานของชุมชน ที่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมต่อไป

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่าน (ภาพถ่าย)

ภาพที่ 3 ส่งมอบสื่อเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านแก่โรงเรียนในชุมชน (ภาพถ่าย)

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรม ผลการดำเนินงานพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจในระดับดีมาก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทย

ข้อ	กิจกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ความพึงพอใจด้านกระบวนการและขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม	5	0.00	มากที่สุด
2	การชี้แจงวัตถุประสงค์และการลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม	5	0.00	มากที่สุด
3	ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม	5	0.00	มากที่สุด
4	ความเหมาะสมของวิทยากรการอบรม	4.90	0.32	มากที่สุด
5	ความชัดเจนในการให้ข้อมูล กลวิธี การนำเสนอ การถ่ายทอดองค์ความรู้	4.80	0.42	มากที่สุด

ข้อ	กิจกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
6	ความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมในการอบรม ความรู้หรือข้อคิดที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม	5	0.00	มากที่สุด
7	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	4.70	0.48	มากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
9	ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	5	0.00	มากที่สุด
10	ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรม	5	0.00	มากที่สุด
รวม		4.94	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.94 นักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการเรียนการสอนกับการทำงานร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานของหลักสูตรภาษาไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานของหลักสูตรภาษาไทย และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการเรียน

การสอนกับการทำงาน ให้กับนักศึกษาหลักสูตรภาษาไทย สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย
ชั้นปีที่ 1 นั้น ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่เป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับ
ประสบการณ์จากการหาความรู้และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์การประเมิน
และการแก้ปัญหา โดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะ
ในระหว่างเรียน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจ
สภาพปัญหาและความต้องการ หรือลักษณะของชุมชนเพื่อสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้
ที่บูรณาการกลยุทธ์การสอนอย่างหลากหลายวิธีร่วมกับการทำงานกับชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสู่การทำงานในอนาคต ซึ่งการทำกิจกรรมดังกล่าว
คณะผู้จัดทำได้มีการวางแผนเตรียมความพร้อมของหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อม
เพื่อการเรียนรู้ในบริบทของการทำงาน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้
ภายใต้สถานการณ์จริง จะสามารถเชื่อมโยงความรู้จากชั้นเรียนมาสู่การปฏิบัติ ได้แก้ปัญหา
จากสถานการณ์จริง สามารถระบุความสำเร็จในการทำงาน มีการให้คำปรึกษาและติดตาม
ความก้าวหน้าของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล
และการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับข้อเสนอแบบจำลองเจดีย์
(WiL Pagoda Model) ของปานเพชร ชินินทร และวิเชษฐ์ พลายมาศ (2563) ถึงปัจจัย
ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานสำหรับอุดมศึกษาไทย
ที่ต้องมีหลักการสำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) มีลักษณะเป็นชั้น ๆ (Layering
approach) (2) ความเชื่อมประสาน (Connectivity) (3) ความเป็นลำดับ (Serializability)
และ (4) ความบูรณาการ (Integration)

นอกจากนี้การจัดการกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียน
การสอนกับการทำงานยังมีการใช้การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานเป็นส่วนประกอบ ทำให้
ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพจริงของชุมชน สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้ในการปฏิบัติงานจริง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจียมจิต แสงสุวรรณ (2558) และ Mthembu, Mtshali, and
Frantz (2014) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นรูปแบบการจัดการเรียน
การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสภาพจริงของชุมชน เป็นการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้

ในชีวิตจริงหรือการปฏิบัติงานในชุมชน การแก้ปัญหาชุมชนโดยการให้บริการในศาสตร์ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มากับชุมชน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการ ด้านการทำงานและอาชีพ ด้านการพัฒนาของบุคคลและสังคม ด้านคุณค่าของการบริการ และความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากผลของการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำงานร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐานของหลักสูตรภาษาไทยจึงเป็นแนวทางในการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของหลักสูตรภาษาไทย โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2558 รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการจัดอบรมผู้สอนเพื่อให้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน เพิ่มมากขึ้นให้สอดคล้องกับธรรมชาติของแต่ละวิชา

1.2 ควรมีการสนับสนุนให้หน่วยงาน/ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดโจทย์ของชุมชน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานกับรายวิชาอื่น เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานกับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- เจียมจิต แสงสุวรรณ. (2558). การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน
Community Based Learning. ในโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประจำปี 2558. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี.
- ฉวีวรรณ สุวรรณภา. (2558). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิด
ในรายวิชาสังคมศาสตร์ศึกษา ของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มจร*, 3(2), 1-19.
- ปานเพชร ชินินทร, และวิเชษฐ์ พลายมาศ. (2553). การศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จของ
การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานสำหรับอุดมศึกษาไทย (*Work
integrated Learning: WiL*). รายงานการประชุมวิชาการครั้งที่ 7
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน คณะวิทยาศาสตร์และ
สิ่งแวดล้อม วันที่ 7-8 ธันวาคม 2553, 1056-1063.
- มณฑล จันทน์แจ่มใส. (2558). โครงการถอดชุดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้
ชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษา การบูรณาการการจัดการเรียนรู้วิชาออกแบบ
สถาปัตยกรรมกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย. *วารสารวิจัยราชภัฏ
พระนคร*, 10(1), 143-156.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงรายระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ฉบับทบทวนและปรับปรุง พ.ศ. 2561*.
https://www.cru.ac.th/2021/assets/report_file/CRRU_Plan60-64.pdf
- ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมาลี ชัยเจริญ. (2557). การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อลงกต ยะไวยุทธ์ และคณะ. (2562). การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสร้าง
สภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริง. สำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา (สกอ.): เครือข่ายพัฒนา สหกิจศึกษาภาคใต้ตอนบน.

https://www.ubu.ac.th/web/files_up/00046f2019071017175859.pdf.

Mthembu, S., Mtshali, N., & Frantz, J. (2014). Contextual determinants for
community-based learning programmes innursing education in
south Africa. *South African Journal of Higher Education*, 28(6),
1795-1813.

Authors

Dr. Benjamaporn Suriyawong

Thai language and culture program, Faculty of Humanities,

Chiang Rai Rajabhat University

80 Moo 9, Ban Du Sub-district, Mueang District,

Chiang Rai Province, 57100

Tel: 084-4889491 Email: benjamaporn.sur@crru.ac.th

Mrs. Bussarakham Yodchalood

Thai language and culture program, Faculty of Humanities,

Chiang Rai Rajabhat University

80 Moo 9, Ban Du Sub-district, Mueang District,

Chiang Rai Province, 57100

Tel: 085-7144487 Email: bussaraakham@hotmail.com,

Miss Oratai Khanto

Thai language and culture program, Faculty of Humanities,

Chiang Rai Rajabhat University

80 Moo 9, Ban Du Sub-district, Mueang District,

Chiang Rai Province, 57100

Tel: 080-1277870 Email: orataikhanto@gmail.com

แนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์
ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
The Guidelines for Cooperation Development among
Faculty Members and Librarians to Library Use Promotion of
Sisaket Rajabhat University

ลำพึง บัวจันอัฐ¹

Lampeung Boujanaut

¹ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Academic Recourse Information Technology, Sisaket Rajabhat University

Received: March 3, 2022

Revised: May 13, 2022

Accepted: August 19, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีแบ่งการวิจัยออกเป็น ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 155 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน 6 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และใช้วิธีการสนทนากลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 18 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ร่างแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่คาดหวัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการพบว่า 1) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ คณะควรมีผู้รับผิดชอบในการประเมินทรัพยากรสารสนเทศก่อนเพื่อให้ห้องสมุดดำเนินการจัดหาให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ ห้องสมุดควรแจ้งผลการใช้งบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้คณะทราบ คณะควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศระหว่างคณะกับห้องสมุด 2) ด้านบริการสารสนเทศ คณะจัดให้มีบุคลากรฝ่ายประสานงานระหว่างห้องสมุดคณะกับห้องสมุดกลาง ห้องสมุดควรจัดหาแนวทางในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศให้สามารถใช้งานนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรประชาสัมพันธ์ให้ทราบวิธีการใช้งานระบบ VPN เพื่อการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ห้องสมุดควรเพิ่มพื้นที่การให้บริการ Working space และ 3) ด้านส่งเสริมการใช้บริการ อาจารย์เชิญบรรณารักษ์หรือแนะนำให้นักศึกษามาขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์ในการเขียนอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม หรือจัดอบรมการเขียนอ้างอิงให้กับนักศึกษา อาจารย์ออกแบบวิธีการสอนที่มีกิจกรรมให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการสอนการรู้สารสนเทศ และห้องสมุดควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

คำสำคัญ : ความร่วมมือ, การส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด, ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The purposes of this research aim to study the current conditions, expectation conditions and The Guidelines for Cooperation Development among Faculty members and Librarians to promote Library using of Sisaket Rajabhat University. Mixed-method was applied in this research and classified into two phases. Phase I, to study the current conditions and expectation conditions through survey research. The research sample were one hundred fifty-five University teachers. The data collection by questionnaire. Phase II, to study the guidelines for the development of cooperation between teachers and librarians to promote library services. The data collected by interview from six University leaders and the data collected by focus group from eighteen specialists. The research instruments used for research was the draft of development guidelines between teachers and librarians to promote library services of Sisaket Rajabhat University. The data were analyzed by using content analysis methods.

The results of the study current conditions and expectation conditions of cooperative development guideline between teachers and librarians to promote library services. It was found that the current condition was intermediate, and the expectation was high. The cooperative development guideline between teachers and librarians to promote library services comprised 1) Information resources: responsible person should be set from faculty and collecting requirements from teachers while the relative budget should be notified from the library 2) Information services: the coordinator should be set from faculty while information

accessibility from outside should be provided from the library including manual for information retrieval of online database from VPN and preparing working space ,and 3) services improvement: reference writing and bibliography should be trained for students from librarians, class activities for information learning should be design by cooperative between teacher and the librarian and proactive public relations from the library.

Keywords: Cooperation, Library Use Promotion Library, University Library

บทนำ

สภาพการณ์ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่อห้องสมุดมหาวิทยาลัย จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย อาจเนื่องจากผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาจากอินเทอร์เน็ต จึงอาจขาดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุด ซึ่งทำให้จำนวนผู้ใช้ห้องสมุด และปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดลดน้อยลงไม่คุ้มค่ากับเงินงบประมาณและการลงทุนของห้องสมุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงดำเนินการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดขึ้น โดยหวังให้ปริมาณการเข้าใช้ห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มปริมาณผู้ใช้ของห้องสมุดทั้งในส่วนของผู้ใช้ห้องสมุด ผู้คาดว่าจะใช้ห้องสมุด และผู้ไม่ใช่ห้องสมุดให้ได้เข้ามามีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด (ประภาวดี เชียงคง, 2552: 11)

นอกจากนี้แล้ว การส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดสำหรับนักศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการค้นหา ค้นคืน วิเคราะห์ และนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างถูกต้อง (Association of College and Research Libraries, 2010: Online) โดยการจะทำเช่นนั้นได้

นักศึกษาต้องมีความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศ เข้าใจในวิธีการจัดระบบของห้องสมุด และรู้จักทรัพยากรที่ห้องสมุดมีไว้บริการ เช่น ทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ และเครื่องมือช่วยค้นออนไลน์ รู้เทคนิคการวิจัย รวมทั้งการมีทักษะในการประเมินสารสนเทศ การใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (Reitz, 2004: 187) อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการใช้ห้องสมุดยังเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และยังช่วยให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนของห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องมีการลงทุนอย่างมหาศาลเช่นเดียวกันกับองค์กรแสวงหาผลกำไรอื่น ๆ แต่ผลกำไรของห้องสมุดไม่ใช่ผลกำไรที่เป็นตัวเงิน หากแต่เป็นการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดหาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด งบประมาณส่วนใหญ่จึงถูกใช้เพื่อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งแม้ว่าห้องสมุดจะจัดหาทรัพยากรสารสนเทศไว้อย่างดีเพียงใด ถ้าไม่มีผู้เข้ามาใช้บริการหรือมีผู้ใช้บริการน้อย การลงทุนนั้นก็สูญเปล่าทั้งทรัพยากรและงบประมาณ (ลำพึง บัวจันอัฐ, 2563: 2) ดังนั้นการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ใช้เข้ามาใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุดที่ได้จัดหาอย่างคุ้มค่ากับการลงทุน

การส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดเป็นการดำเนินการสนับสนุนเพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มจำนวนผู้ใช้ห้องสมุด และเพิ่มปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุด เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการรู้จักสารสนเทศ รู้จักเลือกใช้ค้นหาสารสนเทศได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการเพิ่มปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ดังนั้น เพื่อให้ผู้ใช้บริการมีความรู้ มีทักษะการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการใช้บริการให้แก่ผู้ใช้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการใช้บริการ เช่น นักศึกษารู้จักใช้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดและค้นพบสารสนเทศที่ต้องการได้ตรงกับงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ สามารถลดภาระงานของอาจารย์เนื่องจากนักศึกษาจะไปขอคำปรึกษากับบรรณารักษ์เกี่ยวกับบริการสารสนเทศ นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์

ที่มีการติดต่อสื่อสารกันทำให้มีการปรับปรุงการให้บริการ และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมากยิ่งขึ้น (นาลีณ เทียมแก้ว, 2558: 2) รวมทั้งยังส่งผลให้การดำเนินงานของห้องสมุดเกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

จากปัญหาห้องสมุดที่พบในปัจจุบันดังที่กล่าวข้างต้น หากห้องสมุดจะแก้ปัญหาโดยเพิ่มปริมาณการเข้าใช้ห้องสมุดและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รวมถึงให้ผู้เข้าสามารถใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ใช้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุด กระตุ้น จูงใจให้ผู้ช้อยากใช้บริการ และได้รับประโยชน์จากบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ ห้องสมุดจะต้องมีการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดโดยหาวิธีการหรือแนวทางร่วมกันทั้งระบบโดยเฉพาะคณะ สาขาที่มีนักศึกษาในสังกัด เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งบรรณารักษ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ซึ่งความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริการของห้องสมุดและสนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการ ได้แก่ อาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 260 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2563: ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการ โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejci and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 43) ได้แก่ อาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 155 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ จำนวน 6 ท่าน กลุ่มที่ 3 กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม จำนวน 18 ท่าน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง และแนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการสารสนเทศ และด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 25 มกราคม ถึง 25 กุมภาพันธ์ 2564 ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในช่วงระหว่างวันที่ 18-24 พฤษภาคม 2564 และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ในวันจันทร์ที่ 31 พฤษภาคม 2564 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้องสมุดประชุมชั้น 4 อาคารบรรณราชชนครินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งการวิจัยออกเป็น ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 155 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์

ในการส่งเสริมการให้บริการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย คือ คณบดี/รองคณบดี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและบริการวิชาการ จำนวน 6 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์บรรณารักษ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ จำนวน 18 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ร่างแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการให้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการให้บริการห้องสมุด พบว่าสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่คาดหวัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถสรุปผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการให้บริการห้องสมุด ด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าห้องสมุดมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมแนะนำสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ เช่น Book fair ให้คณะทราบอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.85$) รองลงมา คือ อาจารย์มีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศเข้าห้องสมุด และอาจารย์เสนอรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บรรณารักษ์เป็นผู้จัดหาผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ห้องสมุด แบบฟอร์มเสนอแนะทรัพยากร สภาพที่คาดหวังแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการให้บริการห้องสมุด ด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าห้องสมุดควรประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมแนะนำสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ เช่น Book fair ให้คณะทราบอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ ห้องสมุดควรดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศด้วยความรวดเร็ว

ทันต่อการใช้งาน และทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดซื้อครอบคลุมกับความต้องการของอาจารย์

2. สภาพปัจจุบันแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านบริการสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบรรณารักษ์ให้บริการด้วยความเต็มใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่เมื่ออาจารย์เกิดปัญหาในการใช้บริการสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.04$) รองลงมา คือ ห้องสมุดจัดบริการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการทำวิจัยให้กับอาจารย์ และอาจารย์แนะนำให้นักศึกษาไปใช้บริการสารสนเทศในห้องสมุด สภาพที่คาดหวังแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดด้านบริการสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บรรณารักษ์ให้บริการด้วยความเต็มใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่เมื่ออาจารย์เกิดปัญหาในการใช้บริการสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) รองลงมา คือ แนะนำให้ยืมสื่อไปใช้บริการสารสนเทศในห้องสมุด และห้องสมุดได้รวบรวมบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับรายวิชาต่าง ๆ ที่อาจารย์สอนจัดส่งให้คณะ

3. สภาพปัจจุบันแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านการส่งเสริมการใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอาจารย์มอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.93$) รองลงมา คือ ห้องสมุดประชาสัมพันธ์โปรแกรมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศให้อาจารย์ทราบ เช่น การสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ และอาจารย์ช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น สภาพที่คาดหวังแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านการส่งเสริมการใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอาจารย์มอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ ห้องสมุดจัดทำคู่มือ สื่อการเรียนรู้แนะนำการใช้ห้องสมุด และการสืบค้นสารสนเทศ

ผ่านเว็บไซต์ และอาจารย์ส่งนักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ กับบรรณารักษ์ อาจารย์แนะนำแหล่งสารสนเทศที่มีให้บริการในห้องสมุดให้กับนักศึกษา

แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยการสนทนากลุ่ม ในวันจันทร์ ที่ 31 พฤษภาคม 2564 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้องสมุดประชุมชั้น 4 อาคารบรรณราชนครินทร์ พบว่า

1. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีแนวทางดังนี้ 1) คณะควรมีผู้รับผิดชอบในการประเมินทรัพยากรสารสนเทศ 2) ห้องสมุดควรแจ้งผลการใช้งบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้คณะทราบอย่างต่อเนื่อง 3) คณะแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเข้าร่วมการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศระหว่างคณะกับห้องสมุด 4) ควรมีการเปิดเวทีให้อาจารย์เสนอความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศ หรือศึกษาความต้องการผู้ใช้บริการ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น โครงการห้องสมุดพบคณะ ห้องสมุดพบสาขา หรือประชาสัมพันธ์ช่องทางการแนะนำสั่งซื้อหนังสือให้อาจารย์ได้รับทราบอย่างทั่วถึง 5) ห้องสมุดควรรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นในลักษณะ Open Access และให้ง่ายต่อการเข้าถึง 6) ห้องสมุดควรมีการแปลงหนังสือเก่า หนังสือหายาก รูปภาพต่าง ๆ ที่สำคัญให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้บริการผู้ใช้ผ่านอินเทอร์เน็ต และ 7) การแนะนำหนังสือใหม่หรือบริการใหม่ ๆ ของห้องสมุด ควรใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ใช้

2. ด้านบริการสารสนเทศ มีแนวทางดังนี้ 1) คณะจัดให้มีบุคลากรฝ่ายประสานงานระหว่างห้องสมุดคณะกับห้องสมุดกลาง 2) ห้องสมุดควรจัดหาแนวทางในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ห้องสมุดมีให้บริการให้สามารถใช้งานนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมทั้งนักศึกษาได้ทราบวิธีการใช้งานระบบ VPN เพื่อการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ 3) ห้องสมุดจัดโครงการหรือบริการสารสนเทศเชิงรุกไปยังคณะเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เช่น โครงการห้องสมุดพบคณะ 4) การบริการเครื่องพิมพ์หรือถ่ายเอกสารที่สามารถ

ใช้บริการได้ด้วยตนเอง โดยมีระบบการคิดค่าบริการหักผ่านแอปพลิเคชัน หรือสแกน QR Code 5) ห้องสมุดควรมี Book Delivery บริการส่งถึงที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการที่ไม่มีเวลาเข้ามาใช้บริการที่ห้องสมุด 6) ควรมีบริการตอบคำถามออนไลน์ ถามตอบผ่านแชต 7) ห้องสมุดควรเพิ่มพื้นที่การให้บริการ Working space จัดโซนแต่ละชั้นให้ชัดเจน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ครบครัน 8) ควรมีระบบยืม-คืนด้วยตนเอง 9) ควรมีระบบแจ้งเตือนผู้ใช้ผ่าน SMS หรือข้อความสั้น ๆ แจ้งวันครบกำหนดส่งหนังสือ แจ้งข่าวสาร แจ้งเตือนการจองห้องห้องประชุม และ 10) ห้องสมุดควรให้บริการจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มแบบให้บริการตนเอง เช่น มุมขนม กาแฟ

3. ด้านการส่งเสริมการใช้บริการ มีแนวทางดังนี้ 1) อาจารย์เชิญบรรณารักษ์ หรือแนะนำให้นักศึกษามาขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์ในการเขียนอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม หรือจัดอบรมการเขียนอ้างอิงให้กับนักศึกษา 2) อาจารย์ออกแบบวิธีการสอนที่มีกิจกรรมให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการสอนการรู้สารสนเทศ 3) ห้องสมุดควรหาวิธีการหรือแนวทางในการประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ทราบถึงบริการต่าง ๆ ผ่าน Social network 4) ห้องสมุดควรมีการสร้างจุดเด่น ประชาสัมพันธ์โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ หรือหน้าเว็บไซต์ 5) ห้องสมุดควรทำปฏิทินการทำกิจกรรม การอบรมต่าง ๆ ให้ชัดเจน 6) ควรแจ้งสถิติการยืมหนังสือแต่ละคณะ รายงานผู้บริหารให้ทราบจะได้ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ามาใช้บริการห้องสมุด 7) ห้องสมุดควรมีการเล่น TikTok เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าห้องสมุดควรประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมแนะนำสิ่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ เช่น Book fair ให้คณะทราบอย่างทั่วถึง อาจารย์มีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศเข้าห้องสมุด และอาจารย์เสนอรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บรรณารักษ์เป็นผู้จัดหาผ่านช่องทางต่าง ๆ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดมีการจัดโครงการสัปดาห์ห้องสมุด โดยมีกิจกรรม Book fair และมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อเชิญชวนและประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์บุคลากร นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อ และเสนอแนะซื้อทรัพยากรเข้าห้องสมุด หากทรัพยากรที่ได้รับการจัดซื้อแล้ว ทางห้องสมุดจะแจ้งรายการไปยังคณะเพื่อให้ทราบผลทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี ทัททะ (2555: 132; นวลิน เทียมแก้ว, 2559: 75) ที่พบว่าอาจารย์มีรูปแบบการมีส่วนร่วมในการเสนอรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศที่สนใจอย่างอิสระมากที่สุด ส่วนสภาพที่คาดหวังแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าห้องสมุดประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมแนะนำสิ่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ เช่น Book fair ให้คณะทราบอย่างทั่วถึง ห้องสมุดดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศด้วยความรวดเร็วทันต่อการใช้งาน และทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดซื้อครอบคลุมกับความต้องการของอาจารย์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ให้ความสนใจและมีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดจัดกิจกรรม Book fair เป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่องเพื่อที่อาจารย์จะได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าห้องสมุดหรือมีโอกาสได้เสนอแนะหนังสือที่ตนสนใจผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพรเพ็ญ พรหมคุ้ม (2552: 86) ที่ได้ศึกษาความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด

ศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่พบว่าอาจารย์มีความต้องการด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลลดี ทัพพะ (2555: 137) ที่พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของอาจารย์ด้านการคัดเลือกวิธีการเลือกทรัพยากรสารสนเทศ คือการจัดกิจกรรมการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ ควรจะเป็นการออกร้านจำหน่ายทรัพยากรสารสนเทศประจำปี และขณะเดียวกันห้องสมุดจะต้องดำเนินการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศด้วยความรวดเร็วทันต่อการใช้งาน

1.2 สภาพปัจจุบันแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านบริการสารสนเทศ พบว่าบรรณารักษ์ให้บริการด้วยความเต็มใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่เมื่ออาจารย์เกิดปัญหาในการใช้บริการสารสนเทศ ห้องสมุดจัดบริการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการทำวิจัยให้กับอาจารย์ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วกับผู้ใช้บริการทุกช่องทาง เช่น โทรศัพท์ e-mail line Facebook ประกอบกับห้องสมุดได้จัดบริการสารสนเทศที่หลากหลาย เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการทุกประเภท เช่น บริการยืม-คืน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการอินเทอร์เน็ต บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา กลิ่นทอง (2549: 67) ที่พบว่า อาจารย์ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุด และอาจารย์ใช้วิธีการสอนที่ ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าจากการใช้บริการห้องสมุด และยังคงสอดคล้องกับ Dacas (2004: 340) ที่ได้ศึกษาการร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในมหาวิทยาลัยมานิโตบา พบว่า อาจารย์มีความพึงพอใจต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในด้านการบริการสารสนเทศ และบรรณารักษ์มีความเต็มใจอย่างยิ่งในการทำงานร่วมกับอาจารย์ในการค้นคว้าสารสนเทศ ส่วนสภาพที่คาดหวังแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านบริการ

สารสนเทศ พบว่า บรรณารักษ์ให้บริการด้วยความเต็มใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่เมื่ออาจารย์เกิดปัญหาในการใช้บริการสารสนเทศ สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากอาจารย์เข้ามาใช้บริการห้องสมุดแล้วเกิดปัญหา หรือต้องการความช่วยเหลือสามารถติดต่อสอบถามบรรณารักษ์ที่เคาน์เตอร์ให้บริการได้ทันที และในการให้บริการทุกครั้งบรรณารักษ์จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหลากหลาย สามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำได้ตลอดเวลา มีจิตบริการ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร สอดคล้องกับน้ำลิน เทียมแก้ว (2559: 81) ที่พบว่าบรรณารักษ์ควรมีใจให้บริการ บริการด้วยความเต็มใจ เป็นมิตร และเท่าเทียมเสมอภาค และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภรชตรา แสนว (2554: 186) ที่พบว่าบรรณารักษ์หรือนักสารสนเทศที่ทำงานในห้องสมุดต้องมีความสามารถที่หลากหลาย สามารถรองรับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการและสังคมที่เปลี่ยนไป ปรับแนวคิดในการให้บริการใหม่ โดยทำหน้าที่และบทบาทให้สามารถเป็นที่พึ่งพิงของผู้ใช้บริการได้

1.3 สภาพปัจจุบันแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านการส่งเสริมการใช้บริการ พบว่า อาจารย์มอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ห้องสมุดประชาสัมพันธ์โปรแกรมกิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้อาจารย์ทราบ เช่น การสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ และอาจารย์ช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นอาจเนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งจัดเก็บ รวบรวม และเผยแพร่สารสนเทศทุกประเภท เพื่อบริการให้กับผู้ใช้ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับน้ำลิน เทียมแก้ว (2559: 82) ที่พบว่า การที่จะส่งเสริมการใช้บริการส่วนหนึ่งคืออาจารย์ต้องมอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์สำหรับนักศึกษาบางส่วนที่ไม่เคยเข้าใช้บริการและสนับสนุนให้เกิดการใช้ห้องสมุดได้อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้แล้วห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษยังมีปรัชญาด้านการบริการที่จะมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการบริการสารสนเทศต่าง ๆ ที่หลากหลายเน้นทั้งเชิงรุกและเชิงรับ รวมทั้งนำเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาช่วยในการประชาสัมพันธ์บริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานให้สนองต่อความต้องการของผู้ใช้ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เป็นที่พึงพิง และเกิดความพึงพอใจสูงสุดในการบริการ (กลุ่มงานวิทยบริการ, 2563: 3) ส่วนสภาพที่คาดหวังแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด ด้านการส่งเสริมการใช้บริการ พบว่าอาจารย์ควรมอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด และห้องสมุดควรจัดทำคู่มือสื่อการเรียนรู้แนะนำการใช้ห้องสมุด การสืบค้นสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ รวมทั้งอาจารย์ควรส่งนักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์กับบรรณารักษ์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายครอบคลุมทุกสาขาวิชา และมีบรรณารักษ์คอยให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าและให้บริการอยู่ตลอดเวลา โดยอาจารย์มอบหมายงานให้นักศึกษาไปค้นคว้าที่ห้องสมุด นักศึกษาสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือสืบค้นข้อมูลผ่านฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีวิธีการสืบค้นที่แตกต่างกันไป หากนักศึกษาสืบค้นไม่ได้หรือสืบค้นไม่เป็นห้องสมุดก็จะมีคู่มือการสืบค้นสารสนเทศเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์รวมทั้งคู่มือการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับคณางค์ เชษฐบุตร (2550: 72) ที่ได้ศึกษาความคาดหวังของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ พบว่าบรรณารักษ์ควรมีการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ และยังสอดคล้องกับลำพึง บัวจันธรัฐ (2560: 53) ที่พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องมีการพัฒนาเว็บไซต์ของห้องสมุดให้มีความทันสมัย จัดทำคู่มือหรือแผ่นพับแนะนำห้องสมุด และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของห้องสมุดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

2. แนวทางความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด 1) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ คณะควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเข้าร่วมการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศระหว่างคณะกับห้องสมุด เช่น การเข้าร่วมประชุมการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ควรมีการเปิดเวทีให้อาจารย์เสนอความต้องการ

ด้านทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้ตรงกับความต้องการในการเรียนการสอน หรือศึกษา ความต้องการผู้ใช้บริการ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ช่องทางการแนะนำ สั่งซื้อหนังสือให้อาจารย์ได้รับทราบอย่างทั่วถึง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจ เป็นเพราะ ห้องสมุดเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการจัดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึง มีส่วนร่วมในการซื้อหนังสือหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านเพจ เว็บไซต์ สื่อโซเชียลอื่น ๆ เพื่อให้การจัดบริการเป็นไปตามเจตนาและความต้องการของผู้ใช้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกุลวดี ทัพพะ (2555: 133) ที่พบว่าอาจารย์มีความต้องการคัดเลือกทรัพยากร สารสนเทศเข้าห้องสมุด เปิดโอกาสให้อาจารย์มีสิทธิเสนอแนะทรัพยากรสารสนเทศโดยให้อาจารย์ประจำสาขาวิชาเป็นผู้เลือกทรัพยากรสารสนเทศ และมีการออกร้านจำหน่ายทรัพยากร สารสนเทศประจำปี อีกประเด็นที่น่าสนใจคือห้องสมุดควรมีการแปลงหนังสือเก่า หนังสือ หายาก รูปภาพต่าง ๆ ที่สำคัญให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้บริการผู้ใช้ผ่านอินเทอร์เน็ต เพราะนอกจากจะทำให้ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บแล้ว ยังเป็นการสงวนรักษาทรัพยากร ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา โดยการจัดเก็บในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัย ของลำพิ่ง บัวจันอัฐ (2559: 73) ที่พบว่า แนวโน้มของทรัพยากรสารสนเทศจะเน้น สารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ 2) ด้านบริการ สารสนเทศ ห้องสมุดควรจัดหาแนวทางในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ห้องสมุด มีให้บริการให้สามารถใช้งานนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และควรประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยรวมทั้งนักศึกษาได้ทราบวิธีการใช้งาน ระบบ VPN เพื่อการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ควรปรับปรุงระบบเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ ทั้งที่ให้บริการภายในและภายนอก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันห้องสมุด ต้องสามารถให้บริการผู้ใช้ได้โดยทันที ทันใจ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ระบบเครือข่าย ระบบอินเทอร์เน็ตต้องเสถียร มีประสิทธิภาพสูง จึงจะสามารถบริการได้ตรงตามความต้องการ ของผู้ใช้ได้มากที่สุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของลำพิ่ง บัวจันอัฐ (2562: 86) ที่พบว่า ห้องสมุดควรมีบริการระบบ VPN เพื่อความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งระบบให้บริการต่าง ๆ จากเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัยได้ ผู้ใช้สามารถเข้าถึง

เพื่อการค้นฐานข้อมูลต่าง ๆ ของห้องสมุด เปรียบเสมือนผู้ใช้กำลังนั่งค้นข้อมูลอยู่ในห้องสมุดแต่ใช้งานจากภายนอกมหาวิทยาลัย อยู่ที่ไหนก็สามารถค้นได้ ทุกที่ ทุกเวลา สะดวกสบาย โดยไม่ต้องเดินทางมาใช้บริการในห้องสมุด เหมือนหนึ่งมีห้องสมุดติดตามตนเองไปตลอดเวลา (พรพรรณ จันทร์แดง, 2557: 11) ห้องสมุดควรจัดโครงการหรือบริการสารสนเทศเชิงรุกไปยังคณะเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับลำพัง บัวจันธวัช (2560: 58) ที่พบว่า การบริการของห้องสมุดควรที่จะจัดบริการห้องสมุดพบคณะหรือกิจกรรมวิทยุสัจจะพบผู้ใช้บริการเพื่อพบปะพูดคุยปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากผู้ใช้อย่างตรง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการให้เกิดประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของน้ำลีน เทียมแก้ว (2559: 84) ที่พบว่าห้องสมุดควรประชาสัมพันธ์บริการสารสนเทศให้อาจารย์ทราบอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางต่าง ๆ และจัดบริการสารสนเทศเชิงรุกไปยังคณะ ควรเพิ่มพื้นที่การให้บริการ working space มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ครบครัน และควรให้บริการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นห้องสมุดในฐานะที่เป็นแหล่งสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่และการให้บริการโดยจัดเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ ซึ่งมีการออกแบบสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของพื้นที่การเรียนรู้เหล่านั้นในด้านกายภาพ การออกแบบตกแต่งภายใน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้ใช้บริการยุคดิจิทัลที่ต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน จึงจะสามารถตอบโจทย์ผู้ใช้บริการในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี (รุจโรจน์ แก้วอุไร และชโรชินี ชัยมินทร์, 2562: 366) สอดคล้องกับงานวิจัยของลำพัง บัวจันธวัช (2560: 59) ที่ผลการวิจัยพบว่าห้องสมุดควรจัดสถานที่ให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงได้ง่าย จัดพื้นที่นั่งอ่านให้เพียงพอ และตอบสนองต่อการใช้บริการในปัจจุบัน สร้างสภาพแวดล้อมให้เย็นสบาย มีมุมกิน ดื่มได้ มีปลั๊กไฟบริการผู้ใช้มี Wi-Fi บริการทั่วถึง ยังสอดคล้องกับรุจโรจน์ แก้วอุไร และชโรชินี ชัยมินทร์ (2562: 366) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พบว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่และการให้บริการโดยจัดเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ใน 4 ลักษณะ คือ พื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่

สร้างแรงบันดาลใจ พื้นที่พบปะ และพื้นที่แสดงออก ห้องสมุดต้องจัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ไว้ให้บริการซึ่งจะต้องมีการออกแบบสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของพื้นที่การเรียนรู้เหล่านั้นในด้านกายภาพ การออกแบบตกแต่งภายใน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้ใช้บริการยุคดิจิทัล และ 3) ด้านการส่งเสริมการใช้บริการ อาจารย์เชิญบรรณารักษ์หรือแนะนำให้นักศึกษามาขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์ในการเขียนอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม หรือจัดอบรมการเขียนอ้างอิงให้กับนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษามีปัญหาในการเขียนอ้างอิง และใช้สารสนเทศของห้องสมุดไม่เป็น อาจารย์ออกแบบวิธีการสอนที่มีกิจกรรมให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการสอนการรู้สารสนเทศ เช่นวิธีการสืบค้นสารสนเทศในรายวิชาที่สอน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านสารสนเทศทั้งด้านการจัดหา การจัดเก็บ การจัดระบบ การจัดการเข้าถึง การประเมินสารสนเทศ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้อยู่ท่ามกลางสารสนเทศ ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญในการที่จะช่วยส่งเสริมการใช้บริการ หรือจะเป็นผู้สอนและผู้ร่วมสอนการรู้สารสนเทศที่มีการสอนเป็นรายวิชา และการสอนร่วมกับอาจารย์ในการสอนที่บูรณาการไปในรายวิชาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการส่งเสริมการใช้บริการให้กับผู้ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปฐมนิเทศ การนำชม การตอบคำถาม การฝึกอบรม การอ้างอิง การเขียนบรรณานุกรม ฯลฯ (รังสรรค์ สุกันทา, 2543: 18; สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์, 2548: 31 และจันทร์ฉาย วีระชาติ, 2553: ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับน้ำลินเทียมแก้ว (2559: 83) ที่ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ควรออกแบบการสอนโดยให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วม และเชิญบรรณารักษ์ไปแนะนำวิธีการเขียนอ้างอิงบรรณานุกรมและการฝึกอบรมการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ นอกจากนี้ฐิติมา กลิ่นทอง (2549: 66) ยังพบอีกว่า คณะควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุด อาจารย์ก็ควรใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และยังสอดคล้องกับ คณงค์ เชษฐบุตร, (2550: 73) ที่พบว่านักศึกษาต้องการให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วิธีการเข้าถึงสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ การรวบรวมรายการอ้างอิง และการเขียนอ้างอิง ห้องสมุดควรหาวิธีการหรือแนวทาง

ในการประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ทราบถึงบริการต่าง ๆ ผ่าน social network สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับนโยบาย การดำเนินงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับลำพึง บัวจันอัฐ (2559: 74) ที่พบว่าห้องสมุดควรดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดเชิงรุกโดยการเพิ่มช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กว้างไกล และทั่วถึงมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเผยแพร่กิจกรรมของห้องสมุดผ่านเว็บไซต์ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการให้มีความชัดเจน และเป็นลายลักษณ์อักษรต่อมหาวิทยาลัย รวมทั้งกำหนดแนวทางการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการกำกับ ติดตาม สรุปผล และรายงานผล

1.2 กำหนดรูปแบบในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้บริการให้กับอาจารย์อย่างต่อเนื่อง โดยประชาสัมพันธ์สู่ตัวบุคคล และสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการเพื่อนำผลการสำรวจมาระดมสมองระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา

1.3 กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมการใช้บริการสารสนเทศโดยการยกย่องชมเชยแก่คณะ/อาจารย์ที่ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการใช้บริการสารสนเทศห้องสมุด พร้อมประกาศให้สาธารณชนได้ทราบโดยทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ

2.2 ศึกษาปัจจัยหรือผลกระทบที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการสารสนเทศ

2.3 ศึกษาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดในการพัฒนาแนวทางการร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการใช้บริการ

เอกสารอ้างอิง

กุลวดี ทัพพะ. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศแบบมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คนางค์ เชษฐบุตร. (2550). ความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อบทบาทของบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ. [การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จันทร์ฉาย วีระชาติ. (2553, 6 ธันวาคม). การรู้สารสนเทศ.

<http://www.gotoknow.org/blogs>

ฐิตีมา กลิ่นทอง. (2549). ความร่วมมือระหว่างอาจารย์กับบรรณารักษ์ในการบริการห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2558). แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์และบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการให้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

ประภาวดี เชียงคง. (2552). การส่งเสริมการใช้ห้องสมุดสำหรับนักศึกษาของห้องสมุดมหาวิทยาลัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรเพ็ญ พรหมคุ้ม. (2552). ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่าง
ห้องสมุดศูนย์การศึกษา กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2563, 7 ธันวาคม). ข้อมูลบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ศรีสะเกษ. <http://www.staff.sskru.ac.th/newhrm/images>
- รังสรรค์ สุกันทา. (2543). การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) : ชีตความสามารถ
ที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารครุศาสตร์, 28(3), 17-24.
- รุจโรจน์ แก้วอุไร และชโรชนี ชัยมินทร์. (2562). พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน
ยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 21(4), 366-378.
- ลำพึง บัวจันธวัช. (2563). แนวทางส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- _____. (2562). แนวทางการพัฒนาห้องสมุดที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- _____. (2560). การจัดบริการสารสนเทศเชิงรุกของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- _____. (2559). ความคาดหวังของบุคลากรสายวิชาการต่อคุณภาพบริการของ
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ศุภรชตรา แสนนา. (2552). แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่องค์กร
คุณภาพ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สันทนา กุศลรัตน์. (2556). แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาจารย์และ
บรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพรรณ ส่องแสงจันทร์. (2548). การรู้สารสนเทศ : ความเข้าใจเพื่อการสอน.
วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 27(2), 21-35.
- Ducas, A. M. & Nicole, M. O. (2004). Toward a New Venture: Building
Partnerships with Faculty. *College & Research Libraries*, 65(4),
334-348.
- Reitz, J. M. (2004). *Dictionary for Library and Information Science*. Libraries
Unlimited.

Author

Mrs. Lampeung Boujanaut
Academic Resources and Information Technology
Sisaket Rajabhat University
319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-district, Mueang District,
Sisaket Province 33000
Tel: 089-7205131 Email: lampeung.b@sskru.ac.th

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการสปา
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Guidelines for Improving the Service Quality of Spa Laboratory
in Vocational be a Member with Vocational Education
Commission, Northeast Thailand

จุฬารัตน์ ภักดีศรีแพง¹/ กันติมาลย์ จินดาประเสริฐ²

Jularat Puksripang/ Kantimarn Chindaprasert

^{1,2} คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

Received: March 24, 2022

Revised: June 23, 2022

Accepted: August 19, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายคือลูกค้าที่ใช้บริการห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 แห่ง จำนวน 50 คน การวิเคราะห์ข้อมูลแบบจัดหมวดหมู่เชิงเนื้อหาผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีให้บริการจำนวนมากที่สามารถรองรับจำนวนผู้มาใช้บริการ ตั้งแต่ 5-10 คน 2) การประเมินคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การประเมินคุณภาพการบริการห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเข้าใจ ด้านการประกันคุณภาพ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการของห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรมีช่องทางการติดต่อที่หลากหลายมากขึ้น อุปกรณ์ที่ใช้ในห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรทำความสะอาดให้ใหม่และทันสมัย พนักงานของห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรมีชุดเครื่องแบบที่สวยงามเป็นมาตรฐานเดียวกัน 2) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรเป็นสมาชิกของสมาคมธุรกิจสปาไทย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ลูกค้าผู้ใช้บริการ และมีการฝึกอบรมพนักงานให้มีมาตรฐานเดียวกันในการให้บริการอย่างมืออาชีพ 3) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า พนักงานห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรสังเกตพฤติกรรมของลูกค้า และให้บริการแก่ลูกค้าโดยไม่ต้องร้องขอ และให้ได้รับความสะดวกสบายอย่างเท่าเทียมกัน 4) ด้านการประกันคุณภาพ พนักงานห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรมีความรู้ด้านภาษาเพื่อให้สามารถสื่อสารลูกค้าต่างชาติได้ และจะต้องสามารถทำงานภายใต้ความกดดันได้ 5) ด้านความเข้าใจ พนักงานห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีควรสังเกตพฤติกรรมของลูกค้าที่แตกต่างกันเพื่อให้บริการที่เหมาะสม และให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ, คุณภาพการบริการ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the general condition of spa laboratory services in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeastern region, 2) study the service quality of spa laboratories in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeastern region, and 3) propose guidelines for improving the service quality of spa laboratories in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeast region. This research is a qualitative research method by interviewing a sample group of customers who use the spa laboratory service in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeastern region consisted of 20 people. A content classification analysis of the results of the study found that 1) Service condition of spa laboratories in educational institutes under the Office of Vocational Education Commission, Northeast region. There are a number of spa laboratories that can accommodate a number of guests ranging from 5-10 people. 2) Assessment of service quality of spa laboratories in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeast region by using the interview form quality assessment of spa laboratory services in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeastern region is customer response in the concrete aspect of the service understanding Quality Assurance Reliability. 3) Guidelines for improving the service quality of spa laboratories in educational institutions under the Office of Vocational Education Commission, Northeastern region found that 1) The concreteness

of the service of the spa laboratory should have more channels of communication. The equipment used in the spa laboratory should be kept fresh and modern. The staff of the SPA laboratory should be dressed as standard. 2) Reliability of the spa laboratory, it should be a member of the Thai Spa Business Association to create credibility for customers who use the service and train employees to have the same standard of professional service. 3) Responsiveness to customers of spa lab, staff should observe customer behavior and provide services to customers without request and be equally comfortable. 4) Quality assurance of spa lab, staff should have knowledge of the language to be able to communicate with international clients and must be able to work under pressure. 5) Empathy spa laboratory staff, the different customer behavior should be observed in order to provide proper service and give equal importance to all customers.

Keywords: Development Guidelines, Wellness Tourism, Service Quality

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) คือการเดินทางเพื่อไปท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวหรือเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการพักผ่อน เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีทั้งการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Medical Tourism) และการท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยรัฐบาลมีนโยบายในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ 10 ปี (พ.ศ.2559-2568) โดยมีการผลักดันธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพร และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้สอดคล้องกับการเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหรือฟื้นฟู และเป็นพื้นที่ที่มีสถานบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จนประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ ติดอันดับ 1 ใน 5 ของโลก โดยมีน้ำพุร้อนและน้ำแร่ ซึ่งเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกด้วย

สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในรายวิชาการนวดแผนไทย รายวิชาน้ำมันนวดหอมระเหย รายวิชาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รายวิชาการนวดเพื่อสุขภาพ หรือรายวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีการศึกษาระบบการจัดการห้องปฏิบัติการสปา ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานทางด้านวิชาชีพสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ และการก้าวสู่ Thailand 4.0 โดยผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งการยกระดับการศึกษาวินิจฉัยให้สูงขึ้น ได้มาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านกำลังคนและการแข่งขันของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านของธุรกิจบริการสปา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยนำองค์ความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาของไทยมาพัฒนาผู้เรียนและให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพในด้านของธุรกิจบริการสปา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 ตลอดจนเทรนด์ที่มาแรงต่อเนื่องอย่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และความโปร่งใสของกระบวนการให้บริการ เพราะผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้ธุรกิจร้านสปา นวดแผนไทย บริการด้านสุขภาพ ปิดบริการในบางช่วงบางเวลาตลอด 3 ปีที่ผ่านมา

ขณะที่สังคมเริ่มปรับตัวรับสถานการณ์ จึงมีการคาดการณ์กันว่า อัตราการเข้าไปใช้บริการร้านสปาท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจะยังคงเพิ่มขึ้นต่อไป “ร้านสปาใกล้บ้าน” อาจเป็นคำตอบของลูกค้าร้านสปา ในยามที่ยังไม่สามารถเข้าร้านสปาที่ชื่นชอบหรือร้านสปาใกล้ที่ทำงานต้องยอมรับกันว่า “ร้านสปา” กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ผ่านทางการให้บริการที่ผ่อนคลาย ไม่ว่าจะเป็นในช่วงกลางวันหรือตลอดทั้งวัน แต่หลังจากเกิดปัญหาโควิด-19 ระบาด พฤติกรรมของผู้บริโภคก็เปลี่ยนไป เริ่มถอยห่างออกจากร้านสปา เนื่องจากความต้องการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ควบคู่ไปกับความต้องการซื้อบริการสปาในท้องถิ่น จะเป็นปัจจัยผลักดันให้ร้านสปาที่อยู่ใกล้บ้านได้รับความนิยมยิ่งกว่าช่วงที่ผ่านมา

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำเอาผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางให้สถานศึกษาที่มีห้องปฏิบัติการสปาและผู้ประกอบการ ในการปรับปรุงและเตรียมความพร้อมในการให้บริการลูกค้าได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) ศึกษาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ตามแบบประเมินคุณภาพการบริการ SERVQUAL 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibility) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) การประกันคุณภาพ (Assurance) และความเข้าอกเข้าใจ (Empathy)

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ลูกค้าที่ใช้บริการในห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) โดยใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการตอบคำถามเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ตรงประเด็น จากกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการห้องปฏิบัติการสปาจำนวน 50 คน

ผู้วิจัยตรวจสอบขั้นตอนของการวิจัยก่อนการสัมภาษณ์ และภายหลังการสิ้นสุดการสัมภาษณ์นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ส่งกลับไปตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Data

Triangulation) ประกอบไปด้วยการรวบรวมด้านข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้นั้น ถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สถานที่ บุคคล และการรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกต ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ ตีความจากพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย เป็นขั้นตอนแรกในการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบกับผลการ สัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการบริการลูกค้าห้องปฏิบัติการสปา สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานได้ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสัมภาษณ์ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการของห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยถอดความบทสนทนาและพิมพ์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ผลที่ได้จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 5 เขียนสรุปผลการศึกษาเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และอภิปรายผล ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เมื่อข้อมูลถึงจุดอิ่มตัวจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้รับการสัมภาษณ์จากลูกค้า 50 คน ผู้วิจัยถอดบทสนทนาจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) นำข้อมูลที่ ได้มาวิเคราะห์

โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) นำข้อมูลมาเรียบเรียง
จัดกลุ่ม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และอธิบายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการของห้องปฏิบัติการสพในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า
ห้องปฏิบัติการสพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนห้องปฏิบัติการสพเป็นจำนวน 5 แห่ง ที่สามารถรองรับ
จำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการตั้งแต่ 5-10 คนขึ้นไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นห้องปฏิบัติการสพ
ขนาดเล็กถึงขนาดกลาง เปิดให้บริการตั้งแต่ 08.00-18.00 น.

การพัฒนาคุณภาพการบริการห้องปฏิบัติการสพ ในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ

ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการห้องปฏิบัติการสพจะต้องแสดง
ให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความพร้อมที่จะให้บริการ ดังนั้นห้องปฏิบัติการสพจะต้องมีป้ายชื่อ
ของห้องปฏิบัติการสพ และป้ายบอกทางอย่างชัดเจน รวมไปถึงการตกแต่งบริเวณ
โดยรอบของห้องปฏิบัติการสพให้ดูสวยงาม และมีความปลอดภัย อีกทั้งพนักงาน
ของห้องปฏิบัติการสพต้องแต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบของห้องปฏิบัติการสพ เมื่อลูกค้า
เห็นถึงความพร้อมในการให้บริการของห้องปฏิบัติการสพ จะทำให้ลูกค้ารู้สึกประทับใจ
ดังที่ Parasuraman, Ziethaml, & Berry (1998) กล่าวว่า ความเป็นรูปธรรมของการบริการ
เป็นลักษณะทางกายภาพที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สถานที่
เครื่องมือ อุปกรณ์ บุคลากร เอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสัญลักษณ์รวมทั้ง
สภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าได้รับการดูแลห่วงใยและความตั้งใจ
จากผู้ให้บริการ บริการที่ถูกลำเสนอออกมาเป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้รับบริการรับรู้ถึง
การให้บริการได้ชัดเจนขึ้น

2. ความเชื่อถือไว้วางใจได้

ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ Parasuraman, Ziethaml, & Berry (1998) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นความสามารถในการให้บริการให้ตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้รับบริการ และบริการทุกครั้งต้องถูกต้อง สม่าเสมอ จะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าได้รับความน่าเชื่อถือ และสามารถให้ความไว้วางใจได้ ดังนั้นห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อแสดงให้แขกผู้เข้าพักเห็น หรือมีรางวัลเพื่อรับรองมาตรฐานการให้บริการของห้องปฏิบัติการสปา อีกทั้งพนักงานยังสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้ตรงตามที่ระบุรายละเอียดไว้ของการจอง ประการสำคัญพนักงานห้องปฏิบัติการสปาต้องมีทักษะและสามารถแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี จะทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือไว้วางใจ และจะทำให้กลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต

3. การตอบสนองต่อลูกค้า

ด้านความการตอบสนองต่อลูกค้า เป็นความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการในทันทีที่ได้รับการร้องขอโดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที และได้รับความสะดวกจากการใช้บริการอย่างทั่วถึงรวดเร็ว สำหรับแนวทางการยกระดับคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสปาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการตอบสนองต่อลูกค้า พนักงานห้องปฏิบัติการสปาควรมีความพร้อมและเต็มใจให้บริการลูกค้าทุกคนสามารถให้บริการได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ดำเนินการให้กับลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นพนักงานของห้องปฏิบัติการสปาที่สามารถเสนอ และให้บริการลูกค้าให้ได้รับบริการอย่างสะดวกสบายโดยเท่าเทียม รวดเร็ว ทั่วถึง จะทำให้ลูกค้ารับรู้ได้ว่า การบริการที่ได้รับนั้นเกินกว่าความคาดหวังที่ลูกค้าหวังไว้ นั่นแสดงว่า การบริการที่ให้บริการแก่ลูกค้านั้นเป็นการบริการที่ดีมีคุณภาพ

4. การประกันคุณภาพ

ด้านการประกันคุณภาพ เป็นความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ซึ่งผู้ให้บริการจะต้องแสดงให้เห็นถึงทักษะ ความรู้ ในการให้บริการ ผู้ให้บริการที่ดีต้องมีความสุภาพอ่อนโยน มีความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ มีทักษะในการติดต่อสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ความมั่นใจว่าผู้รับบริการจะได้รับการบริการที่ดีที่สุด ดังนั้นแนวทางการยกระดับคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสเปา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการประกันคุณภาพ ห้องปฏิบัติการสเปาจะต้องคัดสรรวัตถุดิบที่ดีเพื่อประการสำคัญให้แก่มือผู้เข้าฝึกสามารถรับรู้ และมีความเชื่อมั่นในการให้บริการอย่างมืออาชีพของพนักงานผู้ให้บริการ

5. ด้านความเข้าใจ

ด้านความเข้าใจ เป็นความสามารถในการดูแล และเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างของลูกค้าแต่ละคน ดังนั้นแนวทางการยกระดับคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสเปา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห้องปฏิบัติการสเปาควรคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของลูกค้าเป็นสำคัญ ในขณะที่พนักงานห้องปฏิบัติการสเปาต้องมีความเอาใจใส่ต่อการบริการแก่ลูกค้าทุกคน และดูแลลูกค้าให้ได้รับความสะดวกสบายอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งพนักงานห้องปฏิบัติการสเปาจะต้องมีความสามารถในการให้บริการลูกค้าที่มีความต้องการแตกต่างกัน เพื่อสะท้อนให้ลูกค้าได้เห็นว่า ห้องปฏิบัติการสเปาและพนักงานมีมาตรฐานในการให้บริการสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างมืออาชีพ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสเปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยนำเอาประเด็นสำคัญเพื่อนำมาอภิปราย เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของ

ห้องปฏิบัติการสเปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีคุณภาพการบริการที่ดีเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มาใช้บริการมีความคาดหวังที่จะได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพจากห้องปฏิบัติการสเปา โดยผู้วิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของห้องปฏิบัติการสเปา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ พบว่า ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเดินทางมายังห้องปฏิบัติการสเปามีป้ายชี้ห้องปฏิบัติการสเปาและป้ายบอกทาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าห้องปฏิบัติการสเปาโดยส่วนใหญ่ มีป้ายบอกทางสำหรับการเดินทางมายังห้องปฏิบัติการสเปาที่ชัดเจนเพื่อบอกให้ลูกค้าทราบเป็นระยะ และก่อนถึงห้องปฏิบัติการสเปายังมีป้ายบอกทางไปยังห้องปฏิบัติการสเปาอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณารายด้านมีคุณภาพการบริการที่คาดหวังลำดับแรก คือ การเดินทางมาห้องปฏิบัติการสเปาสะดวกและหาง่าย รองลงมา คือ บริเวณห้องปฏิบัติการสเปามีการตกแต่งที่ดี ปลอดภัย และสื่อถึงสัญลักษณ์ของห้องปฏิบัติการสเปาได้ดี และลำดับสุดท้าย คือ การติดต่อใช้บริการมีหลายช่องทางทำให้มีความสะดวก เช่น โทรศัพท์ และเว็บไซต์ของห้องปฏิบัติการสเปา

2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประเมินคุณภาพการบริการ พบว่า ลูกค้าโดยส่วนใหญ่เลือกใช้บริการที่พนักงานมีทักษะ และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้ เนื่องจากในระหว่างที่ลูกค้าเข้ามาใช้บริการย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เช่น ที่นั่งไม่สะอาด น้ำไม่ไหล หรือไฟฟ้าขัดข้อง พนักงานที่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แก่ลูกค้าได้อย่างทันท่วงที ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและเชื่อมั่นในการบริการซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญชนก สุวรรณพงศ์ (2559) ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มความสามารถพิเศษ

3. ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประเมินการตอบสนองลูกค้า มีการตอบสนองลูกค้าทันทีที่มีการร้องขอเมื่อต้องการให้บริการอย่างมีคุณภาพและรวดเร็ว

4. ด้านการประกันคุณภาพ ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ใช้บริการ พนักงานมีความสามารถในการสื่อสารระหว่างพนักงานกับลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพในการดูแลและบริการลูกค้าเพื่อให้ได้รับความสะดวกสบาย ได้รับการบริการที่ตรงกับความต้องการ

5. ด้านความเข้าใจ เข้าใจ ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประเมินคุณภาพการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพการบริการของ (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1988) ความเข้าใจ เข้าใจ (Empathy) มีความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างของลูกค้าแต่ละคน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการสเปกโตรสโกปีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. ตระหนักถึงความสำคัญของลูกค้าเป็นอันดับแรกและรู้จักสำรวจความต้องการของลูกค้าในการใช้บริการต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนและการปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

2. เห็นความสำคัญของบุคลากรซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะดึงผู้บริโภคให้มาเป็นลูกค้าประจำของร้านด้วยการสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการบริการอย่างทั่วถึงทั้งในด้านความรู้และทักษะการบริการที่มีคุณภาพ

3. เข้าใจกลยุทธ์การบริการต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ การสร้างเอกลักษณ์ในการบริการ

ที่ประคับประคองการบริหารห้องปฏิบัติการสปา ที่มีประสิทธิภาพและการใช้เทคโนโลยีการบริการที่ทันสมัย

4. วิเคราะห์ปัญหาข้อบกพร่องและแนวโน้มของการบริการเพื่อการปรับปรุงแก้ไข และกำหนดทิศทางของการบริการที่ลูกค้าต้องการได้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการบริการรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้เห็นความแตกต่างของงานในสถานการณ์ของการแพร่กระจายของโควิด-19

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560–2564). <https://www.mots.go.th>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*.

<http://thai.tourismthailand.org/สถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรม/ประเภทกิจกรรมท่องเที่ยว/ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ>.

กฤษฎิยา มุลศรี รัตนา สีดี และธิดินันท์ ชาญโกศล. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมประเภท 3 ดาวในประเทศไทย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มประชาคมอาเซียน. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 12(1), 19-31.

ขวัญชนก สุวรรณพงศ์. (2559). *การพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงแรมในอำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษ*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

Authors

Miss Jularat Puksripang

Ph.D. student in Faculty of Tourism and Hotel Management,
Mahasarakham University, Mueang District,
Maha Sarakham Province 44000

Tel: 091-0201582 Email: 64011061003@msu.ac.th

Assistant Professor Dr. Kantimarn Chindaprasert

Faculty of Tourism and Hotel Management,
Mahasarakham University, Mueang District,
Maha Sarakham Province 44000

Tel: 043-719800 Email: kantimarn.ch@mru.ac.th

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์

Analysis of the Reflections in the Novel “PI-SAT”

Written by Seni Saowaphong

หทัยวรรณ มณีวงศ์¹/ นภัสวรรณ อาชุมไชย²/ ธีรภัทร์ ขอเยือกกลาง³

Hathaiwan Maneewong/ Napassawan Achumchai/ Theerapat Koryurklang

^{1,2,3}สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Thai Program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Received: February 16, 2022

Revised: May 11, 2022

Accepted: June 29, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารและเนื้อหาของนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเรื่อง ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ พบภาพสะท้อน 4 ด้าน ดังนี้ 1. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ พบว่า ในเรื่องมีการกล่าวถึงการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นชาวนาซึ่งเป็นอาชีพของคนในสังคมส่วนใหญ่ถูกกดขี่จากชนชั้นนายทุน ในขณะที่ชนชั้นกลางบางกลุ่ม ได้แสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินจากอาชีพของตน โดยไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพที่อิสระไม่จำกัดทางเพศในยุคสมัยใหม่ รวมถึงปัญหาความยากจนที่ทำให้บางคนต้องทำงานแบบทุจริตเพื่อให้ตนเองสุขสบาย 2. ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม พบว่า นวนิยายเรื่องปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ มีแนวคิดเพื่อชีวิตที่เน้นสภาพความเป็นจริงทางสังคม

โดยความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องมีเพียงความเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจ 3. ภาพสะท้อนด้านการศึกษา พบว่า ในเรื่องปรากฏความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีทั้งความเหลื่อมล้ำทางเพศโดยให้ความสำคัญกับการศึกษาของผู้หญิงน้อย และความเหลื่อมล้ำทางฐานะที่ทำให้โอกาสทางการศึกษาของคนไม่เท่ากัน และ 4. ภาพสะท้อนค่านิยม ได้แก่ ประเด็นการหาคู่ครองที่สังคมสมัยใหม่มีความคิดในการเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับตนเอง ทำให้คนในสังคมสมัยใหม่มีคู่ครองได้ยากขึ้น แต่ยังปรากฏบางส่วนที่ยังถูกคลุมถุงชนจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นความคิดของคนสมัยเก่าที่ต้องการรักษาเกียรติของตระกูล ประเด็นการครองเรือน พบว่า ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติตนเป็นภรรยาที่ดี และซื่อสัตย์ต่อสามี ประเด็นการแบ่งชนชั้น มีการเลือกคบคนทางชนชั้น โดยชนชั้นสูงจะคบกับคนที่อยู่ชนชั้นเดียวกันเพื่อรักษาเกียรติให้กับตระกูล ประเด็นค่านิยมด้านวัตถุ พบว่าในสังคมยังมีการยึดติดกับรูปลักษณ์หรือสิ่งของเพื่อสร้างความดีแก่ตนเอง นอกจากนี้ยังมีประเด็นความกตัญญู ที่ได้สะท้อนมุมมองในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้ให้กำเนิด และประเด็นการรักบ้านเกิดเมืองนอน ที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความรักบ้านเกิดเมืองนอนของตน เพราะนอกจากจะเป็นที่ตนเกิดมา ยังเป็นพื้นที่ใช้ทำมาหากินอีกด้วย

คำสำคัญ : นวนิยายเรื่อง ปิศาจ, ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ, ภาพสะท้อนด้านการศึกษา, ภาพสะท้อนด้านค่านิยม

Abstract

The purpose of this research was to analyze the reflections that appeared in Seni Saowaphong's novel "The Devil". It was qualitative research by studying and analyzing the documents and the content of the novel. The research results were descriptive and analytical form.

The results showed the reflections of Seni Saowaphong's novel "PI-SAT" in 4 reflections as follows 1) Occupational Issues Regarding the peasant

occupation in Thailand over the civil service, it reflects that more the poor in Thailand than the rich due to the problem of peasant occupation being oppressed by the bourgeoisie. At the same time, some of the middle class that appeared in the story reflected a social image of the financial exploitation of their careers. regardless of professional ethics, there was also a matter of studying at university to use the degree for more diverse career. It also saw reflections on gender-free occupations in the modern era, and poverty issues reflected that not everyone wants to suffer from poverty, forcing some to have to work dishonestly to make themselves comfortable, and reflected that prosperity takes place in the capital. But the countryside is not taken care of, so most people must work in the capital. 2) Cultural reflections found in the story that the belief in the law of karma that appears the least in the story of Seni Saowapong's novel. The Devil in the story was a line for life that emphasizes social realities. 3) Educational reflections that appear in the story was the issue of inequality in education that included both gender inequality with little emphasis on the education of women and inequality of status that makes people's educational opportunities unequal 4) Reflections on the values that appear in the story was the issue of finding a mate that modern society has the idea of choosing a suitable for oneself. This makes it more difficult for people in modern society to have a mate, but some groups were still arranged by parents, it was the idea of the ancients that want to maintain the honor of the family. Household issues reflected that a woman must be a good wife and faithful to her husband. Racial discrimination issue found that the upper class will associate with people of the same class to maintain the honor of the family. In material values issues found that having a good image will be accepted by

people in society. The author reflected that in society there was still adheres appearance and objects in order to be accepted by people in society. On the issue of gratitude, there was a reflection on the matter of gratitude for the birth. Moreover, the issue of loving the homeland the author reflects that Thai people love their homeland because besides being the place where he was born. It was also an area used to make a living as well.

Keywords: The Novel "PI-SAT", The Reflection of Economic, The Reflection of Cultural, The Reflection of Education, The Reflection of Social Value

บทนำ

นวนิยายเป็นสมมติที่ผู้เขียนจินตนาการให้มีตัวละครดำเนินเรื่องอย่างสมจริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวที่จับด้วยสุขนานุกรมหรือโศกนาฏกรรม ก็จะมีจุดแตกหักหรือเหตุการณ์วิกฤตที่ทำให้ตัวละครต้องตัดสินใจกระทำต่อบางอย่างที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมจนเกิดเป็นเรื่องราวที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเข้าถึงนวนิยายที่ผู้เขียนปรารถนาให้ผู้อ่านคล้อยตามเรื่องราวที่กำหนดไว้ ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543: 171) กล่าวว่า “นวนิยายเป็นนิยายแบบใหม่เพราะเขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างสมจริง แต่ใช้กลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องราวในวรรณกรรมเป็นเรื่องสมมติ มิใช่เรื่องจริง ผู้เขียนใช้วิธีการเสนอเรื่องให้ชวนติดตามและได้แนวคิดกว้างขวางที่ทำให้เรื่องนั้นดูเหมือนเป็นเรื่องจริง โดยอาศัยการเล่าเรื่องให้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์แล้วสะท้อนแนวคิดสำคัญของเรื่องให้สอดคล้องกับชีวิตสังคมหรือหลักปรัชญาของศาสนา”

ลำไย สมอ่อน (2541: 1) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมสามารถสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมความว่า “วรรณกรรมเป็นสมบัติของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย ซึ่งบันทึกเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ขณะเดียวกันนักเขียนสามารถสกัดเอาแก่นแท้ของสังคมออกมาให้เห็นเด่นชัดขึ้น เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนภาพชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคม

ในสมัยนั้น ๆ ออกมาสู่ผู้อ่าน เพราะนักเขียนเป็นบุคคลหนึ่งที่อาศัยอยู่ในสังคม และมีประสบการณ์ร่วมกับสังคม จึงสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้รับรู้จากสังคมออกมาปรากฏ ในวรรณกรรมของตนได้อย่างเป็นจริงมากยิ่งขึ้น”

สภาพสังคมไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามยุคสมัย เป็นผลจากปัจจัยทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความเป็นพลวัตหรือมีการแปรผันตลอดเวลาซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อสังคม นักเขียนจึงต้องการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมออกมาให้สะท้อนถึงสภาพทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เสมือนเป็นการบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง ดังที่ มณฑา วิริยางกูร และสิริวรรณ นันทจันทุล (2563: 71) ที่ได้กล่าวว่า “เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากถูกถ่ายทอดในรูปแบบของพงศาวดาร จดหมายเหตุ หรือบันทึกต่าง ๆ แล้ว ยังได้รับการถ่ายทอดในรูปแบบของวรรณกรรมที่มี ความงดงาม เชิงวรรณศิลป์ และเป็นวรรณกรรมอันทรงคุณค่าที่สามารถสะท้อนภาพของสังคมผ่านการใช้ ภาษา เพราะวรรณกรรมเป็นสมบัติของสังคม เป็นเครื่องมือในการสะท้อนวิถีชีวิต ความรู้สึก นึกคิด และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม” ดังนั้นนวนิยายในประเทศไทยจึงไม่ได้เป็นเพียงแต่ แนวโรแมนติกที่มุ่งให้ความสำคัญของอารมณ์มากกว่าคุณค่าทางปัญญา หรือแฟนตาซีที่เน้น จินตนาการมากกว่าโลกความจริง แต่ยังมีแนวเพื่อชีวิตที่ทำให้เห็นความเป็นจริงทางสังคมด้วย

นวนิยายเรื่อง ปิตาของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นนวนิยายแนวเพื่อชีวิต ประพันธ์เมื่อปี 2496 เป็นนวนิยายที่สะท้อนภาพสังคมร่วมสมัยผ่านตัวละครภายในเรื่องและยังได้เห็น ความรักของสองตัวละครหลักอย่าง สาย สีมา และรัชณี ที่เกิดเหตุการณ์ในช่วง 20 ปี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้อ่านจะเห็นตัวละคร ที่ดำเนินชีวิตคาบเกี่ยวกันระหว่างกลุ่มสังคมใหม่และสังคมเก่า อีกทั้งยังมีเรื่องราวของคนรุ่นใหม่ ที่เรียกร้องความเสมอภาคทางชนชั้นและต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมจึงกลายเป็น ปิตาที่คอยหลอกหลอนแก่คนรุ่นเก่า จากคำกล่าวของ เสนีย์ เสาวพงศ์ (2548: 264) อธิบายในเนื้อหาว่า ผมเป็นปิตาที่กาลเวลาได้สร้างขึ้นมาหลอกหลอนคนที่อยู่ในโลกเก่า

ความคิดเก่า ทำให้เกิดความละเมอหวาดกลัวและไม่มီးอะไรที่จะเป็นเครื่องปลอบใจท่านเหล่านี้ได้ เท่ากับไม่มีอะไรหยุดยั้งความรุดหน้าของกาลเวลาที่จะสร้างปีศาจเหล่านี้ให้มากขึ้นทุกที

จากการศึกษาตัวละครในนวนิยายเรื่อง ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ผู้วิจัยพบว่าสามารถสะท้อนภาพทางสังคมได้ โดยเห็นได้จากตัวละครเอกของเรื่องคือ สาย สีมา ซึ่งอยู่ในสังคมระดับชนชั้นล่าง มีครอบครัวทำอาชีพชาวนา สาย สีมา มีโอกาสได้ไปเรียนที่กรุงเทพฯ และได้มาเป็นทนายความในที่สุด จนได้มาเจอกับ รัชณี ซึ่งรัชณีเป็นตัวละครเอกที่อยู่ในชนชั้นสูง และได้มาพบรักกับสาย สีมา ความแตกต่างทางชนชั้นของทั้งสองนั้นแตกต่างกันมาก ทำให้ความรักของทั้งคู่ไม่ราบรื่น นอกจากนี้ยังมีตัวละครอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งผู้แต่งต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นทั้งมุมมอง ความคิด และการใช้ชีวิตตามความเป็นจริงทางสังคม

ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏจากนวนิยายเรื่อง ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เพื่อให้เห็นถึงภาพสะท้อนของสังคมผ่านแนวคิดและการดำเนินชีวิตของตัวละคร เนื่องจากพฤติกรรมการแสดงออกที่ดำเนินชีวิตอยู่กับสังคมที่คาบเกี่ยวกันในช่วงสมัยใหม่และสมัยเก่าซึ่งจะส่งผลให้ผู้วิจัยและผู้อ่านงานวิจัยนี้ได้เข้าใจวิถีชีวิตของสังคมในแต่ละช่วงที่มีความแตกต่างกันอันส่งผลมาถึงสังคมในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง ปิตาจอ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นการวิจัยเอกสารโดยผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นรวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นสรุปผลงานวิจัย ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏที่ในนวนิยายเรื่อง ปิตาจอ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ มีการสำรวจและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเสนีย์ เสาวพงศ์ และนวนิยายเรื่อง ปิตาจอ
- 2) เอกสารและงานวิจัยแนวคิดภาพสะท้อนทางสังคม

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏที่ในนวนิยายเรื่อง ปิตาจอ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม โดยใช้แนวคิดของ สุกพิศ เอื้องแซะ (2560: 15-21) เนื่องจากผู้วิจัยสนใจผลงานของสุกพิศ เอื้องแซะ ที่มีการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของวรรณกรรมสมัยใหม่เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่องปิตาจอ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ที่สื่อถึงเรื่องเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างสมจริงและใกล้เคียงมากที่สุด โดยสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ
- 3) ด้านการศึกษา
- 4) ด้านค่านิยม

3. ขั้นสรุปผลงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏที่ในนวนิยายเรื่อง ปิตาจอ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดภาพสะท้อนสังคมมาวิเคราะห์บริบทของเนื้อหา บทสนทนา การนำเสนอ และพฤติกรรมของตัวละคร จากนั้นสรุปผลผ่านการนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่อง ปิตาของเสนีย์ เสาวพงศ์” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

ผู้แต่งได้สะท้อนภาพทางสังคมด้านเศรษฐกิจในประเด็นการประกอบอาชีพทั้งในเรื่องอาชีพรักชานาในประเทศไทยที่มีมากกว่าอาชีพข้าราชการ ซึ่งหมายถึงคนจนในประเทศไทยมีมากกว่าคนรวยจึงเป็นปัญหาที่ทำให้อาชีพชานาถูกกดขี่จากชนชั้นนายทุน ในขณะที่เดียวกันชนชั้นกลางบางกลุ่มที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องปิตายังได้สะท้อนเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์จากอาชีพของตน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและทรัพย์สินอย่างไ้จรรยบรรณวิชาชีพอของตนโดยการติดสินบนกับเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้เข้าหมายที่ตนเองต้องการ เช่น การให้สินบนแก่ทนายฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้ตนเองชนะคดีอย่างตัวละครโกวิท เรื่องถัดมาคือการที่มีคนเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อที่จะยกระดับฐานะของตนให้สูงขึ้น ซึ่งผู้ที่เข้ามาก็หวังว่ามหาวิทยาลัยจะเป็นใบเบิกทางในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และในเรื่องสุดท้ายที่ปรากฏในประเด็นการประกอบอาชีพคือเรื่องการประกอบอาชีพที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น ไม่ได้จำกัดเพศเหมือนในสมัยอดีตที่ให้เพียงผู้ชายออกมาทำงาน อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้แต่งสะท้อน ภาพสังคมด้านเศรษฐกิจคือประเด็นของปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาในชนชั้นล่างและชนชั้นกลางมาโดยตลอดที่ต้องพยายามทำงานเพื่อให้ตนเองอยู่รอดสุขสบายโดยตัวละครภายในเรื่องบางคนล้มค้ำถึงความถูกต้องในการได้มาซึ่งเงินทองหวังให้ต้องการได้ความสุขสบายของตนเองเท่านั้น และเรื่องสุดท้ายที่นวนิยายเรื่อง ปิตาได้สะท้อนออกมาในประเด็นปัญหาความยากจนคือเรื่องความเจริญต่าง ๆ ในประเทศกระจุกรวมกันอยู่ที่เมืองหลวงเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้พื้นที่นอกเมืองหลวงขาดความเจริญทั้งเรื่องของความรู้ การอำนวยความสะดวก ระบบการดูแลบ้านเมืองขาดประสิทธิภาพ ซึ่งพื้นที่นอกเมืองหลวงมีประชากรที่มีฐานะยากจนเป็นจำนวนมากทำให้การพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสิ่งที่แก้ไขยากในพื้นที่ชนบท

2. ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ

ผู้แต่งได้สะท้อนภาพทางสังคมด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ในประเด็นการเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งมีตัวละครที่สะท้อนภาพออกมาเพียงตัวละครเดียว คือ ดรณี ที่ได้แต่งงานและดูแลสามีอย่างดี แต่สามีไม่ให้ความรักและความใส่ใจกับตน จึงมีความเชื่อว่าการที่ตนเจอกับความทุกข์เช่นนี้เกิดมาจากผลกรรมในอดีตของตัวเอง ซึ่งสาเหตุที่มีด้านวัฒนธรรม ความเชื่อน้อย เนื่องจากนวนิยายเรื่อง ปิตาภ เป็นแนวเพื่อชีวิตที่เน้นสภาพความเป็นจริงของสังคม เป็นเหตุเป็นผลที่ทำให้วัฒนธรรม ความเชื่อไม่ได้มีส่วนสำคัญในเรื่อง

3. ภาพสะท้อนด้านการศึกษา

ผู้แต่งได้สะท้อนภาพทางสังคมด้านการศึกษา ในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งในด้านเพศที่มองว่าผู้หญิงควรที่จะเรียนวิชาเย็บปักถักร้อย ไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือเหมือนกับผู้ชาย คนสมัยก่อนจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาของผู้หญิงน้อย และเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้านฐานะที่สะท้อนให้เห็นว่าคนที่มีฐานะดีจะมีโอกาสทางการศึกษามากกว่าคนที่มีฐานะยากจน

4. ภาพสะท้อนด้านค่านิยม

ผู้แต่งได้สะท้อนภาพทางสังคมด้านค่านิยมไว้หลายประเด็น ได้แก่ การหาคู่ครอง สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมสมัยใหม่มีความคิดในการเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับตนเอง ทั้งในเรื่องฐานะ การศึกษา และความพึงพอใจ ทำให้คนในสังคมสมัยใหม่มีคู่ครองได้ยากขึ้น อีกทั้งผู้แต่งยังสะท้อนภาพสังคมในอดีตที่ยังมีการคลุมถุงชนไว้ด้วย นอกจากเรื่องของการหาคู่ครองแล้ว การครองเรือนก็เป็นอีกประเด็นที่ผู้แต่งได้สะท้อนมุมมองในเรื่องการครองเรือนของผู้หญิงในสังคมไทยที่ได้ส่งสอนกันมาว่าจะต้องปฏิบัติตนเป็นภรรยาที่ดี ปฏิบัติเกิดทุนสามีอย่างซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นค่านิยมที่ดีในสังคมไทยและสังคมโลก ที่ผู้ที่เป็นสามีภรรยาจะต้องรักและซื่อสัตย์ต่อกัน ในขณะเดียวกันประเด็นการแบ่งชนชั้น ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทย คนที่อยู่ในชนชั้นสูงจะเลือกคบเพื่อนหรือเลือกคู่ครองจะต้องเป็นคนที่อยู่ในชนชั้นเดียวกับตนเพื่อรักษาเกียรติให้กับวงศ์ตระกูล การที่มีเพื่อน

หรือคู่ครองอยู่ในชนชั้นที่ต่างกันจึงมองว่าไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการคลุมถุงชนกันระหว่างครอบครัว กลายเป็นชนชั้นสูงยึดติดกับขนบธรรมเนียมเดิม และรับไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ ที่ทำให้ทุกชนชั้นมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากชนชั้นกลางและชนชั้นล่างที่มีอิสระในการเลือกคบคน และอีกเรื่องหนึ่งที่พบในประเด็นการแบ่งชนชั้น คือ เรื่องการนับถือบุคคล ที่สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยมีการเลือกนับถือบุคคลจากฐานะทางสังคมที่มากกว่าหรือเท่ากับตน ซึ่งส่งผลให้บางคนในสังคมพยายามสร้างตัวเองให้เป็นคนที่มีฐานะเพื่อให้เกิดการยอมรับนับถือ จะเห็นได้ว่าคนในสังคมพยายามไม่ให้ตนตกไปอยู่ในชนชั้นล่างเพื่อไม่ให้ตนเองถูกกดขี่จากชนชั้นอื่น ๆ จึงทำให้เห็นเกิดการแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดประเด็นค่านิยมด้านวัตถุ ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมยังมีการยึดติดกับรูปลักษณ์หรือสิ่งของ อย่างการเลือกใช้ของที่หรูหราเพื่อทำให้ตนเองดูดี การได้มาซึ่งสิ่งของดังกล่าวที่อาจมีราคาแพง บางครั้งก็ไม่ได้มาจากงานที่สุจริตและหลงลืมจรรยาบรรณในอาชีพของตน เพียงเพื่อสิ่งของและเงินทองที่ให้ตัวเองมีหน้ามีตาทางสังคม ในส่วนประเด็นการคบหาเพื่อน ผู้แต่งได้สะท้อนมุมมองในเรื่องการเลือกคบหาเพื่อนจากคุณค่าภายใน ไม่นำปัจจัยภายนอกมาเป็นตัวเลือกในการเลือกคบเพื่อน ซึ่งลักษณะนี้ทำให้ได้เพื่อนที่มีความจริงใจ และเกิดมิตรภาพที่ดีต่อกัน อีกหนึ่งประเด็นที่ผู้แต่งได้นำเสนอคือความกตัญญูที่ได้สะท้อนมุมมองในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้ให้กำเนิด ซึ่งภายในเรื่องผู้แต่งจะแสดงให้เห็นภาพของผู้ที่ต้องการทำงานหนักเพื่อแบ่งเบาภาระงานของแม่ตนเอง ซึ่งความกตัญญูเป็นค่านิยมอันดีของสังคมที่ทุกคนควรปฏิบัติ และประเด็นสุดท้ายที่พบได้ในนวนิยายเรื่อง ปีสาย คือการรักบ้านเกิดเมืองนอน ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความรักบ้านเกิดเมืองนอนของตน เพราะนอกจากจะเป็นที่ที่ตนเกิดมา ยังเป็นพื้นที่ใช้ทำมาหากิน ซึ่งตัวละครภายในนวนิยายเรื่อง ปีสาย ได้มีตัวละครอย่าง อ้วน ที่ออกมาต่อต้านการรุกรานหมู่บ้านของตนจากชาวญี่ปุ่น ซึ่งชาวบ้านได้ยกย่องวีรกรรมของอ้วนว่ามีความกล้าหาญเป็นแนวทางที่ควรทำเป็นแบบอย่าง

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ปิตาของ เสนีย์ เสาวพงศ์ โดยใช้แนวคิดของ สุกิต เอ็งแซะ (2560: 15-21) พบว่าภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) พบเนื้อหาด้านเศรษฐกิจทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ เรื่องการประกอบอาชีพ และปัญหาความยากจน 2) เนื้อหาด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ พบเพียงหนึ่งประเด็นคือเรื่องการเชื่อในกฎแห่งกรรม เนื่องจากนวนิยายเรื่อง ปิตาเป็นนวนิยายที่มุ่งเน้นให้เห็นประเด็นของปัญหาสภาพสังคมมากกว่าจะเน้นในเรื่องความเชื่อทางศาสนาจึงทำให้พบเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ความเชื่อน้อย 3) พบเนื้อหาทางการศึกษาในเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ที่แบ่งออกเป็นความเหลื่อมล้ำในเรื่องเพศ และความเหลื่อมล้ำในเรื่องฐานะ 4) พบเนื้อหาด้านค่านิยมทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ การครองเรือน การแบ่งชนชั้น การหาคู่ครอง ค่านิยมทางด้านวัตถุ ความกตัญญู การรักบ้านเกิดเมืองนอน การคบหาเพื่อน จึงทำให้เห็นว่าตัวละครมีหน้าที่สำคัญในนวนิยายคือการดำเนินเรื่อง และสิ่งหนึ่งที่เป็นบทบาทของตัวละครในนวนิยายคือการทำให้เห็นภาพสะท้อนทางสังคม โดยใช้ตัวละครเป็นตัวนำเสนอให้เห็นถึงแนวคิดที่หลากหลายของคนในสังคม และสภาพสังคมที่ผู้แต่งต้องการสื่อออกมาผ่านงานเขียนของตน

อภิปรายผล

การศึกษาภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ปิตาของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ได้แบ่งภาพสะท้อนออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งมีผลการอภิปรายดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายด้านเศรษฐกิจของตัวละครในนวนิยายเรื่อง ปิตา พบว่ามีเรื่องประเด็นด้านการประกอบอาชีพกับปัญหาความยากจนมากที่สุด โดยจะเห็นว่าอาชีพที่มีมากที่สุดในประเทศไทย คือ อาชีพขวนาหรือเกษตรกร ดังที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562: 2) กล่าวว่ามีคนที่ทำอาชีพเกษตรกรถึง 10.58 ล้านคน ซึ่งมีมากกว่าอาชีพอื่น ๆ อย่างอาชีพข้าราชการหรืองานบริการด้านอื่น ๆ ถึงแม้ว่าอาชีพขวนาจะมีมากกว่าอาชีพ

อื่น ๆ แต่ปัญหาความยากจนในประเทศไทยมีอยู่มากเนื่องจากอาชีพชาวนาไม่ใช่อาชีพที่มีรายได้ดี ซึ่งเกิดจากปัญหาการถูกกดขี่จากกลุ่มนายทุนส่งผลให้รายได้จากการเพาะปลูกไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงชีพตนได้ ดังที่ ภัทรศยา และชิตชยา ค์ ยมาภัย (2560: 868) ได้กล่าวว่าการกดขี่ที่เกิดจากการเอารัดเอาเปรียบผ่านปัจจัยการผลิตที่ชาวนาในเมืองต้องพึ่งพานายทุน ไม่ใช่ค่าแรงของชาวนาโดยตรง ต้นทุนค่าปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้เบียดบังทั้งค่าแรงและมูลค่าส่วนเกินที่ชาวนาควรจะได้รับค่าแรงและมูลค่าส่วนเกินจากการขายข้าว ถูกแปรไปเป็นรายจ่ายที่ชาวนาต้องจ่ายให้แก่การซื้อปัจจัยการผลิตซึ่งมีนายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้น อำนาจในกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตทำให้นายทุนสามารถกำหนดมูลค่าของปัจจัยการผลิตนั้น ๆ ไม่ว่ามูลค่าจะสูงหรือต่ำ ชาวนาก็ปราศจากสิทธิ อำนาจในการต่อรอง เนื่องจากปฏิเสธการพึ่งพาในปัจจัยดังกล่าวไม่ได้ ดังนั้นแม้ชาวนาจะลงทุนทำนาและได้ผลตอบแทนกลับคืนเท่าไร ผู้ที่ได้รับผลต่างอย่างเป็นที่น่าพอใจเสมอคือผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตแทนที่จะเป็นชาวนา รายได้ที่ถูกแปรเป็นรายจ่ายของชาวนาจึงกลายเป็นรายได้ของนายทุนทั้งหมด ซึ่ง วีระ หวังสัจจะโชค และธัชชนก สัตยวินัย (2563: 115) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุที่อาชีพชาวนายากจนว่า “สำหรับประเทศไทย คุณภาพชีวิตทางสังคมของชาวนาในพื้นที่ฉะเชิงเทรา แม้ว่าจะไม่ได้มีปัญหาในเรื่องของที่ดินและหนี้สินมากเท่ากับภูมิภาคอื่น แต่ในเชิงของความยากลำบากที่ต้องดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจท่ามกลางความไม่แน่นอนของกลไกตลาด ทำให้เกิดความเสี่ยงที่ชาวนาจะต้องรับผิดชอบในส่วนของปัญหาที่ตนเองไม่ได้ก่อทั้งจากกลไกตลาด และจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ชาวนาต้องแบกรับปัญหาจากช่วงที่เกิดราคาส่งผลผลิตตกต่ำ และสภาพสังคมที่ภาคเกษตรของไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้การดูแลผ่านการจัดสวัสดิการภาคเกษตรมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น มิเช่นนั้นจะกลายเป็นว่าปัญหาเชิงโครงสร้างถูกผลักภาระไปให้ชาวนาแบกรับ “ความเสี่ยง” “แบบปัจเจกบุคคล” ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่าภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจในเรื่องปัญหาความยากจนกับอาชีพชาวนา เกิดจากปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุนสูง และไม่สามารถต่อรองจากนายทุนที่รับซื้อข้าวได้ อีกทั้งชาวนาต้องรับมือ

กับปัญหาทกลไกการตลาดที่ไม่สามารถควบคุมได้ ทำให้อาชีพชาวนาจึงถูกกดให้อยู่ในระดับชนชั้นล่างและส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ในขณะเดียวกันการวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ จะเห็นได้ว่าประเด็นในด้านนี้ปรากฏน้อยมาก เนื่องจากนวนิยายเรื่อง ปิตา เป็นนวนิยายแนวสังคมสังคมนิยมหรือนิยายเพื่อชีวิต อีกทั้งนวนิยายเรื่อง ปิตา ถูกสร้างในปี พ.ศ. 2496 ซึ่งเป็นสมัยที่เริ่มมีการเขียนนวนิยายรูปแบบใหม่ที่เน้นผลงานไปเพื่อการเสนอข้อคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งสอดคล้องกับที่ วุฒินันท์ ชัยศรี (2564: 64) ได้กล่าวว่า “ระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 วงการวรรณกรรมไทยในช่วงระยะเวลานี้ เกิดการปะทะกันทางความคิดอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มความคิด “ศิลปะเพื่อศิลปะ” และ “ศิลปะเพื่อชีวิต” ทำให้เกิดการแบ่งแยกนักเขียนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มหนึ่งมีผลงานหนักไปทางเรื่องพาฝันในแนวต่าง ๆ อีกกลุ่มหนึ่งมีผลงานหนักไปทางเสนอข้อคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่เป้าหมายเดิมที่วางไว้ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง วรรณกรรมในช่วงเวลานี้จึงเป็นเรื่องที่หนักไปทางเสนอข้อคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง การเรียกร้องความเสมอภาคและเสรีภาพเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สภาพที่ดีขึ้น” จึงสรุปได้ว่านวนิยายเรื่องปิตา ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นนวนิยายในรูปแบบของศิลปะเพื่อชีวิตที่มีจุดมุ่งหมายในการสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมที่ได้เจาะลึกลงไปถึงปัญหาของสังคมในประการต่าง ๆ ทั้งการสะท้อนภาพและชี้ให้เห็นต้นตอของปัญหา ผู้เขียนเสนอภาพทั้งปัญหาชนบทและปัญหาในเมือง เช่น ปัญหาของชีวิตคนในเมือง ปัญหาที่ชาวนาต้องต่อสู้กับนายทุนและอำนาจอันไม่เป็นธรรม ปัญหาชนชั้นกรรมาชีพ เป็นต้น

ในส่วนของการวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายด้านการศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจคือเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยภายในเรื่องผู้แต่งได้สะท้อนถึงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของคนในชนบทกับในเมืองว่ามีความแตกต่างกัน บ้างก็หนึ่งมาจากการที่ความเจริญที่ไปรวมตัวกันอยู่ในเมือง ทำให้ทั้งบุคลากรทางการศึกษา การนำเข้าสู่การเรียนรู้ ยากที่จะเข้าสู่ในสังคมชนบทซึ่งโรงเรียนในชนบท

หากเปรียบเทียบกับโรงเรียนในเมืองก็มีความแตกต่างในด้านคุณภาพของการเรียนรู้ ดังที่ นณริฏ พิศลยบุตร (2559: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งได้ผลสรุปว่า “ส่วนใหญ่เป็นผลจากความแตกต่างกันทางด้านสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทสูงถึงร้อยละ 47 จากร้อยละ 100 ของความเหลื่อมล้ำโดยรวม จึงทำให้เห็นภาพสะท้อนว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยกว่าครึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างทางด้านสถาบันการศึกษาเป็นหลัก” นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาความยากจนของครอบครัว ซึ่งไม่สามารถส่งลูกเข้าเรียนต่อในสถาบันที่มีคุณภาพหรือระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์ (2564: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงสถานการณ์เรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีเด็กเยาวชนวัยเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 3-17 ปี) นอกกระบวนการศึกษามากกว่า 670,000 คนทั่วประเทศ เพราะปัญหาความยากจน ความด้อยโอกาสทางสังคม ความพิการ และปัญหาครอบครัว” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีนักเรียนจำนวนมากที่ขาดโอกาสทางการศึกษา นอกจากนี้ ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์ (2564: ออนไลน์) ยังได้ยกสถิติของนักเรียนที่จบในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีผลการรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจว่า “กลุ่มเด็กยากจนยังมีความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสการสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาสูงถึง 7 เท่า โดยเด็กจากครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ 20 ของประเทศมีโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 5 ของประชากรในกลุ่มรายได้เดียวกัน” จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีส่วนสำคัญคือความแตกต่างของสถาบันและปัญหาความยากจนของพระครอบครัวที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น ซึ่งตัวละครในเรื่อง ปิศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ อย่าง กิ่งเทียน จึงมีความต้องการที่จะไปสอนและพัฒนาเด็กในชนบทมากกว่าที่จะสอนอยู่ในเมือง เพราะต้องการให้ชนบทได้มีการพัฒนา นักเรียนในชนบทให้เกิดความรู้และยังเป็นโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายของเด็กในชนบท

ในส่วนสุดท้ายการวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายด้านค่านิยม มีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ซึ่งแต่ละประเด็นที่ทำให้เกิดค่านิยมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

ค่านิยมในการแบ่งชนชั้น, การนับถือบุคคลที่ใหญ่กว่า หรือค่านิยมทางวัตถุ ล้วนแต่มีเงินเป็นปัจจัยสำคัญทั้งสิ้น ดังที่ ธงชัย สมบูรณ์ (2564: ออนไลน์) ได้กล่าวว่าถ้าใช้เงิน “เป็น” ในทางที่ถูกที่ควรอำนาจและบารมีก็จะส่งผลกลับมาได้อย่างยอดเยี่ยม แต่ถ้านำไปสู่ความโลภและงกจนเกินขอบเขตก็อาจจะทำให้ผู้ที่ไฝหาเงินกระทำ (Acts) และมีพฤติกรรม (Activities) ที่ผิดศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมาย การได้มาซึ่งเงินเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของมนุษย์อยู่แล้ว เมื่อไรก็ตามที่สังคมนับถือหรือสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ มุ่งเน้นเงินมากกว่าการดำรงอยู่เพียงอย่างพอเพียง การวัดคุณค่าและการสร้างคุณค่าของเงินก็จะนำไปสู่ “เงินตรานิยม” ฟุ้งเฟ้อ และกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมอย่างหยาบ ๆ หากความละเอียดอ่อนและขาดรสนิยมแห่งชีวิต สุดท้ายที่สำคัญกลายเป็นสังคมที่ว่างเปล่า ขาดชีวิตชีวาและจิตวิญญาณแห่งสังคม หันกลับมามอง “อำนาจ” ถือได้ว่าเป็นเรื่องหอมหวาน เย้ายวน จึงสรุปได้ว่า เงินสามารถเป็นตัววัดคุณค่าของคนได้ การที่มีเงินทองมากก็จะทำให้คนมีอำนาจมากขึ้นกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มนุษย์หลงอยู่ในอำนาจของเงิน จึงนำไปสู่การเกิดความเลื่อมล้ำและแบ่งแยกชนชั้นเกิดขึ้นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้แต่งได้สะท้อนในด้านค่านิยมคือเรื่องของการครองเรือน ภายในนวนิยายเรื่อง ปิตาจารย์จะเห็นว่าตัวละครที่มีแนวคิดยึดถือหลักในการครองเรือนอย่างหนึ่งต้องเคารพบูชาผู้ที่ เป็นสามี ซื่อสัตย์ต่อกันและกันซึ่งเพื่อให้เกิดความรัก สามัคคีเป็นแบบอย่างที่ยึดถือกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับหลักทางศาสนาที่ ธมมวรรณ ขอสวัสดิ์ (2562: 1724) กล่าวว่า “ข้อที่ 10 ฟังนอบน้อมเทวดาภายในหมายความว่า หลักรั้วทาสสะท้อนการเคารพและการเลื่อมใสบูชาพ่อแม่ผู้ และให้เกียรติหรือยำเกรงสามีดุจเทวดาซึ่งเป็นคุณลักษณะสะท้อนถึงคุณธรรมจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวภรรยา กล่าวคือการครองเรือนที่สงบสุขนั้นจะต้องมีตนที่ประพฤติอยู่ในธรรมการวางหรือปรับความคิดความเชื่อให้ตรงธรรมมีการปฏิบัติต่อกันในครอบครัวเพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความปรองดองสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะต้องมีความเชื่อมั่นยึดมั่นในหลักการ อุดมการณ์ และอุดมคติที่สร้างร่วมกันโดยมีความเห็นที่เสมอกัน มีการยอมรับในหลักการเดียวกัน โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า”

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิจิตร พงษ์เกษ (2563: ออนไลน์) ที่ได้ให้ความหมายของการครองเรือนว่าเป็นการที่สามีภริยาตัดสินใจร่วมครองเรือนนั้นหมาย มุ่งมีครอบครัว มีคู่ร่วมชีวิตจิตใจ ครอบครองและเป็นเจ้าของทั้งร่างกายและจิตใจโดยหวังพึ่งพิงทะนุถนอมให้มีความสุขแก่กันและกันในทุกวันนี้ตลอดชีวิต โดยรักเดียวใจเดียวเท่านั้น การให้ความรักเดียวใจเดียว มุ่งมั่นเพียงคู่รักของตนเองเพื่อหวังสร้างครอบครัว สร้างฐานะให้มีครอบครัวที่มั่นคงเป็นการเชิดชูเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง จึงสรุปได้ว่า ค่านิยมเรื่องการครองเรือนเป็นค่านิยมในสังคมไทยที่ยึดหลักกันมาอย่างช้านานจากการสั่งสอนของคนในครอบครัว และหลักธรรมคำสอนในหลักพุทธศาสนา ส่งผลให้ค่านิยมดังกล่าวถูกถ่ายทอดผ่านนวนิยายเรื่อง ปิตาภ ของเสนีย์ เสาวพงศ์

ผลจากการวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่อง ปิตาภ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ พบว่าเสนีย์ เสาวพงศ์ มีการใช้เทคนิควิธีในการสร้างตัวละครออกมาให้มีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย ทั้งทางด้านลักษณะนิสัย จิตใจ ความคิด และพฤติกรรมที่ได้แสดงออกมา โดยลักษณะการสร้างตัวละครจะเน้นไปที่การสร้างให้ผู้อ่านเห็นมุมมองของสังคมผ่านตัวละครต่าง ๆ ภายในนวนิยาย เพราะตัวละครในนวนิยายเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นมนุษย์ออกมาได้อย่างสมจริง ผู้แต่งจึงใช้ความสมจริงของลักษณะตัวละครมาใช้ประกอบการสะท้อนภาพในด้านต่าง ๆ ของสังคมให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมไปถึงสอดแทรกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แนวคิดต่าง ๆ ของคนในสังคมไม่ว่าจะเพศชายหรือเพศหญิง คนฐานะยากจนหรือฐานะร่ำรวย และความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น นอกจากนี้วรรณกรรมของเสนีย์ เสาวพงศ์ ที่ประพันธ์ไว้หลายเรื่องมีลักษณะการแต่งเช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง ปิตาภ อย่างเช่น ความรักของวัลยา ชีวิตบนความตาย ไฟเย็น เป็นต้น จึงถือว่าผลงานของเสนีย์ เสาวพงศ์มีความเป็นเอกลักษณ์และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนวนิยายไทย ทำให้คนหันมาสนใจนวนิยายแนวเพื่อชีวิตอีกทั้งนวนิยายของเสนีย์ เสาวพงศ์ สามารถเป็นส่วนหนึ่งให้สังคมไทยมองเห็นความสำคัญของการเมืองในประเทศไทยมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า ภาพรวมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง ปิตาภ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินเรื่องและเป็นตัวแทน

ของมนุษย์ในสังคมแต่ละยุคสมัยที่ผู้แต่งต้องการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกสู่สายตา
แก่สาธารณชน เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงคุณค่าและตระหนักถึงชีวิตของตนเองในระบบ
สังคมไทยที่ยังเป็นรากฐานของความเหลื่อมล้ำจนถึงปัจจุบันนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคม
และลักษณะตัวละคร
2. ควรศึกษาประเด็นทางสังคมด้านอื่น ๆ ปรากฏในนวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงศ์
3. นำไปใช้ต่อยอดในการศึกษาวรรณกรรมและสร้างสรรค์วรรณกรรมได้

เอกสารอ้างอิง

จิตขยางค์ ยมาภัย. (2560). *ชีวิตชาวนาในสังคมร่วมสมัย: ชีวิตที่ถูกกลดทอนความเป็นมนุษย์*.
มหาวิทยาลัยรังสิต.

ตฤณัทธ โลหะพงศธร. (2563, 30 ตุลาคม). ตายสิบจะเกิดแสน แต่ ‘ปีศาจ’ ผู้ไม่มีวันตาย
จากวรรณกรรมอมตะของเสนีย์ เสาวพงศ์.

<https://becommon.co/culture/pisat-seni-saowaphong/>.

ธงชัย สมบูรณ์. (2564, 26 มิถุนายน). *เงิน อำนาจ และการดำรงอยู่*.

<http://www.edu.ru.ac.th/index.php/8-edu-information/275-2014-07-04-10-46-45>

ธร ปิตติล. (2561). ‘ปีศาจ’ ความเหลื่อมล้ำ และกาลเวลา. มติชน.

ธัมมวรรณ ขอสวัสดิ์. (2562). *แนวทางการประยุกต์หลักการครองเรือนของนางวิสาขา
ที่นำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ณณริฏ พิศลยบุตร. (2559, 25 พฤษภาคม). *ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย:
อีกหนึ่งปัญหาด้านการศึกษาที่ภาครัฐควรใส่ใจ*. <https://shorturl.asia/dlIcL>.

- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2548, 26 กรกฎาคม). ปีศาจของกาลเวลา : การรื้อฟื้นงานเสนีย์
เสาวพงศ์ในยุคแสงหา. <https://prachatai.com/journal/2005/07/21258>.
- พัทยา สายหู. (2522). ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2).
โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์.
- พิจิตร พงษ์เกษ. (2563). รูปแบบการครองเรือนที่พึงประสงค์ตามหลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2564, 16 มิถุนายน). ไชยศาสตร์ความเหลื่อมล้ำการศึกษาไทย
เหตุใดความช่วยเหลือไปไม่ถึงเด็ก. <https://shorturl.asia/SgxOW>.
- มณฑา วิริยางกูร และสิริวรรณ นันทจันทุล. (2563). ภาพสะท้อนสังคมสมัยรัตนโกสินทร์
ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของทมยันตี. คณะมนุษยศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลำไย สมอ่อน. (2541). ทศนะทางสังคมของนักเขียนไทยจากเรื่องสั้นในวารสารสยามรัฐ
สัปดาห์ วิจารณ์ช่วงครึ่งทศวรรษ (พ.ศ. 2535-2539) [วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีระ หวังสัจจะโชค. (2563). แรงงานภาคเกษตรเป็นแรงงานเสี่ยงหรือไม่?
การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตทางสังคมของชาวนาไทยและเวียดนาม.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วุฒินันท์ ชัยศรี. (2564). วรรณกรรมไทยก่อนและหลังได้รับอิทธิพลตะวันตก.
<https://elearning7.nrru.ac.th/course/view.php?id=899>
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (พิมพ์ครั้งที่ 4). เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง.
- สาโรช บัวศรี. (2512). พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่. ครุสภา.
- สำนักงานสถิติและดิจิทัลแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562,
25 มีนาคม). สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.
<https://shorturl.asia/T37OS>

สุพิศ เอื่องแซะ. (2560). ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร
“คู่สร้างคู่สม”. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
เสนีย์ เสาวพงศ์. (2564). ปีศาจ (พิมพ์ครั้งที่ 7). มติชน

Author

Miss Hathaiwan Maneewong

Information Thai Program, Faculty of education

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

340 Suranarai Rd., Nai Mueang Sub-district, Mueang District,

Nakhon Ratchasima Province 30000

Tel: 087-4161166 E-mail: b_o_m_b_a_m@hotmail.com

Miss Napassawan Achumchai

Information Thai Program, Faculty of education

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

340 Suranarai Rd., Nai Mueang Sub-district, Mueang District,

Nakhon Ratchasima Province 30000

Tel: 093-5156651 E-mail: napaswantoan@gmail.com

Mr. Theerapat Koryurkklang

Information Thai Program, Faculty of education

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

340 Suranarai Rd., Nai Mueang Sub-district, Mueang District,

Nakhon Ratchasima Province 30000

Tel: 097-3232822 E-mail: peen.theerapat@gmail.com

การพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ
ยุควิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว
The Competency Development of Local Tour Guides
in Sisaket Four Ethnic Tourism Communities in the Next
Normal Era Using Safe Tourism Areas Framework for Tourists

พรหมลิขิต อุรา¹/ กันติมาลย์ จินดาประเสริฐ²

Promlikit Ura/ Kantimarn Chindaprasert

^{1,2} คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

Received: May 3, 2022

Revised: July 26, 2022

Accepted: August 19, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของผู้นำเที่ยวท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่น 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวสี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย คือ คนในชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ รวมทั้งหมด 20 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ พบว่า มีประสบการณ์และทักษะยังไม่เพียงพอ ทั้งภาษาในการสื่อสาร

ด้านวิชาการ การปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการบริการ
ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด

2. ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเกี่ยวข้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยว
ชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ พบว่า มีความต้องการเข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเกี่ยวข้อง
ถิ่น ในรูปแบบการอบรมแบบมีส่วนร่วม ทั้งในห้องเรียนและนอกสถานที่ ผู้เข้าร่วม
อบรม 15-20 คน เป็นเวลา 3 วัน

3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเกี่ยวข้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์
สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ประกอบไปด้วย (1) การให้ความรู้ทางด้านวิชาการ (2) ทักษะ
การเป็นมัคคุเทศก์ (3) เกณฑ์ด้านความปลอดภัย ความเป็นธรรมและสุขอนามัย ในพื้นที่
ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และ (4) การออกฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์
นอกพื้นที่

คำสำคัญ : สมรรถนะ, ผู้นำเกี่ยวข้องถิ่น, ชีวิตวิถีถัดไป, พื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัย

Abstract

This research had objectives to 1) to study the current condition of local tour guides 2) to study the requirement for competency development for local tour guides 3) the guidelines to develop the competency for local tour guides in Sisaket four ethnics tourism communities in the next normal era using safe tourism areas framework for tourists, which is the qualitative research. The target group is 20 peoples who live in tourism communities of Sisaket Four Ethnics Tourism Communities.

The results of the research are

1. The current condition of local tour guides in Sisaket four ethnics tourism communities found out that they have insufficient experiences and skills in communicative language, academic, tour guide performance, and immediate problem-solving in the COVID-19 pandemic situation.

2. The requirement of competency development for local tour guides in Sisaket four ethnics tourism communities, found out that they were in needs to develop of local tour guides competency in the form of participatory training both inside and outside the classroom. The training should be provided for 15-20 participants for 3 days.

3. The form of competency development model of the local tour guides in Sisaket four ethnics tourism communities, consisted of 1) the academic knowledge presentation, 2) the tour guide skill, 3) the safety criteria, fairness, and sanitation in safe tourism areas framework for tourists, and (4) the field training for tour guides.

Keywords: Competency, Local Tour Guide, Next Normal Era, Safe Tourism Area

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทย ที่สร้างรายได้มหาศาลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทย จำนวน 6.69 ล้านคน และสร้างรายได้อยู่ที่ 332,000 ล้านบาท ส่วนสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศมีจำนวนผู้เดินทางทั้งสิ้น 78.32 ล้านคนต่อครั้ง ลดลง 75.78 ล้านคนต่อครั้ง และมีรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวอยู่ที่ 428,000 ล้านบาท

ลดลง 552,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับเดียวกันของปีที่ผ่านมา (กรุงเทพมหานคร, 2563) ข้อความที่กล่าวมานั้นได้สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2563 ซึ่งถือเป็นช่วงวิกฤตของสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย เนื่องจากในเดือน มีนาคม-เมษายน ประเทศไทยต้องรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้มาตรการล็อกดาวน์ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน มาตรการเคอร์ฟิวถูกนำมาใช้ รวมทั้งการยกเลิกกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจทุกภาคส่วนของประเทศหยุดลงแบบฉับพลัน ภาคธุรกิจทยอยปิดกิจการเป็นจำนวนมากและการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศหยุดชะงัก (ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว, 2563) สร้างผลกระทบในการดำรงชีวิต ส่งผลให้ประชาชนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่ออยู่รอด ตั้งแต่การอยู่บ้านและลดการเดินทาง ส่วนภาคธุรกิจ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ศูนย์การค้าธนาคารก็ต้องปรับตัว มีการเว้นระยะห่าง (Social distancing) การตรวจคัดกรอง การบันทึกการเข้าออก (Check in) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตและการให้บริการไปจากเดิม ตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ที่ประชาชนทุกคนได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจนกลายเป็นความปกติใหม่กันไปเรียบร้อยแล้ว และในปัจจุบัน ประชาชนกำลังเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตกันมากขึ้น เพื่อก้าวไปสู่ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) ในช่วงหลังสถานการณ์โควิด 19 การก้าวผ่านจาก “New Normal” ไปสู่ “Next Normal” ยังเป็นการสนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งมีทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐาน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) แม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561-2565 ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) เพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่เมืองท่องเที่ยวหลัก และเมืองท่องเที่ยวรอง

สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของเงินตราต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ชนบทก่อให้เกิดการจ้างงาน การสร้างอาชีพให้กับคนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งกรรมการท่องเที่ยวได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัย Safety Zone โดยการจัดทำหลักเกณฑ์ด้านความปลอดภัยสำหรับพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยโดยมุ่งเน้นด้านปลอดภัย สุขอนามัย และเป็นธรรม ให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวมีการดูแลความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงความปลอดภัยและสุขอนามัยของนักท่องเที่ยว สร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการต่อยอดให้พื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วประเทศได้เห็นถึงความสำคัญ และแนวทางการบริหารจัดการให้ทุกพื้นที่ทั่วประเทศเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัย เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นการขยายผลไปสู่พื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั่วประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2565)

ทั้งนี้ จังหวัดศรีสะเกษเป็นเมืองท่องเที่ยวรองที่กำลังมีการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัด โดยสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษในเดือนมกราคม-ธันวาคม ปี พ.ศ. 2562 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจำนวน 91,717 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.58 จากจำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการสรุปรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดศรีสะเกษพบว่า รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2562 มีรายได้ 144 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 5.94 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) อีกทั้งจังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดที่มีวิถีวัฒนธรรมพิเศษที่มีความหลากหลายของชนเผ่าต่าง ๆ ได้แก่ เผ่าเขมร เผ่ากูย เผ่าลาว และเผ่าเยอ จึงถูกเรียกขานกันอีกชื่อหนึ่งว่า “ดินแดนสี่เผ่าไทศรีสะเกษ” (วัฏจักร จันทะภักดิ์, 2557) นอกจากนี้ จังหวัดศรีสะเกษยังมีงานเทศกาลประจำปีที่เป็นเอกลักษณ์และสร้างชื่อเสียง คือ “เทศกาลดอกล่ำดวนบานสืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ” จัดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การจำหน่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) การจำลองบ้าน

ของสี่เผ่าไทศรีสะเกษ และการแสดงประเพณีศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชนสี่เผ่าไทศรีสะเกษ เขมร กูย ลาว เยอ ในช่วงกลางคืน เป็นการแสดงแสง สี เสียง ตำนานการสร้างเมืองศรีสะเกษ ในการแสดงชุดศรีพทุทธะศวร และร่วมงานพาแลงอาหารพื้นเมืองของสี่เผ่า จากรูปแบบ การจัดงานสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมจังหวัดศรีสะเกษได้เป็นอย่างมาก (ปาริฉัตร พงษ์คละ, 2562)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าจังหวัดศรีสะเกษนั้น เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็น ชนเผ่าเขมร ชนเผ่าส่วย (กูย) ชนเผ่าลาวและชนเผ่าเยอ ซึ่งถือเป็นความพิเศษที่เป็นชุมชนของแต่ละชุมชน และพร้อมจะให้นักท่องเที่ยวเดินทาง มาเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศไม่เดินทางท่องเที่ยวไปยังชุมชน เนื่องจากกลัวว่าจะไม่ปลอดภัยจากเชื้อไวรัส COVID-19 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “การพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชน การท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยว ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว” เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวว่าชุมชนนั้น มีความปลอดภัยตามเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนดขึ้น และยังเป็น การส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายในชุมชน ควบคู่ไปกับทรัพยากรมนุษย์ โดยผลการศึกษาจะทำให้เกิดองค์ความรู้ ด้านบทบาทของผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชน อีกทั้งจะเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่น สามารถสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนเองและวางแผนในสถานที่ท่องเที่ยวของตน อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของผู้นำเที่ยวท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่น
3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

วิธีการดำเนินวิจัย

กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ได้แก่ (1) ชุมชนท่องเที่ยวเขมร บ้านภูมิขรอล อำเภอกันทรลักษ์ (2) ชุมชนท่องเที่ยวเผ่าลาว บ้านห้วย อำเภอมืองศรีสะเกษ (3) ชุมชนท่องเที่ยวเผ่าส่วย (กูย) บ้านดวนใหญ่ อำเภอวังหิน และ (4) ชุมชนท่องเที่ยวเผ่าเยอ บ้านโพนค้อ อำเภอมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเครื่องจักสาน กลุ่มทอผ้า ผู้นำชุมชน กลุ่มหมอพื้นบ้าน กลุ่มทำขนม และพระภิกษุสงฆ์ ชนเผ่าละ 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลโดยการใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ จากนั้นนำข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และเป็นการสนทนากลุ่ม คือ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีสนทนากลุ่ม ในขั้นตอนนี้ได้นำผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางสำหรับการเป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาและการวิเคราะห์แบบจัดหมวดหมู่เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

ความรู้ทางด้านภาษาในการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ทั้ง 4 ชุมชนนั้น ยังขาดความรู้และทักษะในการนำเที่ยว รวมไปถึงการสื่อสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ อย่างเช่น ภาษาอังกฤษ ไม่สามารถสื่อสารได้เท่าที่ควร เนื่องจาก ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นมีเพียงการสื่อสารเป็นภาษาท้องถิ่นและมีการพูดภาษาไทยหรือกลาง เฉพาะมีการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ เท่านั้น แต่ก็ยังมีการพูดคุยโดยผสมกันระหว่าง ภาษาไทยกับภาษาถิ่น จึงส่งผลให้ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นเกิดปัญหาในการสื่อสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศค่อนข้างมาก ดังคำกล่าวที่ว่า

“...บางครั้งมีต่างชาติเข้ามายังชุมชน คนที่เป็นคนนำเที่ยวก็พูดได้แค่แนะนำตัวเอง แต่ไม่สามารถอธิบายข้อมูลอื่นได้เลย อย่างเขาถามเกี่ยวกับการทอผ้า เราก็ไม่สามารถอธิบายให้เขาเข้าใจได้ จึงมีการใช้ภาษากายประกอบ และเมื่อมีคนไทย เข้ามาในชุมชน เราก็นำเที่ยว และอธิบายข้อมูลให้เขาฟังได้ แต่ก็ยังพูดภาษาอีสาน ภาษาบ้านเราบ้าง...”

วิมล ทองสาย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

“...ผู้ที่ได้รับหน้าที่นำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวของบ้านเรา ยังไม่สามารถนำเที่ยว ได้ดีเท่าไร แต่ก็พอให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้...”

วิระยุทธ ดวงแก้ว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

ความรู้ทางด้านวิชาการในการออกปฏิบัติงาน จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชน ในระหว่างการบรรยายข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้รับฟังนั้น ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นไม่สามารถอธิบายนอกเหนือจากประสบการณ์ที่ตนมี ทำให้ไม่สามารถ ที่จะบรรยายข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเชิงวิชาการให้นักท่องเที่ยวได้ และไม่สามารถบรรยาย ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งการควบคุมเวลาในการนำเที่ยวแต่ละจุด ในแหล่งท่องเที่ยวทำได้ยาก เนื่องจากผู้นำเที่ยวท้องถิ่นใช้เวลาในการบรรยายนาน โดยไม่เป็นไปตามกำหนดการ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของเรา จะรู้จริงเฉพาะบางคน และคนอื่นที่เขาไม่รู้อย่างลึกซึ้ง เวลาเขานำเที่ยวเขาก็บรรยายได้เท่าที่เขารู้เท่านั้น มันก็จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลไม่ครบ และบางคนก็บรรยายกินเวลาของคนอื่น ไม่รักษาเวลาของตนเอง...”

สปีทิพย์ บุญปลูก (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

“...มัคคุเทศก์ชุมชนไม่เคยออกปฏิบัติงานจริง หลังจากได้รับการอบรม อาจจะทำให้ลืมเนื้อหาหรือลืมความรู้ที่ได้จากการอบรมไป หากได้ใช้บ่อย ๆ คงสามารถใช้ความรู้ในการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

วรรณภา ปัญญา (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

การปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชนนั้น มีข้อมูลในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการเป็นผู้นำเที่ยว จึงไม่กล้าแสดงออกในการนำเที่ยว อีกทั้งปัจจุบันนี้เกิดการระบาดของเชื้อไวรัส COVID – 19 ผู้นำเที่ยวได้ทำการสวมหน้ากากอนามัยทุกคน แต่บางครั้งก็จะเอาน้ำกากอนามยไว้ใต้คาง ทำให้เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ชาวบ้านยังไม่มีความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ ยังมีความกลัว ไม่กล้าแสดงออกในการเป็นมัคคุเทศก์เราเป็นคนในชุมชนนี้ต้องรู้ว่าชุมชนเราเป็นยังไง มีเส้นทางไปไหนบ้าง มีพระอะไรที่สำคัญ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนอะไรบ้าง เราอาจจะรู้ข้อมูล แต่ไม่รู้วิธีการในการกรอกรำพูดออกมา ลำดับหนึ่ง สอง สาม ว่าควรพูดอะไร...”

จุฑามาศ ลินธุเดช (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

“...บางครั้งตอนที่กำลังนำเที่ยวอยู่ ก็ยังมีบางคนเอาน้ำกากมาไว้ใต้คาง แต่เราก็มีการพูดคุยกันแล้วว่าต้องใส่ไว้ตลอดเวลา จะได้ป้องกันทั้งเราเองและนักท่องเที่ยวด้วย...”

ณัฐกร วิลัยเลิศ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการนำเที่ยว จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชนนั้น ไม่มีทักษะและไหวพริบปฏิภาณในการในการแก้ไข

ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวและ
ภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เวลานำเที่ยวหากเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว
มัคคุเทศก์ชุมชนไม่มีความรู้มากพอที่จะช่วยปฐมพยาบาลให้แก่นักท่องเที่ยว เพราะขาด
การอบรมและไม่มีความรู้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น...”

ลลิต ชมภูวงศ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

“...มัคคุเทศก์ชุมชน ยังขาดไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
เมื่อมีนักท่องเที่ยวสอบถามข้อมูล ทำให้เกิดการตื่นตระหนกและไม่สามารถตอบปัญหา
ของนักท่องเที่ยวได้...”

สุรารักษ์ นวลใส (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2565)

ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

ความต้องการเข้าร่วมการอบรมการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชน
การท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยว
ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากอยากมีความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะทำให้นักท่องเที่ยว
ท้องถิ่น กล้าพูด กล้าแสดงออก อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในการต้อนรับ
นักท่องเที่ยวในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส COVID-19 เมื่อมีการนำเที่ยวให้แก่
นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือน

ความต้องการอบรมในหัวข้อเรื่องภาษาอังกฤษและทักษะการพูดหลักการพูด
เนื่องจากเวลาที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชน แล้วผู้นำเที่ยวท้องถิ่น
ไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ เพียงแต่สามารถพูดได้เพียงทักทายเท่านั้น
และไม่สามารถให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่ได้ อีกทั้งทำให้เกิด
อาการเขินอาย

ความต้องการอบรมในรูปแบบการอบรมทั้งในห้องและนอกสถานที่โดยการอบรมในห้องเรียน 2 วัน และเดินทางไปยังสถานที่จริง 1 วัน เพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์โดยการปฏิบัติในสถานที่จริง เพื่อสร้างความกล้าแสดงออกให้กับผู้นำที่ยังต้องถื่น

ความต้องการอบรมในห้อง ซึ่งห้องเรียน คือ ศาลาการเปรียญของวัดหรือศาลาหมู่บ้านในชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ส่วนอบรมนอกสถานที่ ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการไปฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง คือ ชุมชนท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ

ความต้องการผู้เข้าร่วมอบรมอบรมการพัฒนาสมรรถนะผู้นำที่ยังต้องถื่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ประมาณ 15-20 คน

ความต้องการระยะเวลาการอบรมอบรมการพัฒนาสมรรถนะผู้นำที่ยังต้องถื่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ระยะเวลาประมาณ 3 วัน

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำที่ยังต้องถื่น

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำที่ยังต้องถื่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวประกอบด้วย 1. การให้ความรู้ด้านวิชาการ จำนวน 9 เรื่อง 2. ทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ 3. เกณฑ์ด้านความปลอดภัย ความเป็นธรรม และสุขอนามัย ในพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และ 4. การออกฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์นอกพื้นที่

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเพื่อท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยว
ชาติพันธุ์เผ่าไทศรีสะเกษ ยุควิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัย
สำหรับนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของผู้นำเพื่อท้องถิ่น

ความรู้ทางด้านภาษาในการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้นำเพื่อท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชนนั้นยังขาดความรู้และทักษะในการนำเที่ยว รวมไปถึง การสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อย่างเช่น ภาษาอังกฤษ ไม่สามารถสื่อสาร

ได้เท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันวิสาข์ หมิ่นจง (2560) พบว่า ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการเป็นมัคคุเทศก์ของผู้ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่อ่อน และในขณะที่เดียวไม่สอดคล้องกับคำกล่าวของ กุลธรา สุวรรณพิมล (2556) ที่ได้กล่าวว่า มัคคุเทศก์เป็นงานที่ต้องใช้ภาษาเป็นหลักโดยเฉพาะภาษาพูดมัคคุเทศก์จึงต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาแม่ของตนและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เนื่องจากผู้นำเที่ยวท้องถิ่นมีเพียงการสื่อสารเป็นภาษาท้องถิ่นและมีการพูดภาษาไทยหรือกลางเฉพาะมีการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ เท่านั้น แต่ก็ยังมีการพูดคุยโดยผสมกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาถิ่น จึงส่งผลให้ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นเกิดปัญหาในการสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นของแต่ละชุมชนที่ได้ทำการศึกษา นั้น ควรได้รับการฝึกอบรมในการสื่อสารภาษาต่างประเทศเป็นสำคัญ เพื่อจะได้สามารถนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่สนใจในวัฒนธรรมของตนได้อย่างมืออาชีพและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลครบถ้วน อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ความรู้ทางด้านวิชาการในการออกปฏิบัติงาน จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชนนั้น ในระหว่างการบรรยายข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้รับฟังนั้น ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นไม่สามารถอธิบายหรือบรรยายนอกเหนือจากประสบการณ์ที่ตนมี ทำให้ไม่สามารถที่จะบรรยายข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเชิงวิชาการให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับรู้ และไม่สามารถบรรยายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ ฉันทิช วรรณณอม (2557: 17-19) ได้กล่าวว่า มัคคุเทศก์จะเป็นผู้อธิบายประวัติข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจคอยตอบข้อซักถามจากนักท่องเที่ยวเป็นที่ปรึกษาส่วนตัวได้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวในครั้งนั้น ๆ อีกทั้งการควบคุมเวลาในการนำเที่ยวแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยวทำได้ยากมาก เนื่องจากผู้นำเที่ยวท้องถิ่นใช้เวลาในการบรรยายนานเกินไปโดยไม่เป็นไปตามกำหนดการที่ได้วางไว้ ส่งผลให้การนำเที่ยวของผู้นำเที่ยวท้องถิ่นเกิดข้อผิดพลาดได้ทั้งด้านความรู้ทางวิชาการในการออกปฏิบัติงานนำเที่ยวและด้านเวลา

สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นของแต่ละชุมชนที่ได้ทำการศึกษา นั้น ควรจะต้องหมั่นฝึกทบทวนเนื้อหาต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนหรือใกล้เคียง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถตอบข้อสงสัยของนักท่องเที่ยวได้ทุกข้อคำถาม

การปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชนนั้น มีข้อมูลในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว แต่ยังขาดประสบการณ์ในการเป็นผู้นำเที่ยว คล้ายผลการศึกษาของ กุลวดี ละม้ายเงิน และเทิดชาย ช่วยบำรุง (2560) พบว่า ขาดทักษะในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จึงไม่กล้าแสดงออกในการปฏิบัติหน้าที่ในการนำเที่ยว อีกทั้งปัจจุบันนี้เกิดการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นได้ทำการสวมหน้ากากอนามัยทุกคน แต่บางครั้งก็จะเอาหน้ากากอนามัยไว้ใต้คางหรือปิดแค่ปาก ทำให้เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดมากยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นของแต่ละชุมชนที่ได้ทำการศึกษา นั้น ควรได้รับการฝึกอบรมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์และต้องจัดให้มีการปฏิบัติภาคสนาม เพื่อเป็นการจำลองการนำเที่ยว และถ้าหากพบข้อบกพร่องในการนำเที่ยวนั้นก็จะสามารถนำไปใช้ในการนำเที่ยวจริงได้มากยิ่งขึ้น

การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการนำเที่ยว จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นทั้ง 4 ชุมชนนั้น ไม่มีทักษะและไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้ พยอม ยุวะสุด (2554) ที่ได้ระบุว่า มัคคุเทศก์จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแทนนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนได้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำเที่ยวท้องถิ่นของแต่ละชุมชนที่ได้ทำการศึกษา นั้น ควรมีการเตรียมความพร้อมอย่างรอบด้าน เพราะไม่สามารถล่วงรู้ได้เลยว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นระหว่างนำเที่ยว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องมีความอดทนและค่อย ๆ แก้ไขปัญหานั้นโดยเร็ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจและประทับใจกับการบริการของชุมชนมากที่สุด

ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล พบว่า ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมการอบรมการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเที่ยวท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทยศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากอยากมีความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะทำให้นักท่องเที่ยวท้องถิ่นกล้าพูดกล้าแสดงออก อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส COVID-19 เมื่อมีการนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนต้องการอบรมในหัวข้อเรื่องภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราภรณ์ ศรีนาราช และคณะ (2560) พบว่า ชุมชนต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเฉพาะด้านการสื่อสาร คือ ฟังและพูด ในขณะเดียวกันผลการศึกษาของ ธนาภัสสร สนิธิรักษ์ (2562) พบว่า จากการสัมภาษณ์คนในชุมชนคือ ต้องการความรู้และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะการพูดหลักการพูด เนื่องจากเวลาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชน แล้วผู้นำเที่ยวท้องถิ่นไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ เพียงแต่สามารถพูดได้เพียงทักทายเท่านั้น และไม่สามารถให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่ได้ อีกทั้งทำให้เกิดอาการเขินอาย ต้องการอบรมในรูปแบบการอบรมทั้งในห้องและนอกสถานที่ โดยการอบรมในห้องเรียน 2 วัน และเดินทางไปยังสถานที่จริง 1 วัน เพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์โดยการปฏิบัติในสถานที่จริง ทำนองเดียวกันกับ วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550) กล่าวว่า รูปแบบของการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การฝึกอบรมแบบ On the Job Training (OJT) คือ การฝึกการปฏิบัติงานจริง โดยมีผู้ชำนาญงานนั้นเป็นครูฝึก คอยดูแลการฝึกงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และการฝึกอบรมแบบ Off the Job Training เป็นการฝึกอบรมที่เน้นความรู้ความเข้าใจโดยการจัดฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ ไม่ใช่การเรียนรู้แบบปฏิบัติงานจริง เพื่อสร้างความกล้าแสดงออกให้กับผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ซึ่งอบรมในห้องเรียน คือ ศาลาการเปรียญของวัดในชุมชนท่องเที่ยวสี่เผ่าไทยของจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนอบรมนอกสถานที่ คือ ชุมชนท่องเที่ยวสี่เผ่าไทยของจังหวัดศรีสะเกษ ผู้เข้าร่วมอบรมประมาณ 15-20 คน ระยะเวลาการอบรมประมาณ 3 วัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตต์กวีนิเทศน์ วงศ์หมั่น (2564) พบว่า จำนวน

ผู้เข้าร่วมไม่เกิน 30 คน และระยะเวลาจำนวน 3 วัน สะท้อนให้เห็นว่า ในการจัดอบรม ให้ความรู้แก่ผู้นำที่ต่างท้องถิ่นนั้น ควรจัดอบรมในเรื่องที่ชาวบ้านต้องการมากที่สุด เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการและแก้ไขจุดอ่อนของชุมชนได้อย่างตรงจุด อีกทั้งผู้เข้าร่วมอบรม จะต้องไม่น้อยและไม่มากเกินไป เพื่อให้การอบรมนั้นสามารถจัดการควบคุมได้ง่ายและทั่วถึงมากที่สุด และระยะเวลาต้องมีความเหมาะสม ไม่นานจนเกินไป เนื่องจากผู้นำที่ต่างท้องถิ่น มีภารกิจที่จะต้องกลับไปทำที่บ้านของตน ดังนั้น การจัดอบรมจะต้องจัดให้เหมาะสมกับความเป็นไปได้ของชุมชนมากที่สุด เพื่อให้การอบรมนั้นออกมาดีและมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำที่ต่างท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำที่ต่างท้องถิ่นชุมชนการท่องเที่ยวชาติพันธุ์สี่เผ่าไทศรีสะเกษ ยุคชีวิตวิถีถัดไปตามกรอบพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย (1) การให้ความรู้ทางด้านวิชาการ จำนวน 9 เรื่อง (2) ทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ (3) เกณฑ์ด้านความปลอดภัย ความเป็นธรรม และสุขอนามัย ในพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และ (4) การออกฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์นอกพื้นที่ สอดคล้องกับกิตติ พัทธวิชัย (2545: 9) ที่ได้กล่าวว่า ประเภทของเทคนิคการฝึกอบรมนั้น มีการจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท โดยยึดหลักวิธีการที่ใช้เป็นหลัก คือ

1. กลุ่มวิธีที่เกี่ยวกับ “การบอก” (Telling Methods) กลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับการพูดและการฟัง ซึ่งได้แก่ วิธีการสอนแบบบรรยาย อภิปรายกลุ่มและเทปบันทึกเสียง
2. กลุ่มวิธีเกี่ยวกับ “การแสดง” (Showing methods) ได้แก่ การแสดงสาธิต (Demonstration) การสังเกตการปฏิบัติงาน (On-The-Job Observation)
3. กลุ่มวิธีเกี่ยวกับ “การกระทำ” (Doing methods) ได้แก่ การถามคำถาม การอภิปรายการให้แก้ปัญหา การประชุมกลุ่มเล็ก (Buzz groups) สะท้อนให้เห็นว่า การจัดอบรมทุกครั้งนั้น จะต้องมีการบรรยายให้ข้อมูลความรู้ มีการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ได้เรียนรู้ถึงการจำลองการทำการกิจกรรมเพื่อสามารถนำไปใช้ในการนำเที่ยวจริงได้ อีกทั้งจะต้องมีการเปิดโอกาสให้ผู้รับการอบรมสามารถถามในประเด็นที่สงสัย และเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่แท้จริง เพื่อจะได้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาในเรื่อง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ลาว ส่วย (กวย) เยอ โดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
2. การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาในเรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ภาษาอังกฤษของชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ลาว ส่วย (กวย) เยอ ในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว พ.ศ. 2562*.
www.mots.go.th.
- กรมการท่องเที่ยว. (2563). *โครงการพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว Safety Zone*.
<https://www.thairath.co.th/business/economics/2056537>.
- กิตติ พัชรวิชัย. (2545). *การฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต]. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.
- กิตต์กวีณเดชน์ วงศ์หมั่น. (2564). “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวเมืองตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก”, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(พิเศษ), 54-70.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). “ก.ท่องเที่ยวฯ” เปิดรายได้รวมท่องเที่ยวไทย 11 เดือนแรกปี 63 *วูบแรง 1.93 ล้านล้านบาท*.
<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/914548>.

- กุลวดี ละม้ายเงิน และเทิดชาย ช่วยบำรุง. (2560). “ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทองจังหวัดสุพรรณบุรี”. *Life Sciences and Environment Journal*, 17(1), 190-199.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2556). *หลักการมัคคุเทศก์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). แสงดาว.
- ฉันทซ์ วรรณถนอม. (2557). *หลักการมัคคุเทศก์*. เพื่อ่งฟ้าพรีนติ้ง.
- ธนาภัสสร์ สนธิรักษ์. (2562). “แนวทางการส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์”. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 15-27.
- ปาริฉัตร พงษ์กละ. (2562). “การพัฒนารูปแบบการจัดเลี้ยงวิถีไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้แนวคิดวัฒนธรรมสี่เผ่า จังหวัดศรีสะเกษ”. *วารสารวิชาการ*, 13(1), 134-142.
- พยอม ยุวะสุต. (2554). *การมัคคุเทศก์*. <http://payomyuvasuta1.blogspot.com>
- วารารณ ศรีนาราช, มณี จำปาแพง, อภิญา จิตมโนวรรณ, สุภารัตน์ พญาพรหม, ศุภธิดา นันตะภูมิ, รัตน์ติกุล บัวจันทร์, Paul David และ Robert Tuck. (2560). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 10(พิเศษ), 66-78.
- วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2550). การเรียนรู้โดยหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน. www.se-edlearning.com
- วัฏจักร จันทะภักดี. (2557). *จังหวัดศรีสะเกษ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- วันวิสาข์ หมิ่นจง. (2560). *ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเป็นมัคคุเทศก์ของผู้ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์*. http://gnru2017.psu.ac.th/proceeding/273-2560083_0125920.pdf.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). *Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal*. <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2562). *แนวโน้มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยปี 2562*. <https://kasikorn.bank.com>

ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว. (2563). *คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ท่องเที่ยว*. <https://www.tatreviewmagazine.com/article/คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์/>

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561- 2565 และเกณฑ์คัดเลือก 303 ชุมชน*.

https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/news_view.php?nid=1481

Authors

Mr. Promlikit Ura

Ph.D. student in Faculty of Tourism and Hotel Management,
Mahasarakham University, Mueang District,
Maha Sarakham Province 44000

Tel: 064-4644566 Email: promlikit@sskru.ac.th

Assistant Professor Dr. Kantimarn Chindaprasert
Faculty of Tourism and Hotel Management,
Mahasarakham University, Mueang District,
Maha Sarakham Province 44000

Tel: 043-719800 Email: kantimarn.ch@mru.ac.th

ผลกระทบของภาษาแม่และหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นต่อการเลือกใช้
สกรรรมกริยาและอกรรรมกริยาภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย
The Effects of Mother-Language Interference and Commonly
Used Textbooks on the Selection of Japanese Transitive and
Intransitive Verbs in Thai Learners

วรารคณา วิริยะพันธ์¹

Warangkana Wiriyanan

¹ สาขาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University

Received: April 21, 2022

Revised: July 28, 2022

Accepted: August 19, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่ส่งผลต่อการเลือกใช้คู่กริยา
สกรรรมกริยาและอกรรรมกริยาในภาษาญี่ปุ่นและเพื่อศึกษาผลกระทบเหล่านั้น
ส่งผลต่อการรับรู้สกรรรมกริยาและอกรรรมกริยาในผู้เรียนชาวไทยอย่างไร ภาษาแม่และ
การเรียนการสอนส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษของผู้เรียน
 ดังนั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนชาวไทยต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้จัดทำ
แบบสอบถามเพื่อสอบถามถึงปัญหาต่อการรับรู้การเลือกใช้คู่กริยาและการสำรวจหนังสือ
เรียนภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในผู้เรียนชาวไทย เพื่อประมวลผลข้อมูลประสงค์งานวิจัย ในการศึกษา

มีผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวน 53 คน ซึ่งเป็นผู้เรียนชาวไทยระดับอุดมศึกษาในการตอบแบบสอบถามและได้มีการสำรวจถึงการปรากฏของคู่กริยาหรือการใช้เพียงกรรมกริยาหรือกรรมกริยาเท่านั้นที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นเพื่อศึกษาระดับความถี่ของคู่กริยาที่ปรากฏหากส่งผลต่อการรับรู้การเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่น จากผลการศึกษาพบว่าภาษาแม่ของผู้เรียนส่งผลกระทบต่อการใช้กรรมกริยาหรือกรรมกริยา อีกทั้งยังปรากฏว่าความถี่ของการใช้กรรมกริยาที่ปรากฏในหนังสือเรียนและลำดับบทเรียนส่งผลต่อการเลือกใช้คู่กริยาของผู้เรียนชาวไทย

คำสำคัญ : คู่กริยา, กรรมกริยา, กรรมกริยา, การรับรู้ภาษา, หนังสือเรียน

Abstract

The purposes of this study were to investigate factors that influence the selection of Japanese transitive and intransitive verbs and how those factors affect Thai students' acquisition of Japanese transitive and intransitive verbs. Due to the key of language learning, the effects of mother language and language instruction have been highly supportive and counter to language improvement. To support those keys of learning, this study applied questionnaires and textbook observations to investigate whether these factors influenced the selection of transitive and intransitive verbs. 53 participants in Thai Japanese studies completed all the questionnaires. The results revealed that Thai learners had a strong preference for transitive verbs over intransitive verbs. Moreover, one of the important factors also found was that the impact of Japanese textbooks highly affected the selection of particular types of verbs. This study looked at Japanese textbooks that were commonly used in Thailand. The results showed that

transitive verbs were found more frequently than intransitive verbs. According to these results, the extensive introduction of a certain type of verb from the mother language effects and Japanese textbooks influence the selected Japanese verb type.

Keywords: Japanese Verb Pairs, Transitive, Intransitive, Language Acquisition, Textbook

1. Introduction

Due to the enormous number of transitive and intransitive verb pairings with the same root, the problem of studying transitive verbs with intransitive counterparts, also known as Japanese transitive and intransitive verb pairs, has become a problem for Japanese language learners (JFL). These verbs are important because they are related syntactically, semantically, and morphologically. For example, *aku* (intransitive) and *akeru* (transitive) both mean "to open". Additionally, *shimaru* (intransitive) and *shimeru* (transitive) both mean "to close". In other words, the potential forms of intransitive and transitive verbs are interchangeable (transitivity). According to this, JFL students struggle to decide whether to focus on using transitive verbs or their intransitive counterparts. Furthermore, as many experts have remarked, the transitive-intransitive difference is linked to Japanese aspect markers, particularly *te-iru* and *te-ar* (Mihara, 1997 cited by Makiko, 2004). The meanings of these aspect markers are determined by the type of transmitted verb with which they are related, such as progressive, resultant, stative, or possibly another form of event. According to Goldberg (2003),

the form and general features of the interpretation are inextricably linked in argument-structure formations. An intransitive construction is regarded to be something that is changing the state of doing something, whereas a transitive construction is supposed to be something that is acting on something else. According to this important, selecting suitable transitive or intransitive verbs according to the important linguistic functions of transitive-intransitive verb pairs in Japanese are one of the most difficult parts of the language for beginning-to-advanced learners (Makiko, 2004). According to these significant points, selecting appropriate transitive or intransitive verbs based on the important linguistic roles of transitive-intransitive verb pairs in Japanese is one of the most challenging sections of the language for beginning-to-advanced learners (Rose & Carson, 2014). Because intransitive-transitive verb pairs are introduced into Japanese language textbooks at a relatively early level, the challenges students have with these intransitive-transitive verb pairs might result in habitual errors being established early in the language acquisition process. According to Ishikawa (1991), cited by Makiko (2004), errors in identifying Japanese transitive-intransitive verbs are commonly found in linguistic practice. In order to overcome the obstacle of learning Japanese transitive and intransitive verbs, this study aims to find factors which influence Thai-speaking Japanese learners' selection of Japanese transitive and intransitive verbs. The difficulties that Thai learners face when learning transitive-intransitive verb pairings are discussed in order to better understand the study's purposes.

1.1 The Difficulties that Thai learners Face with Intransitive-Transitive Verb Pairs

Chawenkijwanich (2008) investigated Thai learners' use of transitive and intransitive verbs. As this study found, Thai learners misuse transitive and intransitive verbs as a result of their mother tongue's intervention (the Thai language interference). To put it another way, when Thai learners were invited to explain the meaning of a word in Thai, the meaning became illogical. Due to this, rather than carefully using the exact form, Thai learners tried to employ the verbs that they knew the meaning of in their own language instead. In addition, Chawengkijwanich (2008) discovered that Thai learners made greater mistakes in language learning (learning acquisition), preferring to use a particular transitive or intransitive verb that they were familiar with rather than selecting the verb that was used correctly and fit the meaning of aspect markers, especially for beginners. Saelim (2015) drew attention to her research findings, which revealed that mother language was a major factor influencing the choosing of Japanese transitive and intransitive verb pairs. In comparison to Japanese native speakers, Saelim (2015) investigated the use of transitive and intransitive verbs among Thai learners. According to the findings, because of the influence of their mother-language, Thai learners consciously utilized intransitive verbs more than transitive verbs. To support all the findings found from Thai learners, the research from Makiko (2004), who investigated how the number of particular types of verbs that English-speaking Japanese students frequently learned, such as the number of activities that contained only transitive verbs, affected their acquisition of Japanese transitive-

intransitive verb pairs, and how vocabulary teaching focused on the transitive rather than the intransitive counterpart, in line with other research in the JFL study. In addition, the study discovered three outcomes: The first result was that lexical differences between Japanese and English have caused problems; the second result was structural differences between the two languages that cause learners to prefer transitive verbs over intransitive verbs; and the third result was differences in the frequency with which intransitive and transitive verbs appear in language teacher instructions and textbooks. As a result, it may be negatively impacted if teachers were unable to schedule time to appropriately teach the content of transitive and intransitive verbs. Most teachers start with the aspect markers when teaching transitive and intransitive verbs (-te iru and -te aru). This might be one of the issues causing learners to be perplexed.

The purposes of this study were to investigate the influence of mother language interference, which arises when the mother language interferes with the selection of a particular transitive or intransitive verb among Thai learners. Also, to examine if the frequency of a certain type of verb in textbooks, the type of verbs used in textbook exercises, and the lesson order in textbooks have an impact on Thai learners' verb selection.

Objective(s)

The aims of this study were to study the effect of mother tongue interference; that was, whether the mother tongue interferes with the selection of a particular transitive or intransitive verb. Also, to investigate if the frequency of a particular form of verb used in textbooks, the type of

verbs used in textbook activities, and the lesson order found in textbooks influenced Thai learners in their selection following these research questions

(1) What factors influence the selection of a particular Japanese transitive or intransitive verb?

(2) How do those factors influence the selection of a particular Japanese transitive or intransitive verb?

2. Literature Review

2.1 Factors influence the selection of Japanese transitive and intransitive verbs.

Most factors that were studied on the issue of Japanese transitive and intransitive verbs are related to the effects of the mother language. However, there were two approaches which were the keys to the achievement of language learning and language acquisition. One of them was the approach which relied on language acquisition. Krashen (1982, cited in Benati, 2019) suggested that acquisition was a subconscious process which was related to the development of an internal and implicit system in learning languages. A *mother language effect* was realized with this approach. Otherwise, another one relied on learning. It was proposed that language learning was a conscious process and it was related to the development of explicit knowledge which was transferred by *the language instruction* to learners (Krashen, 1982, cited in Benati, 2019). According to this, it was inevitable to claim that language instruction was one factor that influences the achievement of language learning.

In order to achieve the objectives, this study focused on cognitive learning, which related to the study of the frequency of the input and output of language knowledge. It was about the resources or ordinary knowledge that learners received (Johnston, 2005). To study the frequency of the input and output of language knowledge, the Japanese textbook plays a significant role in showing how many verbs, sentences, and grammar rules were introduced to learners. Makiko (2004) examined how the acquisition of Japanese intransitive-transitive paired verbs by students (English-native speakers) of Japanese was affected by verb type. The results showed that the transitive verbs were easier to acquire than the intransitive verbs. According to the discussion of Makiko (2004), *The frequency of naturally using a certain type of verb* played an important role in influencing the acquisition of Japanese transitive and intransitive verbs. Furthermore, Morita (2004) claimed that most verbs found in Japanese textbooks (textbooks used to teach Japanese to foreign learners) were transitive verbs. Moreover, the forms of volitional sentences, such as "te kudasai", "mashou", and "nasai", were mostly used with the volitional verb, which was the type of transitive verb found in the Japanese textbooks. As a result, it was unavoidable that transitive verbs are easier to learn than intransitive verbs because the frequency of transitive verbs was higher. Moreover, intransitive verbs were defined as those that were difficult to understand for foreign learners. Additionally, the transitive verbs were more widely introduced to learners than the intransitive verbs. To sum up, the Japanese textbook was one factor that apparently affects the acquisition of Japanese transitive and intransitive verbs.

2.2 Instruction of the Japanese language in Thailand

Many courses in the Japanese language in Thailand have been established since the 1960s with support from the Japanese government (Kaewkitsadang & Srisattarat, 2012). In addition, public and private universities and schools launched Japanese language courses and began Japanese language major programs. To gain more effective use of Japanese courses in Thailand, in 1981, the Japanese language was assigned to the curriculum of high schools as a foreign language with the provided content curriculum from the Ministry of Education on the study of foreign languages. To achieve the curriculum objectives, Jongsutjarittam, Skulkru, and Sattayapong (2004) conducted a survey of basic Japanese textbooks used in Thailand. They found that the most popular Japanese textbooks were Nihongo Shoho, Minna no Nihongo (1-4), Shin Nihongo no Kiso (1-2), and Nihongo Yoroshiku (1-4). However, in 2004, *Akiko to Tomodachi (1-6)* as a Japanese textbook was provided for Thai high school learners. This textbook was developed with the cooperation of the Japan Foundation and the Ministry of Education for teaching the Japanese language at the Thai high school level. Approximately 80% of high schools used these textbooks in their studies and classroom instruction (Sangthongsuk & Hatta, 2006). According to previous research, this study repeated a survey of popular textbooks used in Thailand, and most learners indicated that Minna no Nihongo (1-4) and Akiko to Tomodachi (1-6) are the most popular textbooks that they have ever used in their studies.

3. Research Methodology

3.1. Population and Samples

Thai learners who were taking Japanese as their major had varying levels of proficiency in the Japanese language at the Thai university. The Japanese levels were from the beginning to advanced levels. The participants in this study consisted of 53 participants, 1st year and 2nd year Japanese studies students.

3.2. Research Instrument

This study's design focused on quantitative analysis. It has primarily been used to obtain statistical information in linguistic field studies. The study required percentages, and 5 Likert-scales to answer the research questions. The data collection methods of this study were grouped into two sections as follows: questionnaires including demographic information and students' perception of mother language interference, and textbook observation. After data collection was accomplished, statistics were used as data analysis to provide the results. In order to complete this study, all sections processed systematically in order to provide the elicited insight into the study.

3.3. Collection of Data

Questionnaires were one method of data collection. It included 2 sections: demographic data (Japanese language proficiency, experience in learning Japanese, etc.) and a perception of the mother language effect for 12 items. Another method for determining the frequency of specific transitive and intransitive verbs in teaching was to examine Japanese

textbooks. Minna no nihongo 1st - 4th and Aikoto to tomodachi 1st - 6th were used in this study.

4. Results

4.1 Demographic data of participants

The findings found that most of the participants who were majoring in Japanese studies at "A" University in Thailand are both males and females, making up 28.30 percent and 71.10 percent of the participants, respectively. Their average ages were about 19.45 years old. According to the CEFR (Common European Frameworks), the JLPT level could be divided into three groups: N5–N4 as a beginner, N3 as an intermediate learner, and N2–N1 as an advanced learner. The participants who were in the beginning presented 39.62 percent, intermediate learners at 49.06 percent, and advanced learners at 11.32 percent. The average number of years participants have been learning the Japanese language was 4.60 years.

4.2 Questionnaires

The effects of the mother language factor for 12 items were covered in this portion of the questionnaire. Each item was adjusted to fit the research goals. The effects of mother language were discussed. According to those findings, 43.40 percent of participants believed that they were bewildered when using Japanese transitive and intransitive verbs. 35.85 percent of those questioned agreed that using incorrect verbs, especially those with special meanings that were difficult for them to grasp or making a poor decision. 49.06 percent of those answers agreed on

the importance of familiarity in which they always selected the verbs that they were familiar with. 33.96 percent found that the participants agreed that they could not distinguish between the situations in which they should use Japanese transitive or intransitive verbs in some situations. For the rest of the items, the findings could not determine their significant effects.

In addition, the findings found that 35.85 percent of the participants agreed with the use of transitive verbs more than Intransitive verbs because they were trained how to use transitive verbs more than intransitive verbs. 32.08 percent showed that the participants agreed with the clear explanation of the distinction between Japanese transitive and intransitive verbs from the teachers who they have learned with since they started learning the Japanese language. 32.08 percent found that the participants could understand each situation of-teiru. Also, 37.74 percent showed that the participants agreed to the instruction in which teachers should provide more explanation and information about the Japanese transitive and intransitive verbs' topics.

5. Discussion

5.1 Frequency of verbs found from “Minna no Nihongo “Agigoto to Tomodachi

There were a total of 320 verbs found in Minna no nihongo. They were separated into three types of verbs, such as transitive verbs, intransitive verbs, and verbal nouns. The first type was transitive verbs, including 135 verbs found at 42.19 percent, which was the highest percentage of all verbs found in the books. The second was intransitive

verbs, including 125 verbs found at 39.06 percent, and the last group was a verbal noun in the form of "suru construction" (名詞+する) which was found to have 60 verbs at 18.75 percent. The verbal nouns as suru construction were presented as "do" which was hugely presented as a transitive verb (Shimada & Kordoni, 2003). Due to this fact, grouping between the first and the last group of Minna no nihongo, the transitive verbs were more commonly used in teaching and forming sentences than the intransitive verbs.

From Akiko to tomodachi, the content profoundly focused on daily conversation and Japanese culture. Due to this difference, the frequency of verbs cannot be counted, so focusing on conversation forms was applied in this study. According to the conversation found from the Agigo to tomodachi, they often used sentences with volitional sentence-ending expressions such as "-masho", or "let us do something" ex. 聞いてみましょう (kiitemi-masho), 読んでみましょう (yondemi-masho), and 書きましょう (kaki-mashou), "-kudasai" or "please do something", ex. 開けてください (akete-kudasai), 教えてください (oshiete-kudasai). In addition, teiru as a progressive is also one of the volitional forms that can be found in the textbook. The volitional sentence is used with the volitional verb, which is the character of the transitive verb. This means that transitive verbs are frequently used in the context of volitional sentences (Tawa, 2009). Thus, the transitive verbs were often used for the vilitional forms. The frequency of the transitive verbs was obviously higher than the use of transitive verbs.

Due to the frequency of transitive verbs that were found to be higher than intransitive verbs, it affects students' learning familiarity and learning experience in terms of verb recognition in terms of verbs that they have ever seen in their classes and materials. Therefore, repetition of verbs is seen as one factor that impacts the acquisition of verbs when selecting a transitive or intransitive in a certain situation.

5.2 Effects of lesson order introduced by "Minna no Nihongo" and "Agigoto to Tomodachi" toward learners' perception

According to Shirai and Kurono (1998) and Nishi, (2008), the resultative -teiru was more difficult to understand than the progressive -teiru due to one factor, which was the arrangement of the content lesson. This study found that learners had a high tendency to select transitive verbs more than intransitive verbs, even though they could understand which transitive verb should be worked with a progressive -teiru and which intransitive verb should be worked with a resultative -teiru.

In the part of Minna no Nihongo, it included 50 chapters within four books. This book intensively focused on the functions of Japanese grammar. Due to this, all basic grammar rules were orderly introduced for beginners in this textbook. **From chapter 1 to chapter 27, the types of verbs have not been clearly explained in their functions.** It had only the introduction of a new verb occurring in each chapter and the explanation of some verbs with a certain particle, such as a verb pair of *da-su* and *de-ru* (出す・出る) where *da-su* always comes with *wo* or, を while *de-ru* always comes

with *ga* or, が and so on. According to this, even though the verb pair was found in an early chapter but no clear explanation was given, it made learners confused and try to remember the verbs and their particles regardless of the functions of the verbs themselves. The form of progressive-teiru was introduced in chapter 28, and then the form of resultative-teiru was introduced later in chapter 29. The explanations of intransitive verbs were given in chapter 29. According to these findings, this may reflect learners' learning to clearly understand the types of verbs. Moreover, from *Agigo* to *tomodachi*, there were 29 chapters for beginner to intermediate learners. Surprisingly, only a progressive -teiru was introduced as content in chapter 12, but resultative -teiru was not found. **In chapter 12, the progressive -teiru was taught** with action verbs such as *yo-mu* (読む) or *to read*, *ka-ku* (書く) or *to write*, *to-ru* (撮る) or *to take*, *ha-ku* (履く) or *to put on*, *ki-ru* (着る) or *to wear*, *nu-gu* (脱ぐ) or *to take off*, and etc. The content was to let learners describe the information about people's actions and how they dress by using the progressive -teiru. However, in terms of a resultative -teiru, we could not find it in this textbook. The effects of the introduction of fewer intransitive verbs cause the acquisition of fewer Japanese intransitive verbs. Anderson (2009) and Bardovi-Harlig (1999) claimed a **specific form-meaning mapping at the early stage of learning, wherein they combined a particular aspectual morpheme with a particular type of verb**. Thus, it could be concluded that one of the factors that influenced learners in selecting the transitive or intransitive verbs that matched up with the content

arrangement was that, at an early stage of learning a progressive -teiru, learners tended to use a particular type of verb, here transitive verbs, more often than intransitive verbs.

5.3 Limitation of the exercises from "Minna no Nihongo" and "Agigoto to Tomodachi"

The exercises in the textbooks were also important to analyze because they helped learners practice what they had learned and to assess how much they understood the grammar forms and rules in real life (Nilsson, 2006). Grant (1990) provided a classification of textbooks for the language classroom into two types: *traditional textbooks* and *communicative textbooks*. Traditional textbooks were those that involved learners learning the language as a system. Once they had learned the system, it was hoped that they were then equipped to use the language for their own purposes in any way they think. While the communicative textbooks are different, they created possibilities for learners to communicate in the language because they consisted of many communicative activities. As a result, students would be able to use the language when they had finished school (Grant, 1990). Based on the characteristics of each type of textbook provided by Grant (1990), this study put the textbook of *Minna no nihongo* into the category of **a traditional textbook**, and the *Agigo to tomodachi* was put into **the category of communicative textbooks**. To know the limitations, the characteristics of those types of textbooks were used to discuss the limitations from *Minna no nihongo* and *Agigoto to tomodachi*.

For example:

1. 暇なとき、いつも何をしていますか

(What do you usually do in your free time?).

Key: パソコンでゲームをします

(I plays game in computer)

Answer: パソコンでゲームをしています。

(I usually play games on the computer.)

(28th Lesson; Minna no nihongo)

Due to this, the exercise limited learners' thinking outside of boxes; it made learners remember rules and forms. Thus, cognitive learning rarely happened through this type of exercise. According to this, **the weakness of Minna no nihongo as a traditional textbook was that learners could not apply any rules they had learned in their lives.**

The manual of *Agigo to tomodachi* for teacher guidance was analyzed. Teachers were guided to start simple conversations with the use of a grammar form that they were going to teach learners without describing the rules and forms. It is suggested that they involve daily life situations to let learners think along and produce easy conversations without any correcting grammar rules. In addition, the content shown in this textbook mostly deals with the daily life situations that were happening in Thai society. Learners were required to produce the conversations through task activities such as describing how to go to a museum, how to reserve a hotel, etc. The audio of the example conversation was applied beforehand, and learners were then asked to produce the conversation. **These exercises with communicative textbooks benefit learners**

who use the language outside of school. Those exercises were communicative activities. Moreover, when students do things in the classroom, it was more likely that they would be able to do them in real life (Grant, 1990). To sum up, the exercises from the textbook were one of the factors that affected the understanding and the selection of types of transitive verbs.

5.4 A mother language (Thai) influences the selection of Japanese transitive and intransitive verbs.

As results showed in questionnaires, the mother language interference was explained in this part. According to Vandler (1967), the same type of verbs (transitive or intransitive verbs) was used in Thai for both progressive and resultative events, with aspect markers such as "kamlang+Vtr", "Vtr+yuu", "kamlang+Vtr+yuu", "kamlang+Vtr+yuuu", "kamlang+Vtr+yuuu". However, in Japanese, "kamlang+Vtr+yuuu", "Vtr+teiru" and resultative events with aspect marker "Vin+teiru" were marked with different types of verbs (a particular transitive or intransitive verb). For example, "aku/akere", the classification of verbs in the Thai grammar system, provided an explanation (Boonyapipark, 1983). To begin, in Thai, "pəət" "aku/akeru" was classified as both a progressive and a state resulting case, so akeru as a transitive verb providing a progressive event, and aku as an intransitive verb providing a resultative event, as in Japanese. However, in Thai, "to open" or "pəət" was only considered a transitive verb type. As a result, Thai as a mother language could be confused about how to use them correctly in a Japanese context.

6. Suggestion

This research can benefit the improvement and development of Japanese textbooks in Thailand toward the instruction of Japanese transitive and intransitive verbs. In order to gain more knowledge and efficiency in learning Japanese transitive and intransitive verbs from Thai learners. However, this study cannot focus on the classroom process with the use of those Japanese textbooks. The classroom process conducted by teachers might provide more insights for this study. Thus, this study can imply future research to be studied in advance.

References

- Goldberg, A. E. (2003). Constructions: a new theoretical approach to language. *Trends in Cognitive Sciences*, 7(5), 219-224.
- Benati, A. (2019). The Role of Instruction: An Update. *Language Teaching Research Quarterly*, 11, 11-19.
- Anderson, J. R. (2009). *Cognitive Psychology and Its Implications* (7th ed.). New York: Worth Publishers.
- Rose, H. & Carson, L. (2014). Chinese and Japanese language learning and foreign language education in Japan and China: Some international perspectives. *Language Learning in Higher Education*, 4(2), 257-269.
- Jongsutjarittam, P., Skulkru, P. & Sattayapong, S. (2004). Basic Japanese Language Education in Thailand. *The Japan Foundation Bangkok*, 1, 115-140.

-
- Johnston, J. (2005). Factors that Influence Language Development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*.
- Bardovi-Harlig, K. (1999). Exploring the Interlanguage of Interlanguage Pragmatics: A Research Agenda for Acquisitional Pragmatics. *A Journal of Research in Language Studies*, 49(4), 677-713.
- Nilsson, M. (2006). *Positive and Negative aspects*. Textbooks and Alternative material.
- Makiko, M. (2004). The Acquisition of Japanese Intransitive and Transitive Paired Verbs by English-Speaking Learners: Case Study at the Australian National University. 「世界の日本語教育」, 14, 167-192.
- Nishi, Y. & Shirai, Y. (2008). Verb learning and the acquisition of aspect: L1 transfer of verb semantics. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 11, 1-46.
- Saelim, P. (2015). Factors influencing the selection of transitive and intransitive verbs. *日本語教育方法研究会誌*, 22(2), 76-77.
- Kaewkitsadang, P. & Srisattarat, S. (2012). A Study of the Problems of Japanese Language Education in Thai High Schools. *Japanese Studies Journal Special Issue*, 29, 110-117.
- Sangthongsuk, H. (2006). A Survey on the Use of 'Akiko to Tomodachi' in High Schools. *The Japan Foundation Bangkok*, 3, 181-183.
- Chawenkijwanich, S. (2008). Problems on Acquisition of Japanese transitive and intransitive verbs by Thai students of Japanese. *Journal of Liberal arts*, 8(1), 79-108.
-

Shimada, T. & Kordoni, V. (2003). Japanese “Verbal Noun and suru”
Constructions. *Proceedings of the workshop on Multi-Verb
constructions Trondheim Summer School 2003*.

Author

Miss Warangkana Wiriyapan

Japanese Language Program, Sisaket Rajabhat University

319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-district, Mueang District,

Sisaket Province 33000

Tel: 093-4932326 Email: haenoont@gmail.com

คุณลักษณะและคุณภาพในการรับรู้เพลงพื้นเมืองเสฉวน

Artistic Characters and Perceptual Quality of Sichuan Folk Songs

หลิน เซียว จิ่ง^{1/} ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์²

Lin Xiao Jing/ Sakchai Hirunruk

^{1,2} คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Music, Bangkokthonburi University

Received: February 1, 2022

Revised: April 29, 2022

Accepted: May 20, 2022

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของเพลงพื้นเมืองเสฉวน 2. เพื่อศึกษาคุณภาพในการรับรู้เพลงพื้นเมืองเสฉวน 3. เพื่อสำรวจวิธีสอนดนตรีแบบตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นเมืองเสฉวน

วิธีดำเนินการวิจัยคือการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาภาคสนามและการศึกษาเอกสาร สถานที่วิจัยคืออาณาเขตบาซซุเดิมในบริเวณแม่น้ำแยงซีตอนบน มณฑลเสฉวน เครื่องวิจัยได้แก่ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะของดนตรีเสฉวนแสดงออกใน 3 ลักษณะ คือ ท่วงทำนอง พื้นผิว และภาษา ท่วงทำนองที่ใช้เป็นแบบหยูซึ่งประกอบด้วยโน้ตหลัก 3 ตัว ใน 4 รูปแบบ คือ ลา-โด-มี ลา-มี-โด มี-โด-ลา และ มี-ลา-โด พื้นผิวของบทเพลงเป็นแบบทำนองเดียว ถ้อยคำมีผลต่อจังหวะดนตรี เสียงในภาษามีผลต่อกลุ่มเสียงและท่วงทำนองเพลง ลีลาของภาษามีผลต่อลีลาทางดนตรี ระดับเสียงของภาษาจีนส่งผล

ต่อเสียงดนตรีและการเคลื่อนไหวของศิลปะวัฒนธรรมทางดนตรีจีน 2. คุณภาพการรับรู้เพลงพื้นเมืองเสฉวนขึ้นอยู่กับความสามารถส่วนบุคคล ในการรับรู้ความรู้สึก ความจริงธรรมชาติของความงามวิถีชีวิตชุมชนและสิ่งแวดล้อมซึ่งแต่ละคนอาจจะเข้าใจถึงอารมณ์ที่แสดงออกในเพลงเสฉวน เช่นเดียวกับความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 3. การสอนดนตรีแบบตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นเมืองเสฉวนมี 3 แบบ คือ แบบดัลโครซที่อธิบายว่าร่างกายเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงอารมณ์และความนึกคิดทางดนตรีของมนุษย์แบบกอร์ดอนที่เน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง “การฟังกับความคิด” ซึ่งแยกออกเป็น “การฟังกับการได้ยิน” กล่าวคือความรู้สึกในการได้ยินกับการได้ยินเมื่อฟังอย่างตั้งใจแบบโคดายที่เน้นเรื่องความคิดเกี่ยวกับภาษาแม่โดยแนะนำให้ใช้สอนดนตรีโดยค่อยๆตามวัฒนธรรมตามธรรมชาติของผู้เรียน

คำสำคัญ : เพลงพื้นเมืองเสฉวน, คุณลักษณะทางศิลปะ, คุณภาพในการรับรู้, วิธีสอน

Abstract

The Purposes of the study were: 1. To study the characters of Sichuan folk songs. 2 . To study the perceptual quality of Sichuan folk songs. 3. To investigate the western teaching method as related to Sichuan folk songs.

The qualitative research method concentrated on doing fieldwork combined with documents studied. The place of the study was the ancient Bashu region located at the upper Yangtze River, Sichuan. Research tools were observation form and interview unstructured questions.

The research findings were: 1) The characteristics of Sichuan folk songs have shown in three aspects; melody, texture, and language. For melody is based on the Yu mode which is consisted of three principal notes that appeared in four forms ACE, AEC, ECA, and EAC (A = la, C = do, E = me).

The texture is dominated by monophony texture which is a single-line melodic mode. For language, words affect the rhythm of music, and sounds of language affect musical scale format and melody, the style of language affects the style of music Chinese language tones reflect the fluidity of Chinese traditional music art. 2) The perceptual quality of Sichuan folk songs is based on a person's ability to get a direct feeling of the truth, goodness, natural beauty, social life, and its environment. One can appreciate the sound, rhythm, rotation of mode, and form of music as external symbols, through which one can understand the emotions expressed in Sichuan folk songs as well as understand its historical background and cultural connotation. 3) Three western methods of teaching related to Sichuan folk song teaching are: Dalcroze's method in which the body was the place and bridge for the expression and transformation of human emotion and thought; Gordon's idea of "Listen and think" divided into "listening is hearing", one is the hearing sensation, and the other is the hearing in listening; Kodaly's idea of "mother language of music" in which the method of teaching should base on the own natural culture of a learner.

Keywords: Sichuan Folk Songs, Artistic Characteristics, Perceptual Quality, Teaching Method

Introduction

This is an academic paper on the art of Sichuan folk songs with its rich and colorful folk customs and culture, beyond the long stream of history from the remote past and present day. The formation of Bashu tone is not accidental, it is related to the unique Bashanshu water, which nurtures

the folk customs of the Bashanshu people, fosters the character characteristics and aesthetic taste of the Bashu people, and determines the preference and choice of the melody of the Bashu people from the macro background of the cultural ecology.

The Shu people mostly live in the riverside, basin, plain and hilly area, with superior geographical environments and rich natural resources. It is a self-sufficient life on this land and the invasion of Confucianism and Taoism was based on the idea of "doctrine of the mean" and "virtual and quiet" which created specific folk customs. "Sui book geography Zhi" in the description of the people of Shu: "quite admire literature, from time to time is very much, much drowned in Yi Le", "many people skillfully, silk brocade carved wonderful, similar in the country. A poor man does not save; a rich man is a man of interest. Its home, the female diligent work, and more than leisure. "The leisurely and elegant folk customs will inevitably affect people's aesthetic taste, and the music tends to be more peaceful and leisurely melody.

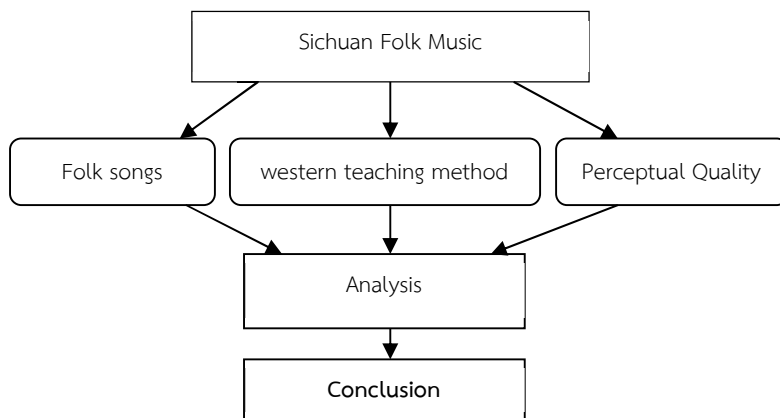
As for the stirring Chuanjiang Boatman Haozi, there are also Daoyuzi and Haocao Luogu with complicated syllables and diverse structures. Both the lantern song and dance "Dragon Boat Tone" and the Kangding love song "Running Horses on the Mountain" were widely sung throughout China. There is not only the representative of high-tone opera -- Sichuan Opera, but also the Taoist rhyme of Qingcheng Mountain in western Sichuan. Sichuan opera, Sichuan qingyin, Sichuan folk song, Chuanjiang haozi, etc., which have been cultivated under Bashu culture, should be comprehensively analyzed and studied by taking root in the local culture.

The two cannot be separated. National culture breeds music and music reflects national culture.

Objective(s)

To study the characters of Sichuan folk songs. 2. To study the perceptual quality of Sichuan folk songs. 3. To investigate the western teaching method as related to Sichuan folk songs.

Conceptual framework

Research Methodology

This research was documentary studies and field studies qualitative research. The place of the study was the ancient Bashu region located in the upper Yangtze River, Sichuan. Key informants are: 1) Liu Pei: professor and doctoral supervisor of the Department of Music Education, China

Conservatory of Music. 2) Yong Daquan: professor of Sichuan Conservatory of Music. 3) Fan Xue: Associate professor at Sichuan Art Vocational College.

Research tools:

Research tools were observation form, unstructured interview questions form, and investigation form.

Result

The research findings are as follows:

1. Artistic characteristics of Sichuan folk songs

1.1 Melody

Sichuan culture through the historical accumulation and unique geography has already formed its unique musical style. Sichuan music, like the natural geography of Sichuan River, also has a distinct local flavor. The most prominent feature is embodied in the core tone (or principal notes), the basic structure of melody composition. No matter in terms of structure or rotation, Sichuan melody has the characteristics of taking Yu mode as the core pitches of the movement, the Yu mode consists of three basic notes; A – C – E (la, do, mi) that can rotate in four forms; ACE, AEC, ECA, and EAC as shown below.

Figure 1.1 Folk song transcription

Source: Musicians Association of Sichuan Province

An example of the representative work of Sichuan folk song is "Pinky Mountain", the entire song has shown the first format of Yu tonal jumping style, which goes up for three degrees and then goes down for five degrees. During the melody, the arrangement is disrupted, thus forming the undulating, a zigzag melodic contour, which makes the jumpy and rough, showing the cultural character of Sichuan people as shown in the following example.

尖尖山

Figure 1.2 "jian jian shan" Sichuan folk song transcription

Source: Musicians Association of Sichuan Province

1.2 Texture

As Chinese folk music is dominated by monophony texture, which is a single-line melody, it lacks the support of harmonic function compared with western vertical texture music. Different from the major and minor key system of the western mode, the five modes of Chinese folk music have their musical colors, and the folk music in Sichuan

has its characteristic of the genre and the feather genre. Signature mode and palace mode have characteristic colors: Feather mode and Angle mode have feather colors. For example, the Sichuan folk song "Three Girls Three", although the whole work ends in the pattern, the first three sentences have obvious feather color characteristics.

三个妹儿三

Figure 1.3 "san san ge mei er san" Sichuan folk song transcription

Source: Musicians Association of Sichuan Province

1.3 Language

Fluctuations in intonation affect the melody. Words affect the rhythm of the music. The sounds used in a language affect musical scale forms. The style of language affects the style of music.

Chinese language is characterized by "freehand brushwork, monosyllabic, and tone", which is different from the "realistic, multi-syllable, and stressed" language of the West. It is characterized by rich expressive force and a unique rhythm. The history of Chinese traditional music art pursues fluidity, while the beauty of fluidity is produced by contrast. The "starting, inheriting, turning and closing" of Chinese language tones reflect the fluidity of Chinese traditional music art.

2. Perceptual quality cultivation

2.1 The concept of perceptual quality construction

The perceptual quality is a concept relative to the rational quality. The perceptual quality is a person's ability to directly feel the truth, goodness and beauty of nature, society, life, and environment. Sensation in this perceptual quality includes sensory cognition, sensory intelligence, and sensory ability.

In this sense, perceptual quality is a unique quality for human beings to beautify their living environment and themselves. It is also the fundamental driving force for human beings to create art. Perceptual quality is from perceptual ability, the perceptual demand, habits, and knowledge of the four aspects, including perceptual ability and the perceptual demand both the most important, the core content of perceptual quality, also the important measure of perceptual quality.

The perceptual quality is the ability of people to pursue beauty. People with delicate emotions and rich hearts are more likely to have high and beautiful life experiences than those who are numb and boring. The improvement of perceptual quality needs to be realized through art education. Art is an indispensable function in social culture. It can improve human's perceptual understanding, enable people to enjoy the beauty around them, cultivate people's perceptual quality, make people have requirements for a better perceptual environment, and then promote the development of human society's perceptual civilization.

2.2 The influence of Sichuan folk songs on the cultivation of perceptual quality

In the understanding of Sichuan folk songs, we can take the sound, rhythm, rotation, mode, and form of music as external symbols, through which we can understand the emotions expressed in Sichuan folk songs and understand the historical background and cultural connotation of Sichuan folk songs. In addition, the artistic characteristics of Sichuan folk songs should be understood based on certain historical backgrounds, ethnic customs, and dialects. The comprehensibility of Sichuan folk songs is the premise of its aesthetic object, and only based on understanding can Sichuan traditional music be passed on more effectively.

The researcher's opinion is very difficult and necessary to comprehensively enhance the perceptual quality today. Contemporary college students from primary school, middle school to university, have been taking the exam-oriented road, and almost grew up in a greenhouse with little social contact, most of them lack life experience and life road experience. So, they lack emotional intelligence, lack of perceptual quality, lack of rational understanding, and emotional experience of beauty.

In addition, there is a lack of art education in today's China. To solve this problem, the author thinks the following points should be done:

Firstly, we should pay attention to art education, to improve the understanding of art education, to let every student strengthen the art of learning, such as painting, music, dance, and so on. To realize the social significance and value of beauty, and to realize the goal of social development is to create beauty and human happiness, the premise of

which is that every individual has the ability of beauty and happiness experience. We should set up the lofty ideal of creating a good life.

Secondly, we should understand the folk music and improve the aesthetic appreciation of folk music. Chinese folk music is rooted in the social life of various ethnic groups, after a long time of development, has a rich cultural connotation and a long historical foundation, Sichuan traditional music has the characteristics of diversification and regionalization. Actively participate in social art practice, through personal participation, and traditional music has a direct dialogue and mobilizes our subjective initiative, so that the resonance of music and aesthetic feelings can be sublimated.

Third is to improve the understanding of the art education, extensive experience based on Chinese national music aesthetic level, internalizes for own thought beauty, capture found appreciate beautiful things, visual beauty, experience and live line, feel the beauty of life, elegant and pleasant, the beauty of the behavior of a pleasant communication, and constantly into take - the beauty of the success in business from the realization of the ideal of life to achieve a good social ideal.

3. The western teaching method as related to Sichuan folk songs

3.1 Dalcroze's method

Dalcroze's method is known as "eurhythmic method", he stated that the body is "the medium of sound and thought" and believed that the body was the place and bridge for the expression and transformation of human emotion and thought, and the aura and talent of music meant

the awareness of sound and body rhythm. He created body rhythm, a holistic view that unites body, mind, and spirit emphasizing the development of the sense of rhythm through time and space. He laid out eight principles to support his theory: Rhythm is movement; rhythm is basically physical; every movement involves time and space; music perception is the result of a physical practice; perfection of physical resources leads to clarity of perception; perfection of the movement of time ensures the perception of the rhythm of music; perfection of spatial movement ensures the perception of shape rhythm; perfection in time and space can only be achieved by practicing rhythmic movement. (General Introduction of the Collection of Chinese Scale Spectrograph, Culture and Art Publishing House, 2017, p. 264)

The history of Chinese music is the history of the development of poetry, ci and song, and opera is relatively at a higher stage of development.

Chinese opera is the story of song and dance, with poetry, music, and dance in the trinity of "music", on the one hand through the auditory music and language to express opera art, on the other hand from the visual or movement body language expression. "Kungao Hu played the lamp, pure and ugly. Hand and eye body steps, singing, reading, and dancing." The 20 characters have long been regarded as the golden rules of the art of Sichuan Opera.

The body language of Sichuan Opera is rich and colorful. The body language of various delicate expressions, such as the face, figure, and appearance, can feel the charm of the art of Sichuan Opera through the "stylized" body language. For example, Shao Weng and Chen Miaochange

in Autumn River use their bodies to interpret various scenes of a boat traveling on the water. The virtualized action of the scholar's wife in "Comment on Snow" to close the door and open the door; again, such as in the "footstep" procedure of walking, there are various requirements for the body in Sichuan Opera: A lady does not show her teeth when she smiles and does not move her skirt. Step by step, walk slowly. Maiden denier out of the foot slightly twisted knees bend, walk lightly with elasticity. Wu Dan wind pendulum willow, shake hands into the waist. There are 20 methods of eye movement in Sichuan opera, such as steady eye, laughing eye, feeling eyes, and mourning eye.

Therefore, based on the three stages of Dalcroze's body rhythm -- sight-singing and ear training, body rhythm, and improvisation. The body language in opera is introduced into the teaching of sight-singing and ear training, enriching the nationalization means of music teaching to better realize the "harmony" of the teaching method of sight-singing and ear training.

3.2 Gordon's idea of "Listen and think"

Edwin Gordon is a prominent American music educator and psychologist. Audiation is the core idea in Gordon's music learning theory. According to Gordon, two synonyms of "listening is hearing", one is the hearing sensation, and the other is the hearing in listening, Gordon requires the person to "hear and think in his mind"; he explains that: when we simply recognize or imitate what we hear, our minds live in the past. In hearing and thinking, the past lives in us." (Liu Pei. 2017, p. 200)

Listening and thinking are different from imitation. Imitation is the initial stage of listening and thinking. Listening and thinking is a process including listening, recalling, acting, interpreting, creating, improvising, reading, and writing music.

Gordon believes that the process of learning music is like the process of learning a language, that is, listening is the first, at the beginning people cannot speak, cannot sing, but with continuous listening, gradually learn vocabulary and sound patterns, and finally begin to learn to read and write articles and music.

To develop the ability of music to listen to, Gordon - local - the music course, the whole process, all the "whole" refers to the works, but both before and after the "whole" also has the difference, the Chinese music (including eastern music) of its inheritance is the unity of music like the west is not separate music theory and music practice.

For example, the first "whole" means that teachers should introduce the knowledge background related to Sichuan voice to students, such as historical background, style characteristics, genre characteristics, etc., so that students are familiar with and understand this genre of Sichuan voice. The second "whole" refers to that after students master the rotation, melody, rhythm type and language characteristics of Sichuan Qingyin in the "local", they can re-create or improvise singing and playing Sichuan Qingyin, the traditional music of Sichuan. "The more one knows about music, the more one enjoys it; The more he enjoys music, the more he learns about it." (Liu Pei. 2017, p.200)

3.3 Kodaly's method

Kodaly presented the idea of "Mother Language of Music". Since the 20th century, Kodaly's music education system has exerted a wide influence on the whole world. He believed that "music should belong to everyone", and musical literacy can promote people's intellectual development, emotional balance, and the development of other disciplines. He pays attention to drawing lessons from the music teaching method which is based on his nationality and infuses new elements into it, which has become a brand-new and characteristic education method. Kodaly stated any country that wanted to use the method should choose musical materials based on its own national culture. (Liu Pei. 2017, p 191 The article mentioned practice ear sight-singing teaching method should use Kodaly's music teaching method, selection of Sichuan traditional music folk songs, folk songs and dances (forth lanterns, white dragon lanterns.) for the tune, with gongs folk music (alarm sound, play drums, gongs Cang Shan.) material folk instrumental music for rhythm, quoted in the Sichuan opera music drama "sing do read dozen dance" as the teaching means, through the teaching process, the traditional music inheritance, innovation in Sichuan.

Conclusion

The inheritance and development of traditional music are not only to carry forward the excellent Chinese culture, but also to reveal the common civilization genes of human beings through the study and development of traditional music forms. If the music culture of a nation or

a country has no inheritance and no root, what will it be like? Only satisfied with acting as "Chinese elements" in the wholeness of the western music system in the world music and losing the wholeness of its own music culture and history?" The conservation and inheritance of China's native music culture is more and more a survival behavior of fundamental significance for human beings to protect the diversified ecological balance of the world. The investigation, research, and development of the inheritance behavior of China's native music become a far-reaching basic project to maintain the ecological balance of global music culture.

Recommendation

This research can benefit the improvement and development of Chinese inheritance and the development of traditional music. In order to gain more knowledge and efficiency in learning Chinese traditional music from around the world learners, However, this study cannot focus on all Chinese traditional music. In the classroom process, many Chinese traditional music might provide more insights for this study. Thus, this study can imply future research to be studied in advance.

References

- Bauguess, D. (1985). *Sight singing course*. Jenson Publications.
- Darazs, A. (1964). Comprehensive Sight-singing and Ear-training: Based on the Method of Zoltan Kodaly (Second and Concluding Part). *The Choral Journal*, 5(1), 14-17.

General Introduction of the Collection of Chinese Scale Spectrograph.

(2017). Culture and Art Publishing House.

Gordon, E. E. (1980). *Study guide for Learning sequences in music*. GIA Publications.

_____. (2000). *Rhythm Contrasting the implications of audiation and notation*. GIA Publications.

Hui, G. (2007). *Establishing a broad concept of solfeggio teaching - Reflection on the national, cultural, and social problems in solfeggio teaching*.

Liya, F. (2007). *On the Method of Solfeggio and Ear Training of Chinese Nationalities*. Shanghai Music Publishing.

Pei, L. (2017). *An Important Topic in Music Education - Contemporary Theory and Practice*. Central Conservatory of Music Press.

Yaxian, C. (2006). *On solfeggio teaching*. Shanghai music publishing.

Authors

Miss Lin Xiaojing

Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Bangkok 10170

Tel: (+86) 13882216271 Email: 675075114@qq.com

Dr. Sakchai Hirunruk

Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Bangkok 10170

Tel: 02-8006800 Ext. 2129 Email: musicsak@hotmail.com

ส่วนประกอบของบทความ

บทความวิชาการ

ในการเขียนบทความวิชาการ ควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจน และมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม บทความวิชาการควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้น กระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3. **คำสำคัญ (Keyword)** ระบุคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

4. **บทนำ (Introduction)** นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

5. **เนื้อหา (Body of text)** ระบุเนื้อหาหลักของบทความ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย ๆ และมีการจัดเรียงลำดับหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

6. **การอ้างอิง (References)** อ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (In-text citation) โดยใช้ระบบนาม-ปี (Author-Year) ตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition) และเอกสารอ้างอิงทุกรายการที่ปรากฏในบทความต้องมีรายชื่อปรากฏอยู่ในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ด้วย

บทความวิจัย

ให้นำเสนอผลการวิจัยที่ค้นพบอย่างเป็นระบบ โดยบทความวิจัยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ใช้คำที่สั้นกระชับ และมีความหมายชัดเจน ให้เขียนเป็นระดับกลุ่มคำไม่ใช่ระดับประโยค และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อนและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา แต่ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ความยาวระหว่าง 8-15 คำ

2. **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปสาระสำคัญของงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์การวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวแต่ละภาษาไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ หรือระหว่าง 150-200 คำ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3. **คำสำคัญ (Keywords)** ระบุมคำสำคัญของเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูลได้บทคัดย่อ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ ให้เขียนคำสำคัญเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่บทความเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

4. **บทนำ (Introduction)** ระบุมถึงความสำคัญของปัญหาที่ศึกษา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และประโยชน์โดยรวมที่จะเกิดขึ้นจากผลการวิจัย

5. **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)** ระบุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ชัดเจนและสะท้อนถึงภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัย

6. **วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)** ระบุมวิธีวิจัยที่ครอบคลุมถึงประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7. **ผลการวิจัย (Results)** ระบุมผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

8. อภิปรายผล (Discussion) นำเสนอผลการวิจัยโดยอ้างอิงถึงทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยที่ค้นพบหรือเห็นแย้งที่สมเหตุสมผล

9. ข้อเสนอแนะ (Recommendations) เสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

10. การอ้างอิง (References) ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (7th edition)

ตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหา

1. (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์: เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549: 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006: 498-499)

(Murphy, 1999: 85)

กรณีที่ไม่มีปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน เช่น

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549)

2. ผู้แต่ง (ปีพิมพ์: เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก เช่น

ลดาพร บุญฤทธิ์ (2539: 49) ได้ศึกษาถึง.....

Kanokon Boonsarnsuk (2002: 14) studied.....

ตัวอย่างรายการอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นหนังสือ

ไชยยัง รุจจนเวท. (2530). 20 ปีสวนสมุนไพรร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี. บริษัทไปยาลใหญ่ ศรีเอทีพีเอส.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวารสาร

กรัณฑ์รัตน์ บุญช่วยธนาสีทธิ์ และจุฑารัตน์ เสรีวัตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
การส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยในนักศึกษา คณะการแพทย์แผน
ตะวันออกมหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์
ทางเลือก, 8(1), 76-80.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงกรณีที่เป็นวิทยานิพนธ์

ธัญพร วณิชฤทธา. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาด้านการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม [วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

1. เว็บเพจ มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ
ผู้แต่ง. (ปี/วัน/เดือนที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อเว็บไซต์(URL)
สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2554, 21 มิถุนายน). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ.
<http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>

ตัวอย่างการเขียนเอกสารการประชุมวิชาการ

ชื่อ/สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม.
ชื่อการประชุม (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.
พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศ
มาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี
(บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่
ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยและสังคม

1. ส่งบทความวิจัยฉบับเต็มในรูปแบบของ Word File จำนวน 1 ชุด เป็นแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Office Word 2010 ขึ้นไป พร้อมแนบไฟล์สแกน PDF แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม ส่งบทความผ่านทางเว็บไซต์ <http://huso-journal.sskru.ac.th> หรือ ส่งมาที่ E-mail: huso_journal@outlook.co.th (ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมที่ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่ 319 ถนนไทยพันทนา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์: 095-6129690/ 097-0404357)

2. เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน วรรณคดี สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ศิลปกรรม เศรษฐศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา จิตวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ความยาวของบทความโดยนับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิงและประวัติผู้เขียน จำนวน 15-20 หน้า ขนาดกระดาษ A5

4. แบบอักษร (Font) บทความ

4.1 ให้พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 และพิมพ์เนื้อหาในลักษณะคอลัมน์เดียว (One column) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดียว (Single space) ระยะขอบบน-ล่าง 2 เซนติเมตร และระยะขอบซ้าย-ขวา 1.8 เซนติเมตร

4.2 ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวหนา โดยใช้ขนาดอักษร 16 ชิดขอบขวา กรณีเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้อักษรตัวแรกเป็นตัวใหญ่สำหรับคำหลักต่าง ๆ

4.3 ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (และอาจารย์ที่ปรึกษา) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และให้ใช้หมายเลขกำกับชื่อผู้เขียนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น พิมพ์ด้วยตัวหนาโดยใช้ขนาดอักษร 14 ชิดขอบขวา

4.4 ชื่อสาขาวิชา คณะ และสถาบันการศึกษาต้นสังกัด ให้พิมพ์ที่บรรทัดล่างต่อจากชื่อผู้วิจัย ชิดขอบขวา พิมพ์อักษรเป็นตัวบางขนาด 12 ใช้เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แต่ให้ใช้หมายเลขกำกับเฉพาะที่ภาษาไทยเท่านั้น

5. เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในกรณีที่เป็นบทความภาษาอังกฤษ ต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและลงนามรับรองจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ ก่อนส่งให้บรรณาธิการ

6. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อนหรืออยู่ระหว่าง การพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

7. บทความต้องมีสาระสังเขป (บทคัดย่อ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A5 หรือระหว่าง 150-200 คำ ในกรณีที่บทความเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

8. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามระบบการอ้างอิงเอกสารและหลักเกณฑ์ การนำเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยและสังคม

9. ผลการพิจารณาให้ตีพิมพ์บทความ ให้ถือมติของกองบรรณาธิการเป็นที่สิ้นสุด

10. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ผู้เขียน

11. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน (ผู้วิจัย/คณะผู้วิจัย) ต้องเขียนข้อมูลส่วนตัวโดยย่อ เป็นภาษาอังกฤษไว้ในส่วนท้ายสุดของบทความต่อจากเอกสารอ้างอิง โดยให้ระบุตำแหน่ง (นาย/นาง/นางสาว) ตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์/รองศาสตราจารย์/ ศาสตราจารย์) (ถ้ามี) คุณวุฒิปริญญาเอก (ดร.) (ถ้ามี) พร้อมใส่ข้อมูลที่อยู่ที่ครบถ้วน สมบูรณ์ รวมทั้งรหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร และอีเมลด้วย ในกรณีที่เป็นนักศึกษา

ปริญญาโทหรือปริญญาเอก ให้เขียนเฉพาะข้อมูลนักศึกษาเท่านั้น โดยไม่ต้องใส่ข้อมูลของอาจารย์ที่ปรึกษา ตัวอย่างเช่น

Author

Assistant Professor Dr. Anansak Phuangok
Information Science and Library Science Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sisaket Rajabhat University 319 Thai Pantha Rd., Pho Sub-District,
Mueang Sisaket District, Sisaket Province 33000
Tel: 093-3277303 Email: huso_journal@outlook.co.th

วิธีการจัดส่งบทความ

ท่านสามารถส่งบทความได้ 2 วิธี

1. ส่งแบบเสนอผลงานวิชาการและไฟล์ข้อมูลบทความ ผ่านทางเว็บไซต์ (วารสารวิชาการมนุษยและสังคม) <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso>
2. ส่งบทความมาที่ E-mail: huso_journal@outlook.co.th หรือกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์: 095-6129690/ 097-0404357 สำหรับบทความที่ผ่านการกลั่นกรองแล้ว จะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยและสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ ระบุ

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นาง

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง:

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ

☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในผลงาน

ผลงานนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้และข้าพเจ้าได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
ตรวจสอบความถูกต้องของ Abstract และบทความภาษาอังกฤษแล้ว

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ
(.....)
วันที่.....

ลายมือชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
(.....)
วันที่.....

แบบรับรองบทความวิจัย

จากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/คุณิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นาง

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/คุณิพนธ์ เรื่อง:

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ของนิสิต ชื่อ-สกุล.....

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลายมือชื่อ.....

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่.....